

L. lat.

530.

RNH-I
1033a

(Tol.)

550

TYPIS BREVERIANIS,
ANNO 1701.

789.
de. Spech.

Senec. Quæst. Natur. VII. Cap. 31.

Rerum Natura sacra sua non si-
mul tradit. Initiatos nos esse
credimus, in *Vestibulo* ejus hæ-
remus.

JOHANNES COMENIUS.

STEPHANO TOLNAI

In illustri Patachina, auspiciis Cel-
sissimi Principis Transylvaniæ
feliciter reformari cæpta

Schola, renunciato

Classis primæ,

Præceptori

primo.

Salutem & Divinam Benedictionem.

Ergone sic fata valuerunt mi Stephane, ut illustris hæc
in desideratum melioris Methodi ordinem redagi ca-
pta Schola, te primum ordinarium prima suorum
militie salutet Ducem! Non invideo debitum Virtu-
ti tue honorem: ob quam tunc ipse ego Dei & Cellissimorum
Principum voluntate nuper hac delatus. Te inter primos
amore complecti capi; tum alii cum prima huic classi idoneus
quæreretur Moderator: unanimiter in Te consecraverunt oculos,
suffragiisque suis hac promoverunt: ut angulares ponendi Lati-
nitatis lapides Tibi demandanda videretur provincia. Gratula-
re Tibi amice, de tot tamq̃ honestis de Te judiciis: Nec Te
quidquam moveat, quod quibus sequentium cura tum com-
mittenda erit, cum Deo & die profectura. Te ideo videbuntur
altiores, quia Discipulû a Te egressû altiora Scientiarum semina
instillare debebunt. Tuum enim Tibi nemo praripiet honorem
primam Te hic meliori Methodo Juventutis formatorem fuisse.

se salutatum: neq; posthac ad alias Classes aditus, nisi per tuam patebit. Quin & rem ipsam si intueamur, nihil est cur sibi quisquam prima atatula formator magis displiceat, aut illum insequentes sibi magis placeat, quam inter opifices fieri consuevit; dum alii edificio fundamenta ponunt, alii fundamento parietes superstruunt, alii conclavia exornant, alii demum fastigia imponunt. Unum enim idemq; Opus agunt omnes: pariter de laude participaturi, si pari diligentia omnia sua peracturi. Neq; concertamen permittatur, determinare foret facile, utris plus laudis aut premii primis illis an ultimis, debeatur: cum superiora plus quidem apparentia, at inferiora plus soliditatis Edificio conferant, usq; adeo, ut superiora illa sine his inferioribus non essent: neq; recte positus illis corruerent. Ut tandem ad inferiora plus redeat laudis, quia plus usus: quippe quae sua sistant, & superstructa sibi suo robore sustentant: hac autem sustentantur tantummodo & quod habent aliunde habent. Nec est in Bello, cur se inferiorem credat Legio, quae in hostem immissa primum vim ejus infregit, praee legionibus illis, quae restando plenius hostem prostraverunt: Victoria enim communis est. Quin imò plus eorum laudari solet fortitudo, qui primo hostili robore fracto hostem vinci posse fecerunt, quam qui debilitatem jam vicerunt. Nec inter nutritiva Corporum nostri membra (stringam id quoq; obiter) idem Bucca & Ventriculus Hepati, Lieni, aliisque interioribus honore cedunt, quod assumpta alimenta illa quidem primum excipiat & dentibus conterat, iste vero coquere & per majora dividere incipiat: hac demum plenius concoquant, subtiliusq; digerant. Nutritio siquidem una eademq; est, diversa sic diversorum membrorum operatione peragenda, ut aequè necessaria omnia sint, nec prioritatem aliam praeter temporis admittant.

Verum mittamus hoc, quod attingere non idem volui, quasi te ambitiosum, & statione, qua te divina providentia vis collocavit, non acquiescentem, suspicer: sed ut tibi de his honoris primitiis gratuler & imprudenti alicui Spartam tuam apud te vel apud se extenuandi occasionem praedicam.

Ad rem venio, ut te hanc tuam, quam nactus & Spartam ornare doceam. Feres enim in hac palastra novitius moneri confidenter, quomodo solent ab Architecto idearum aedificii non

ignaro,

ignaro, conducti operarii. Leges quidem Methodi generales, alibi habes descriptas, repeti eas hic nihil est necesse: nec esse de speciali prudentia, intuis hic specialibus pensis adhibenda moneri.

Accipis tu in Classem tuam, (& accipies posthac) primos Latinitatis Tyrones: Legendi quidem & scribendi vernaculè non ignaros, nec tamen adhuc accuratè habitum assequutos. Hos, igitur quosq; deducere habebas, & per quam viam, & quibus elegantibus compendiis, non ignorandum tibi est.

Scopus Vestibularis tuae classis (ita enim apollabimur) est; Preparare Latinitatis Tyrones ad Januam, & per hanc in Atrium Latinitatis ita ingrediendum; ut hoc ipsum Latinitatis studium, toti sapientia studiorum cursui feliciter absolvendo potenter serviat. Cujus preparationis septem sunt veluti gradus.

1. Latina omnia (Typis & manu scripta) legere posse promptè, sine hesitatione ullà.

2. Pronuntiare omnia rectè & articulatè, contra Accessorium corruptelam & literarum absorbtionem.

3. Scribere quoq; manu promptè, & characteribus quàm potest pulchris, indistortè mutò non implicatè, sed undique distinctè ac legibilibus. Quales cum tui sint, idè etiam te huc elegimus, ut multos reddas tui simillimos.

4. Ediscere linguae latinae radices, rectè intellectas, rectèq; rebus suis applicatas.

5. Addiscere his respondentes voces vernaculas, applicandas itidem rectè, tum latinis vocibus, tum rebus ipsis.

6. Declinare & conjungere omnia analoga exactè.

7. Et quia libellos classicos ita comparatos esse volumus, ut Encyclopaediae medullam contineant, sensimq; sine sensu instillant, hos ad unguem intellectus & memorià teneri, Alphabeti instar, curabim.

Accessorium erit Matheos praeceptum. Arithmetica praesertim & Musica.

Ad has metas si tu Tyrunculos tuos ritè deduxeris, magna Eruditionis colligenda fundamenta solida posueris, quum ad Authorum multam sectionem, rerumq; optima: ammulationem selectionem, nihil tam conferat, atq; libros versando oculis, Lingua, manu, Mente promptum esse. Quod ut studiorum

candidatuli nostri assequantur, tu prae aliis sequentium Curam moderatoribus allaborabis: quia tibi hoc propriè qui Latinae Literatae Fundamenta ponis, ut integra ponis & solida solideq; incumbit. Ideo ego te tanquam totius Architecturae nostrae fundatorem, in administrandis hic prudenter omnibus, quam indefatigatissimum esse cupio. Quia in errores conjunctionis prima non emendandi in secunda, vel tertia, sed contracta illic membrorum semina per totam Nutritionis officinam spargi observant Medici certumq; est, nec in animis Eruitione saginandis aliter coenire posse, quam ut admissa circa prima fundamenta menda, mendosam reddant reliquam structuram seu ex toto, seu ex parte: fieri non poterit, quin errant ceteri Collegae tui, si tu Tyrones latinitatis formando aberraveris.

Quae causa est, cur te accuratius instruendum putem: quod & tu erres miraris, & illi pariter hac, tanquam sibi dicta, in usum suum transferre valeant.

Principiora illud. Quintilianus tibi reficandis occasio mihi est. Optimus quisq; Proceptor frequentia gaudet, ac major se theatro dignum putat, Cura, hoc? Ut ne trepides sed exultes, quod tibi spe amplior contigit Discipulorum numerus: dubioq; procul posthac semper frequentissimam habebis Classem. Sed quantacumq; futura sit tute majori theatro dignum puta. Nam non sperabo te mihi jam dicturum, quod nuper: Si modo sufficiam? Quippe qui Methodi nostrae compendia jam spectare, imò exercere feliciter, capisti. Nec tibi methodo nostrâ majorem fore à decem discipulorum Decuriâ, quàm nuper fuit (vulgari via) à decem discipulis, molestiam jam vidisti, & expertus es, & expertus quotidie letaris, & letantur ipsi discipuli, sicuti se ac jucundè ita manduci videntes. Quid quâ ratione fiat, nihil jam esset opus doceri te, qui scire te hoc praxi ostendit: consignari tamen id non oberit aliorum causa: siue qui tibi hic succedent in functione, siue quia alibi methodum hanc imitari fortè induxerunt animum.

Summa compendii est: Quid non doces singulos, sed cunctos: nec accedis ad quemquam, ut aliquid ostendas aut loquaris & precipias, admissumve vitium emendes, soli uni: sed Solem imitatus caelestem, contines te in sublimi cathedra tuae sedis: inde oculorum radios obvertens omnibus; & voce sonora cir-

ra circumrotans omnes; & ut quod prae monstratur, praecipiturq; omnibus, videant; audiant, percipiantq; singuli, mox jam ab hoc jam ab illo requirens: ut nemo non statim à se requisitum tri, quicquid dicitur aut ostenditur, metuens, in attentione se contineat semper. Quam tu ut acuas, magis jubes, quicumque pensum praesens toties è libro iteratum, reddere confide memoriter, ut reddat. Reddunt igitur feliciores ingenio, alius post alium: quos tardiores (ipsâ morâ, & toties recitantium repetitione adjuti) subsequuntur; donec & tardissimi tandem assquantur omnia. Quam de ingenii celeritate veluti concertationem tu letus spectans, de ejusq; ingenii bonitate judicas: certus, quicquid unus tuorum scit, non ignorare ceteros; quum nescire, quid sic discitur, possit nemo.

Hac generaliora sunt, de methodo uniformi, tibi semper observanda, per omnium prae monstrationem, explicationem, imitationem, quicquid eos doces, aut docebis unquam. Eo fine, ut nulla hora, nedum dies abeat, quin nova fiat eruditionis accessio, novusq; in studiis progressus. Particulariter monendus es, de libelli tui classici structura, tum usu, quomodo tibi practice per tractandus sit.

Fontem occupat ut vides, rerum nomenclaturae rudimentum, è vocabulis totius linguae primariis potissimumq; primitivis, contextum: non in congeriem; sed ordine artificioso. Nam ad externum aspectum ordo Grammaticus est: quia capite (post introitum) primo recensentur nomina rerum Substantiva: secundo Adjectiva, tertio Pronomina, quartò Verba, quintò Adverbia, [Participia cum à Verbis tantum formantur, inter primitiva peculiariter habere classem nequeunt] sextò Praepositiones, &c. Et tamen ordo hic, Ordo similis rerum est intimus: dum initio enumerantur res ipsae: tum rerum modi fundamentales: primariae scilicet rerum accidentia. Mox rerum & accidentium, commonstrationes brevitatae: Inde transitur in spectandos rerum, motus, actiones & passionēs. Sequuntur earundem Actionum & Passionum modi: Et rerum actionumq; circumstantiae: Tum varia rerum, actionum circumstantiarumq; coherentia. Ita per summos Cardines suos rerum & verborum compages revolvitur. Addimus tamen de verbis derivatis & compositis, ut inter voces primitivas & ortas discrimen observare, eoque mentem Linguarum Jan-

ua vocum apparatus totum explicatura, preparare incipient.

In hac autem initiali rerum mundi lustratione seriam mihi propositum fuit Paradisiacam tibi aperire Scholam: ubi non alius tibi labor esset, quam colludere tyrunculis tuis, sicut ibi tyroni suo propemodum adhuc infanti, Adamo colluisti Deus: suas illis recens factas commonstrans vias imaginacula, earumq; addiscere iubens nomenclaturam. Hoc est, volui libellum hunc Vestibularem picturis, rerum formas ad vivum exprimentibus ornare, suam singulis apponendo nomenclaturam: tum ut facilius huc allicerentur puerorum ingenia, tum ut impressione rerum prima fierent accuratiores. Sed non successit propositum (tamen si factum iam esset initium) ob artificum hic loci defectum. Quem defectum industria Tua pensari necesse erit. Diligenti Vocabulorum omnia explicatione, rerumq; quas significant quali quali representatione. Vitam & animam institutioni tuae desuturam certus esto, nisi res hic tyronibus assignatas, aut commonstraveris (si praesentes haberi possunt, vel saltem imagines earum aliqua) aut circumscribendo, sic incukaveris, ut quomodo capiant tandem. Rerum enim & verborum parallela articulataq; cognitio, profundum illud methodi mysterium est, quod vagas naturae suae mentes captivare, & ad rerum sensuumq; medullas deducere, intendimus. Hic ergo ut nobis gratus sis, intentionibusq; nostris accurate subservias, vehementer te oro, Capiant quantum capiunt de rebus, quas illis familiariter aut demonstrabis, illis tamen inter mentem lucescere incipiet, ne dubita: eoq; lubentius hanc illis operam, ut & verborum corticibus excussos rerum nucleos ostendas, presta.

Quod ut tanto tibi facilius accadat eadem rerum nomenclatura, vernacule accurate facta, tibi & tuis datur parata, typis quoq; descripta.

Absolves igitur Vernaculam hanc rerum nomenclaturam (praelegendo, praexplicando, moxq; examinando, & à Discipulis idem exigendo) ipsemet, intra unum & alterum, tertiumq; mensem, sat egregia laude, spoliis ampli, si omnes tuos omnia illa promptissime legere, (nam & vernaculos Lectores promptos requirimus) recteq; intelligere effeceris. Latinum interpretari textum, in quem è vernaculo immediate venietur,

tur,) non tuum erit, sed discipulorum: tu tamen, quomodo illi verba verbis accomodent (respondent enim alter alteri textus ad verbum) attendas, & si quid forte errabunt, revocabis, Illis quippe hic actio. Tibi directio, mandatur.

Pertransito sic iterum (duorum triumque Mensium spatio) Latino Textu, ut Verba & res intelligant, & memoria teneant, veniant ad Grammaticam Vestibularem: quam sic illis explicabis, ut singulis capitellis sua adjungas Exercitia, cujus rei rationem, sicut & Dictionarii praxin, subjectis ibidem brevissimis Hypomnematis docebo.

Nunc reliqua officii tui munia in apherismos contraham.

I. Libro alio quam classico ne utere: neque tui.

II. Lectionibus & exercitiis omnibus semper ipse adesto, tuique omnes adiat, semper videto.

III. Omnes ama, omniumque profectus opta, & quare, profopolepsiam ignora; multo vero magis invidiam. Nihil in his Encyclopediæ rudimentis scies tu, quod ignorant tui. Si enim cicerint; tibi cedit laudi & illis: si nesciverint, tibi dedecori, non illis. Vel unus negligens & inductus repertus, sufficiens contra diligentiam tuam erit testis.

IV. Inter operas neminem aliud agere permitte, oculos & aures semper illis obverte, obvertere que suos tibi, & rei quæ agitur, adige. Nempe jam hunc jam illum eos maxime quibus fidei minime, sunt enim quædam ingenia vaga) interrogando, examinando, emendando.

V. Qualiter se quis inter operas gerit, taliter tu erga illum. Industrios ama, & subinde collauda, desides increpa, nec tamen, odio habe, sed instantius urge.

VI. Si quid valde observandum monere habebis, id non nisi imperato silentio efferes, ut attentè excipiat, ab omnibus: mox ab aliquibus, qui dixeris, & quo sensu, reposcens.

VII. Qualibet hora prælege, quot idem mox legant illi: & explica, quod idem explicant illi: & inspectantibus illis fac, quod idem mox faciant illi. Tibi enim ubique prætio mandatur: sed cum attentione, ante præcuntem sequantur, & an sic, ut assequantur. Alioqui frustrâ

præibis, si non illi sequantur: frustra sequentur, si non assequantur.

VIII. Assequentur autem si nihil dilucidum, (aut bene dilucidatum) ad spectandum proposueris; nihil nisi factu proclivo, iusseris: progrediarisque cum illis lente: nec aliter permittas illos: Præcipitantiam ubique dedocenda est Juventus, assuefacienda circumspeditioni.

IX. Hærentem quemcunque, juvet quicunque, si nemo, tu.

X. Si quem tardum vides, tolera, ad ingeniosiores transi, donec & tardior ille assequatur. Pudebit enim tandem non assequutum videri.

XI. Balbutire latine si qui volunt, (loqui enim nondum sciunt) ne prohibe, sed neque coge. Fastidimus plerumque impetrata, negata, cupimus.

XII. Ad novas lineas nunquam transi, nisi penso prior recte subactio, idque eo fine, ut ne quid perfunctorie prioribus adiectum, in ruinam ponatur sequentibus.

Addo: Quia quid tu hoc loco struis, toti Encyclopædiæ fundamentum dare debet, tibi totam illam (sicut & sequentibus Collegis tuis) notam esse debere: ut quicquid cum Discipulis agitis, lux universalis emicer, Vestrasque stellulas, sicut solis radii Planetas suos, collustret.

Hanc si quaris rationem, diligentis Magistri explebis numeros, laudeq; mereberis, & ulterioribus Adolescentulorum studiis consules optime, Vale.

IN VE.

IN
VESTIBU-
LUM LINGVARUM

I.
Invitatio.

A Nyelveknek
TORNATZA-
B A.

I.
Hivatal.

Veni Puer.

2. Loquar tecum
de re necessaria, super
omnia.

3. Loquere: audio.

4. Visne sapiens esse?

5. Quid istuc est,
Sapientem esse?

6. Intelligere omnia;
recte agere omnia; &
recte loqui de omnibus.

7. Volo: sed quis
dabit hoc mihi?

8. Deus, & conver-
satio cum sapientibus
vivis, & mortuis.

9. Quibus vivis?
Præceptoribus.

10. Et quibus mortuis?

11. Illis qui ante nos

JövelGyermek.

Szölok te veled szük-
séges dologról, minde-
nek felett.

Szölj: meghallom.

Akarfé Böltsé lenni?

Mitsoda az, Böltsé
lenni?

Erteni mindeneket;
igazán tselekedni min-
deneket; és igazán szó-
lani mindenekről.

Akarok: de ki adja
azt énnékem?

Az Isten, és a' társal-
kodás az élő és holt
bölcséssel.

Mitsoda élőkkel?

a' Tanítókkal.

Esmitsoda holtakkal?

Azokkal a' kik mi

vixt.

vixerunt, & loquuntur nobiscum adhuc in libris.

12. Satisne id? Satis.

13. Modo Deum ora, præceptoripare, libros ama,

14. Sed ut intelligas sapientes illos.

15. Disce sermonem, quod scripserunt.

16. Nempè Latinam, linguam.

17. Quæ pulchra est, & communis populis, facitque doctos.

18. Quis docebit me illam?

19. Ego, auxilio Dei.

20. Idque viâ facili, divisâ in tres gradus.

21. In primo ponemus omnia ejus fundamenta.

22. In secundo erigemus totam necessariam ejus structuram.

23. In tertio addemus

előttünk éltének, s még szólanak mi velünk a' könyvekben.

Elégé az? Elég.

Tsak Istennek könyörögj, a' tanítónak engedj, a' könyveket szeressed.

De hogy meg-értse azokat a' böltséket.

Tanuljad a' beszédet, mellyel irtanak.

Tudnillik a' Deák nyelvet.

A' melly szép, és közönséges a' népnél, s tudósokat téstzen.

Kitanít megengemet arra?

En, Isten segítségével.

Könyv úton pedig, a' melly három részekre oszol.

Az elsőben téstszük le annak minden fundamentomit.

A' másodikban fel-emeljük annak egész szükféges alkotmányát.

Az harmadikban hoz-

omnia

omnia ejus ornamenta.

zá adjuk mindennémű ékelségét.

24. Illud primum absolvemus in hoc primo libello.

25. Quem nunc summis in manum; Vestibulum lingue dictum.

26. Secundum absolutetur proximè sequenti libro.

27. Apello Januam lingue.

28. Tertium in tertio.

29. Quem vocabimus Atrium lingue.

30. Atque inde immittam te in Palatia authorum.

31. Hoc est: libros scriptos sapientèr.

32. Ut ipsè quoque fias sapiens, prudens, eloquens.

33. Difficultas ne terreat te.

34. Qui cupit, capit

Amaz első el-végez-
zük ebben az első köny-
vetskében.

A' mellyet most vé-
szesz kezdedben; melly
nyelvnek Tornáztának
mondatik.

A' második el-végez-
tetik a' leg közelebb kö-
vetkező könyvben.

Melly nyelvnek Ajta-
jának neveztetik.

Az harmadik az har-
madik könyvben.

Mellyet hívunk nyelv-
nek Pitvarának.

Es onnét bé botsátlak
tégedet a' könyv írók-
nak Palotájokban.

Az az: a' böltsen irt
könyvekben.

Hogy te-is légy bölts,
okos, ékesen-fzoló.

A' dolognak nehéz
vólta el-ne ijeszten tége-
det.

A' ki kíván (tudni)

omnia.

omnia.

35. Si principium difficile.

36. Medium erit facile

37. Finisque iucundus.

38. Qui bene distinguit, bene docet.

39. Et qui bene attendit; bene discit: hoc non fallit.

40. Eja aggredere in nomine Dei!

mindeneket, meg fogaz.
Ha a' kezdeti nehéz.

A' közepi könnyű lesz
A' vége gyönyörűséges.

A' ki jól meg-külömbözteti a' dolgokat, jól tanít.

Es a' ki jól reá figyelmez; jól tanul: ez nem tsal meg.

Nofza fogj hozzá Isten nevében!

II.

DIVISIO RERUM.

A' D O L G O K N A K

El-osztása.

41. Omnia, aliquid, nihil, habent sua nomina.

42. Omnia sunt: Deus, mundus, homo.

43. Aliquid est: res, modus rei, motus.

44. In rebus est: totum, pars, defectus.

45. In motu: causa, vis, instrumentum.

46. Pars est: dimidium, frustum, mica.

Mindenek, valaminek, semminek, vagyon nevek.

Mindenek: Isten, világ, ember.

Valami: dolog, módja a' dolognak, mozgás.

A' dologban vagyon: egész, rész, fogyatkozás.

A' mozgásban vagyon: szerző ok, erő, eszköz.

A' rész: fél, darab, morfa. *in*

47. In toto est: principium, medium, finis, ordo, tempus, locus.

48. In ordine est: numerus, mensura, pondus.

49. In tempore est: momentum, mora, hora, dies, septimana, mensis, annus, seculum, ævum.

50. In die est: mane, meridies, vespere, crepusculum, nox, aurora.

51. In anno sunt: ver, æstas, autumnus, hyems.

52. In loco: spatium, distantia, terminus, & quatuor plagæ mundi.

53. Rerum origo est: natura, ars, casus.

54. Res ipsa est: corpus, spiritus, larva.

55. In corpore sunt: materia, forma, superficies.

56. Spiritus est: anima, angelus, diabolus, quorum habitacula sunt: elementum, æther, orbis.

Az Egészben vagyoni: kezdet, közép, vég, rend, idő, hely.

A' rendben vagyoni: szám, mérték, font.

Az időben vagyoni: szempillantás, késedelem, óra, nap, hét, hónap, esztendő, száz esztendő, örök idő.

A' napban vagyoni: reggel, dél, este, éjtszaka, hajnal.

Az esztendőben vannak: tavasz, nyár, ősz, tél.

Az helyben: távolság, távol-létel, határ, és e, világnak négy részei.

A' dolognak eredeti: természet, mesterség, történet.

A' dolog: test, lelki állat, ál-ortza.

A' testben vannak: materia, forma, felső szín.

A' lelki állat: ember lelke, angyal, ördög, a' kinek lakó helyek: éltető állat, ég, pokol.

57. *Elementa sunt: ignis, aer, aqua, terra.*

58. *In aethere sunt: sidera: à quibus veniunt: calor & frigus, aestus & gelu.*

59. *Sidera sunt: sol, luna & aliae stellae.*

60. *In sole sunt: Lux, radius, lumen, Sine lumine est: umbra, caligo, tenebra.*

61. *Ab igne venit scintilla, flamma, fumus & fuligo. In igne sunt: torrens, pruna, favilla. Post ignem manet: titio, carbo, cinis.*

62. *In aëre est: Ventus, eurus, auster, favonius, boreas. Item: vapor, nebula, nubes, iris.*

63. *Enube veniunt: pluvia, nix, grando, ros, pruina, manna, fulgur, tonitru, fulmen.*

64. *Aqua fluens est: scatebra.*

Az éltető állatok: tűz, levegő ég, víz, föld.

Az égben vannak: tsillagok, a' mellyektől származnak: meleg, hideg, hévség és fagy.

A' tsillagok: nap, hold, és más tsillagok.

A' napban vannak: világosság, sugár, fényesség, fényesség nélkül vagy: árnyék, homály, letétség.

A' tüztől vagy: szikra, láng, füst és korom. A' tűzben vannak: tűzes, üszög, eleven szén, tűzes hamu. A' tűz után marad: füstölő üszög, holt szén, hamu.

A' levegő égbe vagy: szél, napkeleti szél, déli szél, nap nyugoti szél, északiszél. Ísmét: pára, köd, felyhő, szivárvány.

A' felhőből léfznek: eső, hó, jég eső, harmat, zuzmaráz, manna, villámás, mennydörgés, mennykő.

A' folyó-víz: forrás. fons

fons, rivus, amnis, flumen, torrens.

65. *Stans aqua: palus, stagnum, lacus, mare.*

66. *In flumen est: momentum, fundus, gurgites aut vadum.*

67. *In mari est: unda, fluctus, abyssus, aut insula.*

68. *Ex aqua fit: gutta, bulla, spuma, glacies.*

69. *Juxta aquam: ora, ripa, littus.*

70. *In terra est: specus, super terram: mons, vallis, campus.*

71. *In campo sunt: grumus, tumulus, collis.*

72. *Terra cum aqua sunt: uligo, lacuna, limus, lutum. Terra sine aqua: gleba aut pulvis.*

73. *Terra ipsa est: argilla, creta, rubrica.*

74. *E terra veniunt: minera, stirps, animal.*

kút fő, patak, kerengő folyó víz, nagy folyó-víz, zuhogó patak.

Az álló víz: láp, állótó, folydogalótó, tenger.

A' folyó vízben vagy: folyam, fenék, örvény, avagy gázló.

A' tengerben vagy: hab, habzás, mélység, avagy sziget.

A' vízből léfzen: tsep, buborék, tajték, jég.

A' víz mellett vagy: szél, víz part, tenger part.

A' földben vagy: barlang, a' föld felett: hegy, völgy, mező.

A' mezőben vannak: göröngy, domb, halom.

A' vizenyős föld: felpedék, motsár, hig-sár, sár. A' száraz föld: rög, avagy por.

A' föld: agyag, fehér kréta, veres kréta.

A' földből léfznek: olvadható állat, tsemelte, Lelkes állat.

B

Mine.

75. *Minera est: succus, metallum, lapis.*

76. *Succus mineralis est: sal, alumen, nitrum, sulphur, vitriolum, succinum.*

77. *Metallum est: plumbum, stannum, ferrum, aes, aurum, argentum, argentum vivum.*

78. *Factitia metalla sunt: chalybs, orichalcum, electrum.*

79. *Lapis est: arena, glareas, scrupus, saxum, silex, cos, marmor, magnes. gemma.*

80. *Gemmae sunt: adamas, saphirus, rubinus, smaragdus, jaspis, &c.*

81. *Gemmis similes sunt: vitrum, crystallum, unio, (margarita), corallium.*

82. *Strips seu planta est: herba, frutex, arbor, Item: fungus.*

83. *In arbore est: radix, truncus, stipex ramus.*

84. *In stirpe: cortex,*

Az el-olvadható állat: nedvesség, értz, kő.

El-olvadható állat: fő, timfő, salétrom, kénkő, gálitzkő, gyanta.

Az értz: fekete ón, fejer ón, vas, réz, arany, ezüst, kén-eső.

Tsináltt értz nemek: atzél, velentzei réz, bádog.

A' kő: főveny, porhanyó kő, kővets, termés kő, kova, fénykő, márvány kő, magnes, drága kő.

A' drága kövek: gyémánt, saphir, rubint, smaragd, jáspis, &c.

A' drágá kövekhez hasonló: üveg, kristály, gyöngy, kaláris.

A' tsemete avagy plánta: fű, zöldellő tsemete, élő-fa, Ismét: gomba.

Az élő fában vagy on gyökér, tőrsők, tőkeágak.

A' tőkében; fahéj, fa

libet

liber, medulla, In ramo: frons, folium, flos, fructus.

85. *Herba est: gramen, olus, fruges.*

86. *Gramen est: mucilinus, urtica, lappa.*

87. *Olera nobis dant vel folia: ut brassica lactuca, nasturtium, vel fructum: ut cucumis, cucurbita, melo, semina: ut papaver, anisum, cuminum, vel radices: ut rapa, fiser, raphanus, cepa, alium, porrum.*

88. *Fruges sunt: legumina & frumenta.*

89. *Legumen habet: caulem & filiquas, ut sunt: faba, pisum, lens, vitia, cicer.*

90. *Frumentum habet culmum & spicam, aut paniculum.*

91. *Spiceum far est:*

hártya, fa széki, Az ágbán: zöld-ág, levél, virág, gyümölcs

A' fű: páfit, kerti vetemény, gabona.

A' páfit: mőh, tsalán, lapu.

A' kerti vetemények teremnek vagy leveleket mint a' kápoizta, faláta, torma, avagy gyümölcsöt: mint az ugorka, tők, görög dinnye, vagy magokat: mint a' mák, ánis, kömény, avagy gyökereket: mint a' répa, farga répa, retek, veres hagyma, foghagyma, párhagyma.

A' gabonák: hüvelykes vetemények és fejes vetemények.

Az hüvelykes veteményben vagy on: szár, hüvelyk, a' mellyek: bab, borsó, lentse, lednek, bagoly borsó.

A' fejes veteményben vagy on: szár és gabona fő, avagy bojt, (kalásf)

A' kalászos gabona:

Triticum, siligo, hordeum, ardor, panicum latum far: avena, milium, panicum, fagopyrum, oryza.

92. *In spica est: granum, gluma, arista. Inter frumenta reperiuntur: zizania, lolium.*

93. *Frutices terrestres sunt corylus, sambucus, rosa, vitis, rubus, sentis, & in sente, spina.*

94. *Frutices aquatici: juncus, (scirpus) matta cāna, (arūdo v. calam⁹)*

95. *Suffrutices vocantur: carduus, salvia, ruta.*

96. *Arbores sunt: tilia, salix, alnus, fagus, betula, pinus, abies, & quibus stillat: gummi, resina, pix. Quercus dat glandes.*

97. *Arborum fructus sunt: pomum, nux, bacca.*

98. *Poma sunt: ma-*

búza, ros, árpa, tzirok, bojtos gabona: zab, kőles, tatárka, török búza, riskáfa.

A' gabona főben vagy: mag, polyva, kalász A' fejes vetemények között találtak: konkoly, táklász.

A' zöldellő tsemeték: mogorófa, bodza, rósa, ízölő-tű. tsipke bokor, tövis bokor, és a' tövis bokorban, tövis.

A' vízi zöldellő tsemeték: káka, gyékény, nád.

Apró tsemetéknek neveztetnek: bogátskoró, fállya, ruta.

Élőfák: hársfa, fűzfa, egerfa, bikfa, nyirfa, fenyőfa, jegenyefa, a' melyekből tsepég: matskaméz, mezge, szurok. A' tserfa makkokat terem.

Az élőfának gyümölcsei: lágy hajú gyümölcs, kemény hajú gyümölcs, apró gyümölcs.

Lágy hajú gyümölcs,

lum, pyrum, ficus, persicum: prunum, cerasum.

99. *Nuces sunt: avelana, juglans, castanea.*

100. *Bacca sunt: mora, oliva, fragum.*

101. *In fructu est: pituiolus, putamen, pulpa, nucleus.*

102. *Sylva est: nemus, saltus, dumus.*

103. *In Animalis est: Vita, sensus, motus, & sexus. In sexu est: mas & femina, & ab his factus.*

104. *Animal est, vermis, insectum, serpens, avis, piscis, quadrupes.*

105. *Vermis est: lubricus, hirudo, eruca, tinea, tereudo.*

106. *Insectum est: pediculus, lens, pulex, cimex, formica, aranea,*

tsök: alma, körtvély, fige, baratzk, szilva, tseresznye.

A' kemény hajú gyümölcsök: mogoró, olasz dió, gesztenye.

Az apró gyümölcsök: szederj, olajfa-gyümölcs, eperj.

A' gyümölcsben van: tsutka, héj, húsfosbél, magbél.

Az erdő, berek, liget, tseré.

A' lelkes állatban vagy: élet, érzékenység, mozgás, és nézésnek különbsége, a' nézésnek különbségében vagy: him és nőstén, és ezektől fajzat.

A' lelkes állat, féreg, apró féreg, tsuszó állat, madár, hal, négy lábú állat.

A' féreg: giliszta, nádaly, hernyó, moly, szű.

Az apró féreg: tetű, ferke, balha, palatzka, (tsimaz) hangya, pók,

tipula, scorio.

107. *Serpentia sunt:*
anguis, draco, lacerta,
qua habent venenum.

108. *in ave est: penna*
& pluma, ala & cau-
da, rostrum & ingluvi-
es. Ab ave: nidus,
ovum, pullus.

109. *Aves domesticae:*
gallus, galina, capo,
anas, anser, olor, pavo,
columbus.

110. *Aves circa domū:*
passer, hirundo, pica,
graculus, cornix, ciconia.

111. *Campestris aves,*
alauda, coturnix, per-
dix, tarda, grus, &c.

112. *Sylvestres: attag-*
gen, phasianus, tetrao,
turdus, sturnus, merula
cuculus, turtur, upupa.

113. *Oscines sunt: lu-*
scinia, carduelis, luteo-
la, fringilla, parus, pa-
rux, &c.

114. *Rapaces aves:*
aquila, milvus, vultur,
accipiter, falco, nisus,
corvus.

vizi-pók, scorio.

A' tsúszó állatok: vi-
zi kigyó, farkány, gyék,
a' mellyeknek vagyon
mérgek.

A' madárban vagyon:
toll és pelyh, szárny és
fark, orr és begy. A'
madártól: fészék, to-
jomány, tsirke.

Az házi madarak: ka-
kas, tyúk, kappan, rétze,
(katsa,) lúd, hattyú, pá-
va, galamb.

Az ház körül lévő ma-
darak: veréb, féske, szar-
ka, szajkó, varju, golya.

A' mezei madarak:
patsirta, fűrj, fogoly ma-
dár, túzók, daru, &c.

Az erdeiek: tsáfszár
madara, fátzán, fű, hú-
ros madár, feregély, rigó,
kakuk, gerlitze, babuk.

Az éneklők: fülemile,
tengelitze, fármány, pinty
páris, tsíz, &c.

A' ragadozó madarak:
sas, héja, saskefelyő,
ölyv, sólyom, karoly,
holló.

115.

115. *Aquaticae aves:*
fulica, mergus. Circa
aquas volant: ardea,
garex, motacilla.

116. *Aves nocturnae:*
bubo, ulula, vespertilio.

117. *Insecta alata*
sunt: culex, musca,
apis, vespa, crabro. Item:
papilla, bruchus, scarab-
aeus, locusta, cicada,
grillus.

118. *in pisce est: squa-*
ma, pinna, branchia.

119. *Pisces sturviatiles:*
alburnus, perca, lucius,
carpio, anguilla, &c.
Marini: halec, balena.

120. *Piscibus similes*
sunt: cancer, concha,
ostrea, cochlea, limax,
lampetra.

121. *Quadrupes est:*
vel pecus & jumentum,
vel fera & bestia. In
quibus sunt: pili aut
villi, lana aut setae, &
propter fatum, uterus,
uber, mamma.

A' vizi madarak: szár-
tsa, búvár. A' vizek kö-
rül repesnek: gém, gö-
dény, barázda billegető.
Ejjeli madarak: bagoly
huhogató bagoly, dene-
vér.

Apró szárnyas férgek:
szúnyog, légy, méh, da-
rás, ló darás. Ismét: lep-
ke, tsere bogár, szarvas
bogár, fáska, ptrütsők,
őszí féreg.

Az halban vagyon:
haj, szárny, kopótó.

A' folyó vizi halak:
fejér keszeg, figér, tsuka,
potyka, ángolna, &c.
Tengeriek: hering, tzet-
hal.

Az halakhoz hason-
lók: rák, tekenős tsiga,
ostrega, tekeregős tsiga,
sárban telelő tsiga, tsík.

A' négy lábú állat vagy:
apró barom és öreg ba-
rom, avagy vad és fene-
bestia. A' mellyekben
vannak: szőrök avagy
fűrtők, gyapjú avagy ser-
ték, és a' fajzásért: méh,

B 4 tölgy, tssets. 122.

122. *Pecora sunt: vacca, taurus, vitulus, ovis, aries, agnus & vervex, capra, hircus, hœdus & caper, sus, (porcus) nesciens, verres & majalis.*

123. *Fumenta sunt: equus, bos, asinus, mulus camelus, elephas. In equo est: juba, penis, ungula*

124. *Ferae majores habentes cornua & lustra sunt: bubulus, alces, cervus capra, &c.*

125. *Ferae minores habentes rictus & ungues & foveas: vulpes, lepus, cuniculus simia, erinaceus, sciurus, talpa, mus. Et domestica: canis & felis.*

126. *Feroces bestiae: leo, tigris, pardus, ursus, lupus, asper.*

127. *Quadrupes aquaticum: fiber & lutra. Item, rana & testudo.*

128. *Homo ætate est: infans, puer, adole-*

Az apró barmok: tehén, bika, borjú jú, kos, bárány és örü, nőstény ketske, bak, gödölye és ketske bak, disznó, süldő, kan és ártány.

Az öreg barmok: ló, ökör, szamár, őszvér, tevé, éléfant. A lóban vagyon: serény, fark, kördöm.

Az öreg vadak kiknek szarvok és barlangjok vannak: bial, belén, szarvas, vad ketske, &c.

Az apró vadak, kik agyarkodók és körmösök, slyukakban laknak: róka, nyúl, ürge, (tengeri nyúl) majom, süldisznó, evet, vakondok, egér. Es háziak: eb és matska.

Kegyetlen vadak: oroszlán, tigris, párdutz, medve, farkas, vad kan.

Vizi négy lábú állat: hód és vidra. Ismét: béka, és tekenős béka.

Az ember idejére nézve: tsetsemő, gyermek,

scens

scens, juvenis, vir, senex, puella, virgo, mulier, Anus.

129. *Membra corporis: caput, truncus, artus.*

130. *In capite: vertex, capilli, (crines) In facie: frons, oculi, nasus, tempora, genæ, aures, os, labia, mentum*

131. *In oculo: pupilla, palpebra, cilium. Supra oculum: supercilia. Ex oculis sudant lacrymæ.*

132. *In naso sunt: nares. In ore: bucca, palatum, lingua, gingiva, faux.*

133. *In collo sunt: guttur & cervix.*

134. *In corporis truncus sunt: pectus, venter, tergum, (dorsum) latera. In ventre: umbilicus. In tergo: humeri, lumbi, nates.*

135. *Artus sunt: manus & pedes.*

136. *Partes manus: brachium, cubitus, pu-*

fel serdültt, ifjú, megállapadott idejú, vén, leány, szűz leány, alszsonj, vén alszsony.

A testnek tagjai: fő, derék, (külső tagok,) izek.

A főben: fő tető, hajak. Az artzúlatban: homlok, szemek, orr, vak szemek, szem héja, fülök, száj, ajakok, áll.

A szemben: szemfény, szem szörök, szemhéj. A szem felett: szemöldökök. A szemekből könnyek tsordúlnak ki.

Az orrban vannak: orr lyukak. A szájban: pofa, száj odva, nyelv, iny, nyeldeklő.

A nyakban vannak: torok és nyak szirt.

A testnek derekában vannak: melly, has, hát, oldalak. Az hasban: köldök. Az hátban: vállak, ágyékok, alfel.

A külső tagok: kezek és lábak.

A kéznek részei: kar, könyök, ököl, tenyér és

gnus, palma & vola, digiti & pollex. Sub brachio verò axilla.

137. *Digitus habet: articulos, cōdilos, ungues.*

138. *Partes pedis: coxa & femur, genu & poples, crus & sura, talus & planta.*

139. *Planta rursum habet: calcaneum, solium, digitos, ballum.*

140. *Ossa capitis sunt: calva seu cranium, malle, maxilla, dentes.*

141. *Ossa trunci: sternum, scapula, spinadorfi, costae, os sacrum.*

142. *In ossibus est: medulla. Circa ossa sunt: membrana. Inter ossa, cartilago.*

143. *Carnosae partes in corpore sunt: musculi, viscera, canales.*

144. *Viscera in capite sunt: cerebrum, in pectore: cor & pulmo, in*

marok, ujjak és hüvelyk. A'kar alatt pedig hónalj.

Az ujjak részei: izetske, bõtykõ, köröm.

A' lábnak részei: forgó tsont és tzomb, térd és térd hajítás, szár és láb ikra, boka és talp.

A' talpnak részei: fark, talp fenék, ujjak, láb hüvelyk.

A' főnek tsontyai: agy kaponya, ortza tsont, áll kaptzák, fogak.

A' deréknak tsontyai: melly. tsont, vállaportzákák, hát gerintzi, oldaltsontok, kereltz tsont.

A' tsontokban vagyõ: velõ. A' tsontok körül vannak hártýák. A' tsontok között, portzogó.

A' testben való húsfos részek: árva hús, belsõ öreg részek, tsatornás részek.

A' felsõ öreg részek a' fõben: agyvelõ, a' mellyben sziv és tudõ, az has-

ventre: ventriculus, jecur, fel, lien, renes, vesica.

145. *Canales sunt pro habitu trachea, pro alimento, gula, intestinum, iliaq, in alvo pro humoribus, vena, arteria, nervi, in quibus sunt: sanguis, pituita, bilis.*

146. *Alimenti desiderium dicitur fames & sitis, excrementum superfluum est saliva, mucus, sudor, urina & stercus.*

147. *Sensu percipitur color, sonus, odor, sapor voluptas aut dolor. Dum sensus quiescunt, somnus est & somnium.*

148. *In mente est: ratio, voluntas, animus.*

149. *A ratione veniunt: ingenium, intellectus, memoria.*

150. *A voluntate sunt affectus, amor vel odium, gaudium vel ma-*

ban: gyomor, máj, epe, lép, vesék, hójjag.

A' tsatornás részek: a' lehelletért való a' gége, az eledelért, torok, öreg bél és apro bél, az hasban a' nedvességekért valók, az erek, élet erei, inak, a' mellyekben vannak, vér, takony fár.

Az eledelek kívánása éhség és szomjúság, a' fenn maradt résznek sepreje, nyál, piszok, veríték, hűgy és ganéj.

Erzékenységgel tartatik meg: a' ízín, hang, szag, íz, gyönyörűség avagy fájdalom. Mikor az érzékenységek nyugosznak, álmom és álmodozás vagyom.

Az elmében vagyom: okolság, akarát, kedv.

Az okolságtól vagyom: gyors elme, értelem, emlékezet.

Az akarattól vannak: indulatok, szeretet avagy gyűlölség, öröm

*vor, spes vel mætus, fa-
vor vel ira, zelus vel
fastidium.*

151. *Ab animo est:
fastus, audacia, temeri-
tas, pœnitudo.*

152. *Defectus in cor-
pore sunt: nœvus, la-
bes, tuber, plaga, vul-
nus, ulcus.*

153. *Nœvi in cute
sunt: lichen, lentigo,
vuga, tubera, veruca,
struma, gibbus.*

154. *A plaga est: vibex
livor, tumor. A vulne-
re: cruor, cicatrix.*

155. *In ulcere est: fa-
nies, tabum, pus, vomica.
Parva ulcuscula
sunt: pusula, pustula,
pupula, morbilli.*

156. *Morbi interni
sunt: tussis, febris, cal-
culus, tabes, hydrops,
rabies, &c.*

157. *Lues contagiosa:
scabies, lepra, scorbu-
tus, pestis, &c.*

158. *Monstrum, gigas,
pumilio, &c.*

avagy szomorúság, re-
menység avagy félelem,
jóakarát avagy harag,
buzgótság avagy unalom.

A' kedvtől vagy on:
negédség, bátorság, vak-
merőség, meg-bánás.

A' testben való fo-
gyatkozások: jegy, mo-
tsok, tsomó, tsapás, seb,
fekély.

A' bőrön való jegyek:
szeplő, apró veres szeplő,
tsomók, szőmölts, gely-
va, púp.

A' tsapástól vagy on:
verés hely, kékség, daga-
dás. A' sebtől: alutt
vér, seb hely.

A' fekélyben vagy on:
véres genetség, ért ge-
netség, ev, völgy. A' fe-
kéllyetskék: fakadék, ke-
lés, bobortsó, orbántz.

A' belső nyavalyák:
horút, hideg lelés, kő,
száraz betegség, vizikor-
ság, dühödés, &c.

A' ragadó fekély: rü,
bél poklofság, iny rotha-
dás, dög halál, &c.

A' tsuda: oriás, törpe.

159.

159. *Rusticus habet:
hortos, agros, pascua,
prata, villam.*

160. *Circa hortum est:
agger, planca, sepes, &
in sepe: pili, (sudes)
virga. Instrumenta,
Hortulani, ligo, pala;
bipalium.*

161. *In agro est: ara-
trum, sulcus, occa, se-
men, seges, messis. In
messe: falx, merges,
merga. Post messem:
stipula, acervus.*

162. *In prato crescit:
fœnum & cordum, ad
quæ sunt: secula, ra-
stram, furca*

163. *In villa est: hor-
reum, stabulum, pabu-
lum, & in horreo: tri-
tor, palea, stramen.*

164. *Stabulum est:
equile, caula, bara. In
stabulo verò: præsepe,
crates, linter.*

165. *In corte est: fimus
quisquilia, festuca,
trica, sterquilinium.*

A' paraszt embernek
vagy on: kertye, szántó
földe, legelő mezeje,
rétje, majorja.

A' kert körül vagy on:
töltés, palánk, sövény,
és a' sövényben: karók,
veszfzők. A' kertész esz-
közei: kapa, lapát, két
ágú kapa.

A' mezőben vagy on:
eke, barázda, borona,
mag, vetemény, aratás.
Az aratásban: sarló, ké-
ve, mereglye. Az aratás
után: tarló, asztag, (ka-
langya.)

A' réten nő: széna és
sarjú, mellyekhez valók,
kalza, gereblye, villa.

A' majorban vagy on:
tsűr, pajta, abrak, és a'
tsűrben: tséplő, polyva,
szalma.

A' pajta: ló istálló,
akol, difznó ól. A' paj-
tában pedig: jászol, sa-
roglya, válu.

A' tyúk ólban vagy on:
ganéj, szemet, szálkák,
tyúk lábára akadozó
nyűg, ganéj verem,

166. *Pastor habet: gregem, pedum, flagrum, peram. Et accipit à pecore, lac, butyrum, caseum.*

167. *In alveari est: examen apum, quod facit, favum & ceram.*

168. *In mola est: farina, furfur, saccus. In pistrino: pila & pilum, ex his pulvis & alia.*

169. *Apud pistorum: cribrum, mactra, massa, furnus, panis, simila, & in pane: crusta ac medulla.*

170. *Apud piscatorem est: hamus, esca, nassa, rete, sagena.*

171. *Apud aucupem: pertica, viscus, fistula, laqueus, esca, cavea.*

172. *Apud venatorem: casses, vari, venabulum, scorbs.*

173. *Apud lanionem: farcimen, perna, lardū, arvina, adeps, sebum.*

A' pásztornak vagyom: nyájja, botja, ostora, táskája. Es az apró baromtól vészen, tejet, vajjat, sajtot.

A' méh kasban vagyom: raj méh, melly tsinál, lépés mézet és viaszat.

A' malomban vagyom: liszt, korpa, sák. A' száraz malomban: kölyű és törője, és innét pépek és liszt káfa.

A' sütőnél: szita, dagasztó tekenő, tészta, sütő kementze, kenyér, semlye, és a' kenyérben: haja avagy béli.

Az halálisznál vagyom: horog, étető. varla, hálóló, meritő hálóló.

A' madarásznál: pózna, lép, sip, tör, eledel, kalitka.

A' vadásznál: vadász hálók, istápok, vadász dárda, verem.

A' mészárosnál: hurka fódor, szalonna, háj, sár, fadgyú.

174. *Apud coquum: opsonium, jus, aromata. Aromata sunt: piper, zingiber, crocus, sacharum, acetum.*

175. *Culinaria supellex: abenum, lebes, catillus, veru, craticula, sartago, colum, catinus, trua.*

176. *Potus est: vinum, cerevisia, mulsum, & alia temeta.*

177. *In vinea est: vitis palmes, pampinus, pastium, torcular.*

178. *Ex avis fit: mustum, ex acinis lora, & fete vinum crematum, & polenta & lupulo, cerevisia.*

179. *Amictus antiquorum fuit: cucullus: bracca carbatia.*

180. *Nunc tegumentum capitis est: pileus, mitra, vitta. &c. Corporis: indusium, caliga, thorax vel tunica, toga vel pallium. aut*

A' szakátsnál: főtt étek, lév, fűszerfűszamok. A' fűszerfűszamok: bors, gyömbér, sáfrány, nád-méz, etzet.

A' konyhai eszköz: üst, vas fazék, tálatska, nyárs, rostély, serpenyő, lév, szűrő, tseber.

Az ital: bor, ser, méhsér, és más részegítő italok.

A' szőlőben vagyom: szőlő-tű, szőlő-velézfő, szőlő-levél, két ágú kapa, sajto.

A' szőlőkből léfzen: must, a' törkölyből löre, a' seprőből égett bor, a' szaladból és komlóból, ser.

A' régiek öltözete volt: tsuklya, szukmány, telekes borskor.

Most a' főnek fedele: süveg, tseh süveg, főkörtő, &c. A' testnek fedele: ing, nadrág, fofzlány avagy dolmány, felső ruha, (palást) avagy suba, a'

chlæna pedum, calcei vel ocreæ.

181. *In thorace sunt: manica, lacinia, uncinuli & fibula, aut noduli, ligula, fasciæ.*

182. *Apud netricem sunt: linum vel cannabis, stupa & flocci, item colus & fusus, filum & glomus.*

183. *Ad textorem defertur tela, à textore refertur linteam, ex quo fiunt interulæ, collaria, muccinia.*

184. *Apud sartorem, pannus, forfex, acus, digitale. In veste est: sutura, limbus aut lemniscus, simbria & gremium, plica & sinus.*

185. *Apud sutorem, corium, subula, acia, modulus. Apud pellionem pellis & pellicium.*

186. *Habitacula olim: spelunca, tabernaculum, augurium, postea: casa, domus, palatium.*

láboknak fedele: tzipec-lőők avagy faruk.

A' foszlányban vannak: ujjak, ruha allya, horog kaptok és kaptok, avagy gombotskák, szalak-íziyak, kötők.

A' fonónál vannak: len avagy kender, tsepű és pih. Ismét gusfaly és orsó, fonál és gombolyag.

A' takátshoz vitetik, főt fonál, a' takátstól vízfűzre vitetik vászon, a' mellyből léfsznek ingek, gallérok, kefszenők.

A' szabónál, posztó, olló, tű, gyűszű. A' ruhában vagy: varrás, finór avagy rojt, prém és alja, rántz és kebel.

A' varganál bőr, ár, fertés fonál, kapta. A' szőtsnél: béllésnek való bőr és ködmön.

Lakó helyek régen: barlang, sátor, kunyhó, az után: kalyiba, ház, palota.

Apud

187. *Apud fabrum lignarium: securis, ascia, terebra & serra, lignum, tignum, asseres, & ex ligno assula, scobs, in ligno autem foramen.*

188. *Apud lapidariū: amussis, regula, norma, circulus, cælum, tudes. Apud murarium: lateres, calx, murus.*

189. *In ædificio est: fundamentum, paries, testum, clavi & copulæ, columna & pilæ, quasi cadunt, rudus est.*

190. *In janua: postes, limen, superliminare.*

191. *In foribus: cardines, pessulus, obex, catena, sera, clavis.*

192. *In fenestra: cancelli vel clathrus, in testis, tegula, scandula vel culmen.*

193. *In conclavi: pavimentum & laquear, in laqueari, trabes aut fornix.*

194. *Partes domus*

Az átsnál: fejsze, bárd, furó és fűrész, fa, létz, deszkák, és a' fából forgátsok, fűrész por, a' fában pedig lyuk.

A' kö-faragónál: tsapó finór, egyenes mérték, szegelet mérték, tizir kalom, véső, súlyok, A' kö-mivesnél: téglák, mész, kö-fal.

Az épületben vagy: fundamentom, fal, padlás, (ház-héja) szegkek és kötések, oszlopok és támaszok, a' mellyek ha le-
dülnek, léfszen omlás.

Az ajtóban: ajtó-fellek, külsőb, felső külsőb

Az ajtó deszkában: sarkak, zár, retesz, lántz, lakat, költs.

Az ablakban: rostély avagy fa rostély, az ház-
jázatban, tserepek, sindelyek avagy tető.

A' záros helyben: padimentom és menyezet, a' menyezetben, gerendák és bört.

Az háznak részei: ud-

sunt:

sunt: area, atrium, hypocaustum, camera, culina, pennarium, fornax, focus, caminus, podium, pergula, turris, gradus, aut scala.

var, pitvar, szoba, kamara, konyha, éles ház, ke- mentze, tűzhely, ké- mény, folyosó, eresztő, to- rony, grádits avagy lajtörják.

195. *Apud figulum est: olla, urceus, aliaque vas- sa cum ansis. & ex his fractis, testa*

A' fazekasnál vagy on, fazék, tsupor, és egyéb füles edények, és ezek el- romolván, tserép.

196. *Apud fabrum fer- rarium est: follis, forceps, malleus, incus, scoria, la- mina, bractea, lima.*

A' kovátsnál vagy on: fuvó, fogó, kalapáts, üllő, falak pléh, iszlóg, reszelő.

197. *Apud aurifabrū: annulus, torques, cime- lium.*

Az ötvösnél. gyűrű, a- rany lántz köves marha- lium.

198. *Apud scrinariū: dolabra, glutinum, ver- nix, arca, cista, scriniū.*

A' szekrény tsinálónál: gyalu, enyv, etsetetske, láda, iskatulya, szekrény.

199. *Apud viatorem: rina & dolia. In dolio autem fundus, secamen- ta, circuli. Apud restio- nem: funis, restis.*

A' bodnánál: tsebrek és hordók. Az hordóbá pedig fenék, falak, abrő- tsok. A' kötél verőnél: kötél, istráng.

200. *Apud viatorem: penula, baculus, sarcina, bulga, crumena, marsupium. Ante illum est: iter, via vel semita,*

Az úton járónál: kö- pönyeg, bot, málha, tar- soly, erszény, seb. Előt- te vagy on: úton járás, út avagy ösvény, avagytsak aut

aut saltem orbita vel vestigium. Circa illum: comes, predo, scandalū. Pro illo diversorium, seu caupona, ubi venit hospes ad hospitem.

kerék vágás, avagy láb- nyom. Körülörte: uti- társ, tolvaj, akadály, ő- étette vendég fogadó a- vagy kortsoma, az ho- lott a' vendég a' gazdá- hoz mégyen.

201. *Apud equitem est: frenum, habena, capi- strum, ephippium, stapes, calcaria, stragula, vel gausape & vidulus.*

A' lovasnál vagy on: zabola, fékemlő, kötő- fél, nyereg, kengyel, sar- kantjuk, pokrócz avagy nemez és turba.

202. *Apud aurigam est: traba vel currus, vana- nus & strigilis, lorum & flagellum.*

A' kotsisnál vagy on: szán avagy szekér, rosta és vakaró, gyeplő és o- stor.

203. *In curru sunt: te- mo, iugum, axes, rota, in rota: modiolus, ra- dii, orbile.*

A' szekérben vannak: rúd, járom, tengelyek, kerekek. A' kerékben: kerék agy, küllők, kerék talp.

204. *Curru est, vel carrus, vel plaustrum, vel reda aut carpen- sum.*

A' szekér, vagy két ke- rekű szekér, vagy öreg szekér, vagy kotsi avagy hintó.

205. *Super aquam est: pons, ponticulus, ponto, ratis, scapha, navis.*

A' víz felett vagy on: hid, palló, hidas, szál, tsónak, hajó.

206. *Partes navis: prora, puppis, carina, & stega; velum & re-*

Az hajó részei: hajó orr, hajó fara, hajó fene- ke, és fedele, vitorla és

mus (aut contus) & gubernaculum.

207. In navi sunt: nau-
ta, sentina, & nausca,
navis quiescit in portu,
aut in statione super an-
chora.

208. Apud mechani-
cum: moles & machina
Machina est. vectis, cu-
neus, fistuca, prelum.

209. Apud bajulum:
erumna, pabo, palanga,

210. In balneo: labrū,
lixivium, sapo, spongia,
pecten, novacula, for-
pex, quibus paratur
coma.

211. Pro molli cubitu
sunt: sponda, lectus, cu-
na, pulvinar, lodix, re-
ges, pro sessione, sca-
mnum, sedile, culcitra,

212. Cupedia sunt:
placenta, libum, spira.

213. Olfactum oble-
tiant, thus, moschus,
unguentum, sertum.

214. Auditum afficit,

evező, (avagy tsáklya) és
kormány.

Az hajóban vannak:
hajósok, moslák, és tső-
mör, az hajó veztegg áll
a' révben, avagy a' ki-kő-
tő helyen a' vasmatskán.

A' mester embernél
vagy: terhes állat és
emelő eszköz. Az emé-
lő eszköz: emelő rúd,
ék, sulyok, fajtó.

A' tereh hordozónál,
nyavalya, talyiga, rúdak.

A' ferdő házbán: défa,
lúg, szappan, spongia,
fűsű, beretva, olló, a'
mellyekkel megigazítja-
tik az űstők.

A' lágy fekvésre való:
nyoszolya, ágy, bősztő,
párna, lasnak, pokrótz.
Az ülésre való, a' pad,
szék, székre való pár-
nátska.

A' tsemegék: béles,
tzipó, peretz.

A' szaglást gyönyör-
ködtetik: tömjén, pés-
ma, kenet, kozorú, &c.

Hallást indit, az hang,
tonus

tonus, quem facit pul-
sando, tympanum &
campana. In flando: ti-
bia, tuba, buccina, chor-
dis sonando: cithara,
testudo, fides.

215. Apud pictorem est:
pigmentum, penicillus,
imago.

216. In circulo est:
centrum & circumfe-
rentia, sicut in orbe &
globo.

217. Mensura spatii
sunt: palmus, spithama,
ulna, passus, orgia, per-
tica, stadium, miliare.

218. Mensura arido-
rum, sunt: modius, me-
dimnus, &c. Liquido-
rum vero: congius, ur-
na, culeus, &c.

219. Mensura gravium
super libra: drachma,
semiuncia, uncia, as,
(pondo) centenarius.

220. In libro est: perga-
mena vel papyrus. Par-
tes papyri: plagula, sca-

a' mellyet szerez verve,
a' dob és harang. Fel fű-
va, a' tárogató sip. trom-
bita, kürt, húroknak
zengésével: a' citera,
lant, hegedű.

A' kép irónál vagy: on:
festék, festő. etset, kép.

A' kerekiségben va-
gyon: középp és kerület,
mint a' kerékben és a'
golyóbisban.

A' szélességnek avagy
hosszaságnak mértékei:
tenyér, arasz, fing, lépés,
öl, mérő rúd, dűlő föld,
mért föld, &c.

A' száraz állatoknak
mértékei: véka, kőből &c.
hig állatoknak mértékei
pedig: kondér, veder,
tseber. &c.

A' nehéz állatoknak
mértékei a' függő mér-
tékben: dragma, fél ló,
lót, font, máfa.

A' könyben vagy: on:
hártya avagy papiros. A'
papirosnak részei: árkus
pus,

pus, volumen.

221. *Partes libri: folia, paginae, margines. Partes scripturae: verbus, verbum, litterae, partes litterae: punctum, linea, apex.*

222. *Apud scribam est: stylus aut penna, scalpellum & lineale. In penna: caulis & crenula.*

223. *In schola est pro doctore: cathedra, pro discipulo, subsellium & tabula, vel pugilaris.*

224. *In disciplina sunt: exemplum, praeceptum, imitatio, mendum, correctio, diligentia, negligentia, ferula.*

225. *In societate domestica sunt: dominus & servus, domina & ancilla, herus & famulus, aut inquilinus, operarius, victus, merces.*

226. *Familia initium*

kontz: kötés.

A' könyvnek részei: levelek, levélnek oldalai, karéja. Az írás részei: vers, szó, betűk, a' betűk részei: pont, linea, teteje

Az írónál vagy on: réz penna avagy toll, penna tsináló kés és lineale. A' tollban: szára és penna orra.

Az iskolában a' tanítóért vagy on: a' tanítószék, a' tanítványért, alarson szék és tábla, vagy jegyző könyv. &c.

A' tanítási fenyítékben vannak: példa, parantolat, követés, vétek, fedés, megjobbitás, szorgalmatosság, henyélés, (hivalkodás) tenyér ütőlapotzka.

Az házi társaságban vannak: ur és szolga, afzszony és szolgáló, gazda és szolga, avagy fellér, munkás, élés, bér.

A' tselédek el-kezdik:
faci-

faciunt: sponsus & sponsa, dos & nuptiae, maritus & uxor, conjuges.

227. *In familia sunt: parentes & liberi, fratres & sorores, unde se propagat genus & natio.*

228. *In cognatione sunt: pater & mater, filius & filia, avus & avia, nepos & neptis, patruus & amita, avunculus & matertera.*

229. *In affinitate sunt: vitricus & privignus, noverca & privigna, socer & gener, socrus & nurus.*

230. *Post mortem manent: viduus aut vidua & haeres orphanus, tutor & pupillus.*

231. *In societate politica est: cohabitatio, negotiatio, regimen.*

232. *Cohabitatio mul-*

a' völegény és meny afzszony, jegy ruha és menyeköz, férj és feleség, házastársak.

Az ház népben vannak: szülék és magzatok, atyafiak nének és húgok az honnan terjed: nemzetség, és egy egézf nemzetség.

A' rokonságban vannak: atya és anya, fiú és leány, nagy atya és nagy anya, unoka fiú és unoka leány, atyám bátyya és atyám nénnye, anyám bátyya és anyám nénnye.

A' fogorrságban vannak: mostoha atya és mostoha fiú, mostoha anyja és mostoha leány, ipa és vő, napa és meny.

Az halál után vannak: özvegy férj fiú avagy özvegy afzszony, és örökös árva, tutor és kised árva.

A' polgari társaságban vagy on együtt lakás, kereskedés, igazgatás.

A' fokaknak együtt

torum est: pagus, oppidum, urbs, ditio, regio, regnum & limites, patria & mores.

233. Circa urbem: mania, vallum, fossa, porta.

234. In urber aded, platea, (vicus) forum, suria, arx, castrum.

235. In platea: puteus & adputeum: crepido, tolmo, sicula, alveus.

236. In pharmacopoeo: mortarium & pistillum, pyris, capsula, corbis.

137 In quolibet negotio est, scopus, medium, occasio, autor, adjutor, impedimentum.

238. Apud mercatorem reperitur, merx, pretium, pecunia, nummus, obulus, denarius, mundina, lucrum, damnum, astus, dolus, fraus.

239. Apud creditorem syngrapha, pignus, fenus.

240. Apud divitem:

lakások: falu, mező város, kerített város, birodalom, tartomány, orszög és határok, haza és erkölcs, (szokás.)

A' kerített város körül: kő-falak, lántz, árok, kapuk.

A' kerített városban: házak, utza, piactz, tanáts ház, vár, kastély.

Az utzán: kút, és a' kútnál: kút-káva, kút-gém, merítő edény, válu.

A' patikában: mosár és mosár-törő, szelentze iskattilya, kosár.

Minden dologban vagon: tzel, elzkdz, alkalmatosság, dologkezdő, segítő, akadály.

A' kalmárnál találattik, áru, árta, folyó pénz fillér, batka, tiz pénzes garas, fokadalom, nyereség, kár, ravalság, álnokság, tsalárdság.

A' költsön- adónál: kéz írás, zálog, usora.

A' gazdagnál, gazdagopos

opes, thesauri, luxus, Apud mendicum: mantica, cento.

241. In ludo est: jocus, alea, tessera, lucra, certamen, talitrum, alapu.

242. In theatro spectatur. scena, histrio, comedia, vel tragodia.

243. Epulum est, jentaculum, prandium, merenda, cœna.

244. In cœnaculo, mensa, mantile, flabellum, gutturnium, pelvis.

245. Super mensam, tapes, mappa, salinum, patina, disci, cochlearia.

246. In patina, juscium, pulmentum, offa, aliique cibi, dapes.

247. Super abaco, cantarus, obba, pocula, patera, quibus adstat pincerna.

248. Noctu serviunt, tæda, lampas, candela, fax.

fág, kints, bujálkodás. A' koldusnál: táskatoldozott földozott köntös.

A' játékban vagon: tréfa, kotzka, jegyes négy-szegű kotzkák, küszködés, viadal, fitty, artzúl tsapás.

A' játék-néző helybéláttatik: leveles szín, alak comedia avagy tragodia.

A' vendégfég, feles-tököm, ebéd, osonna, vatsora.

A' vatsoráló házban: asztal, kendő, legyező, mosdó korsó, mosdó medentze.

Az asztalon, szőnyeg, abrosz, fő-tartó, tálak, tányérok, kalánok.

A' tálakban, leves, pép, falat, és egyéb étkek, fris étkek.

A' pohár-széken, kan-na, fa-palatzk, pohárok, tsészék, a' kik mellett áll, a' pohárnak.

Ejtszaka szolgálnak, fáklya, lámpás, gyertya, szövének.

249. *In regimine sunt, magistratus & subditi, jus & iustitia, munus & officium, crimen & iudicium.*

250. *Magistratus in civitate sunt, senator, consul, praetor.*

251. *In regno, rex, caesar, princeps, (aliquando tyrannus,) a quibus creantur: comes, baro, eques, ordinanturque census, tributa, telonia, aut privilegi-um.*

252. *Regis sunt soli-um, sceptrum, corona, moneta, fiscus, gaza, consilarii, legati inter-pretes, & satellites.*

253. *In aula versan-tur, adulator, morio, scurra, & ab his calum-nia, cavilla, sanna.*

254. *Subditi sunt, pro-ceres, populus, plebs, (seu vulgus.)*

255. *Populus dividi-*

Az igazgatásban van-nak, tiszt-viselek, és a' felső hatalom alatt lé-vők: igazság, és törvény, hivatal és tiszta, vétkek és ítélet.

A' tiszt viselek a' vá-rosban: polgár, polgár-mester, fő bíró.

Az országban, király, tsáfár, fejedelem, (né-ha kegyetlen ur) a' kik-től tétetnek: gróff, zsáf-lós ur, nemcs ember, és rendeltetnek, fel-vetett adók, adózások, vámok, avagy szabadságok, (pri-vilegiumok)

A királyé, királyi szék, királyi páltza, korona, pénz, királyi jószág, kints tanácsosok, követek, tolmácsok és katonák.

Az udvarban forog-nak, hizelkedő, tréfás-bolond, trágár, és ezek-től, káromkodások, tsél-tsapások, gunyolások.

A' felső hatalom alatt lévőek, fő rendek, nép, kötség.

A' nép osztatik, nem-

tur in tribus & classes, ples in cives, opifices, mercenarios.

256. *Crimen est: cul-pa aut scelus, vel flagi-tium, & ob id, lis & dica.*

257. *In iudicio se si-sunt: actor, reus, iudex testis, advocatus, vas.*

258. *In iudicis pote-state est, premium & po-na, multa vel suppli-cium, aut venia.*

259. *Supplicium est: exilium, carcer, nex.*

260. *In carcere, com-pes, cippus, squalor.*

261. *Ad necem sunt: gladius, crux, (nunc pa-ribulum) rogas.*

262. *Exequutores: li-ctor, carnifex, in quo-rum potestatem datur, fur, latro, magus, saga, meretrix, aliquando & martyr.*

zetségekre és rendes se-regekre, a' kötség pol-gárookra, művesekre, bé-resekre.

A' vétkek, bűn avagy latorlág, vagy rzégérés, (szarvas) vétkek, és ezért, pör és idéző levél.

Az ítéletben elő álla-nak, a' fel peres, bíró, ta-nú, prókátor, kezes

A' bírónak hatalmá-ban vagyoni: jutalom és büntetés, bírlág avagy főben járó büntetés, a-vagy engedelem.

A' főben járó bűnte-tés, számkivetés, töm-lőtzt, ölés.

A' tömlőtztben, békó, kaloda, szenny.

A' meg öléshez való: kard, keresztfá, (most a-kasztó-fa) égetésre való rakás fa.

A' végben-vivők: po-roszló, hohér, kiknek ha-talmok alá adatik, lopó, lator, bűvös bájos, bo-szorkány, kurva, néha márttyrom is.

263. *A bono vel malo regimine prodit concordia vel discordia, pax vel bellum.*

264. *In concordia est: fœdus, inter socios & amicos, item: auxilium, solatium, honor, dona, munera, gratia.*

265. *In discordia: hostis, minæ, & rixæ, (jur-gia) contumelia, seditio, pernities, calamitas.*

266. *In pace: quies, securitas, ubertas. In bello: tumultus, periculum. penuria.*

267. *Ad bellum requiruntur: arma, stirps, commeatus, exercitus.*

268. *Arma sunt vel defensiva: cassis, lorica, scutum, seu clypeus.*

269. *Vel offensiva eminus, funda, arcus, balista, sagitta, telum, jaculum, nunc bombardæ, sclopetum, tormentum.*

270. *Offensiva comi-*

A' jó avagy gonosz igazgatástól származik: egyettség avagy háborúság, békelesség avagy had.

Az egyettségben: vagon, frigy, a' társak és barátok között, ismét: segedelem, vigasztalás, tiszteltetés: adományok, ajándékok, kegyelem.

Az háborúságban: ellenesség, fenyegetés és vízfőzavonás, boszszúfőz, pártútás, vesztély, nyomorúság.

A' békelességben: nyugalom, bátorság, bölcsesség. Az hadban: zenebőna, vesztedelem, szűk-ség.

Az hadhoz tartoznak: fegyver, föld, élés, sereg.

A' fegyverek avagy oltalmazók: sisak, pán-tzél, páncs.

Avagy távolról ártók: parittyá, kéziv, számszeriv, nyíl, hajítónyíl, hajító-dárda, néha ágyú, puska, öregágyú.

Közelről ártók: ko-

nus,

nus, hasta, lancea, bipennis, ensis, acinaces, framea, sicca & pugio, castus, clava, cala.

271. *In gladio est: capulus, acies, cuspis seu mucro, ad gladium, vagina & balteus.*

272. *In exercitu sunt: legio, turma, miles, tiro.*

273. *In castris: tentoria, custos, vigil, industria aut insidia.*

274. *In prælio, signum & tessera, clamor & pugna, tum fuga, clades, victoria.*

275. *Post victoriam: spoliū & præda, trophæum & triumphus, rumor & fama, tabellarius cum epistola, vel nuncius cum nuncio, historia vel fabula.*

276. *Sic in hominum vita est, labor aut otium, virtus aut vi-*

pja, dárda, két tollú dárda, hegyestőr, horgas-kard, szablya, rövid kard és handsár, lántzos bot, buzgány, furkó, (dorog)

Az kardban: vagon: markolat, él, hegy, a' kardhoz való: hüvely és szablya szij.

A' seregben: vannak: válogatott vitézeknek foksága, lovas sereg, új vitéz.

A' táborban: sátorok: őrző, stráfa, (vigyázó) frigy avagy les.

Az harczban, jegy és jel, kiáltás és viadal, azután futás, vérontás, győzedelem.

A' győzedelem után: fosztott marha és préda, győzedelmi jel és győzedelmi pompa, költött hír és köz hír, levél hordozó a' levéllel, avagy hír-mondó az izennettel, lett dolog avagy költött dolog.

Igy az embereknek életében: munka a- vagy hivalkodás, jó tse-

rium

rium, decus aut dedecus, & hinc: laus vel probrum, gloria vel ignominia.

277. *In Religione est: numerus, cultus, devotio, ceremonia, ritus, hypocrisis.*

278. *In vera religione: fides, charitas, spes, jejuniunum, preces, elemosyna, ecclesia, concilium, mysterium.*

279. *In falsa religione: idolum, delubrum, (fanum) superstitio, heresis, secta.*

280. *In templo: ara, sacerdos, sacrificium, pulpitum, concio, pluteus, cantores, &c.*

281. *In Providentia Dei est: fatum, fors, fors, (fortuna) miraculum, prodigium, (omen) vates, augur, rerumque vices.*

282. *Directores omnium sunt: Christus aut satan.*

lekedet avagy véték, becsület avagy bestelenség, és innét: ditséret avagy fszidalom, ditsőség vagy gyalázat.

A' vallásban vagy on: isteni akarat, tisztelet, áhítatosság, ceremonia, (rend tartás) szokás, szinmutatás.

Az igaz vallásban: hit, szeretet, reménység, bőjt, könyörgés, alapisma, sz. gyűlekezet, nagy finat, titok.

Az hamis vallásban: bálvány, kápolna, babonáság, eretnekség, szakadás.

A' templomban, oltár, áldozó pap; áldozat, prédikáló szék, prédikáció könyvtartó, éneklők.

Az Isten gondviselésében vagy on: végezés, fors, szerentse, tsuda, jövőndöt-mutató jegy, jövőndölő, madár szóból jövőndölő, és dolognak változáfi.

Mindeneknek igazgatói: Christus vagy sátán.

Finis

283. *Finis omnium: salus aut interitus, paradisus aut gehenna.*

Mindeneknek vége: idvefség avagy kárhozat, paraditsom avagy gychenna (pokol.)

III. MODI RERUM. A' DOLGOKNAK MODGYAI.

284. *Omnia sunt, si milia vel dissimilia quod videbis si consideres bias res oppositè, aut ternas ordinatim.*

Mindenek, hasonlók vagy hasonlatlanok. melyet meg látsz ha gondolsz kettős dolgokat ellenben, vagy hármast rendel.

285. *Aliquid est, hoc vel illud, aut aliud, idem vel diversum, aut contrarium*

Valami, ez avagy amaz, vagy más, ugyan azon avagy különbözö, avagy ellenkező.

286. *Nihil est, nullius modi.*

A' semmi, semmi-némű.

287. *Deus est aternus, mundus temperaneus, homo nunc mortalis, post immortalis.*

Az Isten örökké való, e' világ ideig való, az ember most halandó, ezután halhatatlan.

288. *Res qualis est? talis, uniformis vel varia, pulchra vel turpis, utilis vel noxia, tota vel semis.*

A' dolog minémű? ilyen, egy modú avagy különb. különb féle, szép avagy rút, hasznos avagy ártalmas, egész avagy fél.

Mo.

289. *Modus est: aptus (idoneus) vel ineptus.*

290. *Motus: celer aut velox, vel tardus.*

291. *Totum est, integrum aut lacerum, vel mutilum.*

292. *Pars est, magna vel parva.*

293. *Defectus, externus vel internus.*

294. *Ab ordine res quota est? prima, media, ultima.*

294. *Tempus est, praeteritum, praesens, futurum, res à tempore: nova aut vetus, nupera vel prisca.*

295. *Locus est: amplus vel arctus, vacuus vel refertus, sacer vel profanus, res à loco vicina aut remota.*

296. *Numerus est, par vel impar, res à numero multae vel paucae, crebrae (seu frequentes) aut rarae.*

297. *Quot sunt? tot*

A' mód: alkalmatos avagy alkalmatlan.

A' mozgás: gyors avagy serény, avagy késő.

Az egész, ép avagy szakadozott, vagy tsonka.

A' rész, nagy avagy kitsiny.

A' fogyatkozás, külső avagy belső.

A' rendtől a' dolog hányadik? első, középső, utolsó.

Az idő, el-múlt, jelen-való, jövőendő, a' dolog az időtől: új vagy ő, minapi avagy régi.

Az hely, tágas avagy szoros, üres avagy telyes, szent avagy szentségtelen, a' dolog az helytől. közel való avagy távol való.

A' szám, feles avagy feletlen, a' dolgok a' számtól, sokak avagy kevesek, gyakorta valók avagy ritkák.

Hányak? annyi ha
si u-

si unus, erit solus vel socius. si duo, uter? ambo vel alter.

299 *Si aliqui erunt, tres vel quatuor, vel quinque, sex, septem, octo, novem, decem, viginti, triginta, &c. centum, mille*

300. *Mensura est: aqualis vel inaequalis, res à mensura quanta? tanta, longa vel brevis, lata vel angusta, crassa vel tenuis, ingens aut exilis.*

301. *Pondus est, grave aut leve.*

302. *Spiritus est, bonus aut malus: Anima pia vel impia.*

303 *Corpus est, grande vel minutum, asperum aut leve, vitrum est pellucidum, lignum opacum*

304. *Forma est, venusta aut fæda*

305. *Figura, rotunda vel quadrata, linea recta vel curva.*

egy, léfzen maga avagy tárfos, ha kettő, melyik? mind kettő vagy egyik.

Ha valakik léfznek, három avagy négy, vagy öt, hat, hét, nyóltz, kilentz, tíz, húsz, harmintz &c. száz, ezer.

A' mérték egyenlő avagy egyenetlen, a' dolog a' mértéktől mennyi? ennyi: hosszú avagy rövid, széles avagy keskeny, temérdek avagy vékony, igen nagy avagy kised.

A' terch, nehéz avagy könnyű.

A' lélek, jó avagy gonosz: Az ember lelke, kegyes avagy istentelen.

A' test, őrg avagy kised, darabos avagy fima, az üveg világos, a' fa festés.

Az ábrázat, ékes avagy undok (otsmány)

A' forma, kerekded avagy négy szegű, a' linea, egyenes avagy horgas. Sia-

306. *Statura hominis est: alta vel humilis, homo est à statura, immanis aut nanus.*

307. *Situs rei est: com-
modus, res à situ, dex-
tra vel sinistra, (leva),
prona vel supina.*

308. *Dies est, festus vel
profestus.*

309. *Sol est: clarus vel
obscurus, luna: plena
vel dimidia, stella: fixa
vel vaga,*

310. *Caelum est, sudum
vel udum, aer, serenus
vel nubilus, aqua, lim-
pida vel turbida, calida
vel frigida, aut tepida.*

311. *Pluvia est: rara
vel densa, (spissa) flu-
men, profundum vel
breve.*

312. *Terra est: sicca
vel humida, aut saltem
madida, gleba, dura vel
mollis, ager, uber vel ste-
rilis, regio, plana vel
montosa.*

Az embernek termete:
magas avagy alacsony, az
ember természetül, ször-
nyű nagy avagy törpe.

A' dolognak állása: il-
lendő avagy illetlen, a'
dolog az állástól, jobb
felől való avagy bal fe-
lől való, leborultt avagy
hanyatt.

A' nap, innep avagy
köz-nap.

A' nap: tisztá avagy
homályos, az hold: tel-
lyes avagy fél, a' tsillag:
álló avagy bújdosó.

Az ég, felderültt a-
vagy nedves, a' levegő-
ég világos avagy felyhős
a' víz, tisztá avagy zava-
ros, meleg avagy hideg,
avagy lágy meleg.

Az első, ritka avagy
sűrű, a' folyó víz, mély
avagy tsekély.

A' föld, száraz avagy
nedves, avagy csak vize-
nyős, a' rög, kemény a-
vagy lágy, a' szántó föld,
termékeny avagy lovány
a' tartomány, sík avagy
hegyes.

Me-

313. *Metallum est: pu-
rum aut impurum.*

314. *Planta est: tenera
vel robusta, viridis vel
arida.*

215. *Caulis: solidus
vel cavus, firmus aut
debilis.*

316. *Arbor est: humi-
lis vel procera, lignum
ejus fragile aut lentum.*

317. *Fructus est: præ-
cox aut serotinus, ma-
turus aut immaturus,
recens aut vietus, fra-
cidus aut putris. Nux:
plena vel inanis, (seu
cassa.)*

318. *Vinum est, me-
rum vel dilutum, hor-
num vel annotinum,
mel: sincerum vel mi-
scellum.*

319. *Animal est: bru-
tum: vel rationale bru-
tum: cicur aut ferum,
opimum aut vescum.*

320. *Homo est: vivus
aut mortuus, vivus,
sanus aut æger, sanus,*

Az értz: tisztá avagy
nem tisztá.

A' plánta: gyenge a-
vagy vastag, zöld avagy
aszízü.

A' fű (zár): merő avagy
hézag, erős avagy erőt-
len.

Az élő fa: alacsony a-
vagy magas, annak fája
törredékeny avagy szivós

A' gyümölcs: elein-é-
rő avagy későn érő, értt
avagy éretlen, új avagy
fönnnyatt, lenyvert (pos-
hatt) avagy rothadt, a'
kemény hajú gyümölcs
tellyes avagy üres.

A' bor, szin bor vagy
vizes bor, ez idei avagy
esztendő bor, a' méz:
szin méz avagy fonko-
lyos.

A' lelkes állat: okta-
lan: avagy okos, az okta-
lan szelid avagy vad, kö-
vér avagy hitván.

Az ember: élő avagy
holt, az élő, egészséges
avagy beteg, az egészsé-

D a

pin-

pinguis aut macer, juvenis aut vetulus.

321. *Persona est: formosa vel deformis, nobilis vel ignobilis, publica vel privata.*

322. *Infans: nudus aut vestitus, juvenis: adolescens vel adultus, vir: cælebs aut conjugatus, vel viduus.*

323. *Parentes sunt: liberi vel servi, divites vel pauperes.*

324. *Liberi sunt: genuini vel spurii, superstites vel defuncti.*

325. *Frater est: germanus vel uterinus, nascunturque: singuli vel gemini.*

326. *Cutis est: glabra vel hirsuta, caput: calvum vel crinitum, crines, crippi vel ruffi aut cani.*

327. *Facies est: nota vel ignota, hilaris vel mœsta propter res latus vel tristes.*

ges, kövér avagy őszdó. vér, ifjú avagy vén, (agg)

A' személy, ékes vagy éktelen, nemes avagy nemtelen, közönséges avagy magán való.

A' tsetsemő, mezíten avagy ruhás, az ifjú: fel-serdültt avagy megállapodott idejű, a' férjfiú: nőtelen avagy nős, vagy özvegy.

A' szülék: szabadfok avagy szolgák, gazdagok avagy szegények.

A' magzatok: igaz ágyból valók avagy fattyak, élők avagy holtak.

Az atyafi: mind apával anyával egy, avagy csak anyával egy, és szülnének: egyenként vagy kettősen.

A' bőr: sima avagy borzós, a' fő kopasz avagy hajás, az hajak: fodrok avagy verhenyők, avagy őszök.

Az artzúlat: esméretes avagy esméretlen, vidám avagy kesergő, az örvendetes és szomorú dolog miatt. *Vul-*

328. *Vultus: blandus vel torvus (crux) comis vel teivicus, frons: plana vel rugosa.*

329. *Oculus: videns aut cæcus, momoculus, luscus, lippus aut limus.*

330. *Auris: audiens vel surda, nasus: simus vel uncus.*

331. *Venter: gracilis vel obesus, ventriculus: avidus vel segnis, satur vel jejunos.*

332. *Manus: agilis vel tremula, homo a manu: mancus vel ancus; aut scævus.*

333. *Pes est: varus aut valgus, sura: cariosa aut petila, homo a pede: claudus aut lxxus.*

334. *Vox est: sonora vel rauca, homo a voce: vocalis aut mutus, balbus aut blasus.*

Az ábrázat: nyájas avagy mord, vidám avagy komor, az homlok: sima avagy rántzos.

A' szem: látó avagy vak, egy szemű, kantsal (sandal) csipás v. görbén néző.

A' fül: halló avagy fiket, az orr: lapos avagy horgas.

Az has: kartsú avagy potrohos, a' gyomor: igen kívánó avagy lankadt, meg elégedett avagy éh, (étlen)

A' kéz: gyors avagy reszkető, az ember a' kezétül: tsonka avagy sugorodott kezű, avagy balog.

A' láb: bé horgadttszáru avagy ki-tekeredett, a' lába ikrája; husos avagy vékony, az ember a' lábától: fánta, vagy fitzamadott lábú.

A' szó: hangos avagy rekedező, az ember a' szavától: hangos szavú avagy néma, rebegő vagy selyp, (pelyp.)

335. *Odor in naribus est: suavis aut ieter.*

336. *Sapor in ore dulcis vel amarus, acidus vel acer, acerbus vel austerus, salsus vel insulsus.*

337. *Color in oculis est: albus vel niger, (ater.) & pullus, flavus (luteus) vel ceruleus. ruber vel viridis.*

338. *Ingenium hominis est: acutum vel hebes, homo ab ingenio: bardus aut docilis, rudis vel eruditus stultus vel sapiens, vafer vel fatuus.*

339. *Animus hominis: tranquillus vel sollicitus, timidus vel audax, Demissus vel superbus.*

340. *Opinio est: certa vel dubia, vera vel falsa, consiliarium: arcnum vel manifestum, spes rara vel vana, (irrita.)*

A' szag az orr lyukakban: kedves avagy ízonyú, (kedvetlen.)

Az iz a' szájban: édes avagy keferű, savanyú avagy igen erős, keferű avagy poshadt, sós avagy sótalan.

A' szín a' szemekben: fejtér avagy fekete, és szürke, sárga avagy kék, veres avagy zöld.

Az embernek elméje: éles avagy tompa, az ember elméjétől: goromba avagy könnyen tanuló, tudatlan avagy tudós, bolond avagy bölts, ravasz avagy észtelen.

Az embernek vágyakodása: tsendes avagy szorgalmatos, félénk avagy mérész, alázatos avagy kevély.

A' vélekedés: bizonyos avagy kétséges, igaz avagy hamis, a' tanács titkos avagy nyilvánlagos, a' reménység alhatatos avagy hijában való, (állhatatlan.)

Volun-

341. *Voluntas est: spontanea vel invita, constans vel ambigua, volens, fas aut nefas.*

342. *Affectus est, lenis aut vehemens, homo ab affectu, benignus aut malignus, misericors aut crudelis.*

143. *Mores sunt: probi aut pravi, (perperi,) modesti aut protervi, mundi aut spurci.*

344. *Homo à moribus est: mansuetus vel ferrox, morigerus vel contumax, castus vel lascivus, sanctus vel pollutus, frugis vel nequam.*

345. *Sermo est: solitarius vel mutuus, honestus vel obscænus, jocusus vel serius.*

346. *Homo sermone est: facundus aut hæsitans, lepidus aut futilis.*

Az akarat: szabados v, önkényén való, állhatatos v. kétséges, az akaró, szabad avagy né szabad.

Az indulat: lassú vagy felettébb való, az ember az indulattól: jó tévő avagy gonosz tévő, könnyörülő (irgalmas) vagy kegyetlen.

Az erköltsők: jámborok avagy vesztettek, emberfelesek avagy fajtalanok, tiszták avagy otmányok.

Az ember erköltséitől: szelid avagy vad, engedelmes avagy vakmerő, szűz avagy buja, szent avagy meg ferteztetett, jó avagy semmire kellő.

A' beszéd: magános avagy mással való: tiszteletes avagy undok, tréfás avagy valóságos.

Az ember beszédében: ékefen szoló avagy akadózó, nyájas beszédű avagy fetsegő, (maga gondolatlan.)

347. *Homo viribus est: fortis aut debilis, vegetus aut languidus.*

Az ember erejében: erős avagy erőtlen, vastag avagy lankadt.

348. *Labor est: facilis aut difficilis, operarius, gnavus vel ignavus, strenuus vel remissus.*

A' munka: könnyű avagy nehéz, a' munkás: serény avagy tunya, gyors avagy lassú.

349. *Opus est: paratum vel imparatum, perfectum vel imperfectum, eximium aut vulgare.*

A' dolog: kész avagy nem kész, el végeztetett avagy nem végeztetett, jeles avagy közönléges.

350. *Via: scabra vel lubrica, tuta vel periculosa, amœna vel inamœna.*

Az út: darabos avagy síkamló, bátorságos avagy veszedelmes, kies avagy kietlen.

351. *Cursor: alacer aut piger, vel à viâ fessus (seu lassus) miles: saucius vel sospes.*

A' posta: gyors avagy rest, avagy az úttól megfáradt, a' vitéz: sebes avagy egésséges.

352. *Scholasticus est: diligens (sedulus) aut negligens, dignus premio vel indignus.*

Az iskolai deák, szorgalmatos avagy henye, méltó jutalomra avagy méltatlan.

353. *Homo homini est: charus vel invidus.*

Az ember az embernél: kedves avagy gyűlölléges.

354. *Servus domino: fidus vel infidus, dominus rursus, clemens*

A' szolga az urának: hűséges avagy hűségtelen, az ur ismétlen, ke-

aut

aut servus, placidus aut severus, mitis aut atrox, (dirus.)

gyelmes avagy kegyetlen, engedelmes avagy haragos, szelid avagy szörnyű.

355. *Hospes activus: humanus vel morosus, hospes passivus, gratus vel ingratus, jucundus aut molestus.*

A' gazda: emberféles avagy komor, a' vendég, kedves avagy kelletlen, gyönyörűléges avagy unalmat szerző.

356. *Convivium est: largum aut exiguum, cibi: crudi vel cocti, elixi vel assæ, tosti vel frixi, convivæ: sobrius vel ebrius.*

A' vendéglég: bőv avagy kitsiny, az étkek, nyerségek avagy főttek, vízben főttek avagy sülték, pergeltek avagy rántottak a' vendég: józan avagy részeg

357. *Vestis est: laxa vel stricta, decora vel indecora.*

A' ruha bőv avagy szűk, ékes avagy éketlen.

358. *Mercator: cautus vel incautus, merx: venalis, vilis aut cara, pretium: æquum vel inæquum,*

A' kalmár: észes vagy észtelen, az árú: el adó, oltó avagy drága, az ára: igaz avagy hamis.

359. *Pecunia est: modica vel nimia, propria vel aliena, vel communis.*

A' pénz, kevés avagy felettébb való, tulajdon avagy másé, avagy közönléges.

360. *Proprium est: meum vel tuum, vel illius, nostrum, vestrum, illorum.*

A' tulajdon, enyim avagy tiéd, avagy övé, miénk, tiétek, övék.

D 5

Dives

361. *Dives est: avarus, par us, tenax, aut contra: frugilis, liberalis, prodigus*

362. *Reus: sons vel insons est, iudex, justus vel injustus, propitius vel inclemens.*

363. *Genus est culta vel barbara, celebris vel incelebris.*

364. *Exitus rei est: faustus vel infausus, (prosper vel improsper) homo ab exitu: felix aut miser, salvus aut perditus.*

365. *Et cetera, si quae reliqua sunt.*

A' gazdag, fösvény, szükön költő, szorosmarkú, avagy ellenben: mértékletes, adakozó, tékozló.

Az alperes: bűnsavagy büntelen, A' bíró: igaz avagy hamis, irgalmas avagy irgalmatlan.

A' nemzetség: ékesavagy parafzt. híres neves avagy alá való.

Ki-meneteli a' dolognak, szerentsés avagy szerentsétlen, a' ki-meneteltől az ember: boldog avagy nyavalyás, idvezültt avagy el-vezett, (kárhozott.)

Es így a' többek ha mik hátra vannak.

III.

MENTIONES RERUM.

A' DOLGOKNAK EMLEKEZETI.

366. *Quis ibi est? is quem vides, quid fert? id quod vides, ego ipse dico, tu audi, ille etiam, tamen si hic & iste nolit.*

Ki vagyon ott? az a' kit látisz, mit hoz? azt a' mit látisz, én magam mondok, te hallgassd, ő is noha ez és amaz nem a-

ego habeo librum meum tu tuum, ille suum, nos nostrum, vos vestrum.

karja, az én könyvem enyim, te nálad a' tiéd, ő nála az övé, mi nálunk a' miénk, ti nálatok a' tiétek.

IV

MOTUS RERUM.

A' DOLGOKNAK MOZGASI.

367. *Quaque res potest aliquid esse, agere, pati.*

368. *Atque ut sit, debet fieri & durare, si non vult perire.*

369. *Dum agit, solet ordiri, peragere, finire, & hinc aliquid movere (ciere) & mutare, mutandoque violare, & corrumpere, aut emendare.*

370. *Dum patitur, potest desicere, labi, ruere, rursumve refici, quae omnia ut scias nuncupare, attende, dicam.*

371. *Dei actio est: cre-*

Minden dolog valami lehet, valamit tselekedhetik, szenvedhet.

Ez hogy légyen, meg kell lenni, és maradni, ha nem akar el veszni.

Midőn tselekeszik, szokta (azt) el kezdeni, meg mívelni, el végezni, és innét valamit mozditani és változtatni, és el-változtatván meg bontani, és el-rontani, avagy meg jobbitani.

Midőn szenved, el-fogyhat, el-eshetik, o-molhat, és ismét uj-júlhat, mellyeket hogy mind tudgy nevezni halgass rá, meg-mondom.

Az Istennek tseleke-

are, sustentare, beare,
(seu saluare.) angeli est.
apparere, disparere, o-
pulari, diabolici: fasci-
nare, fallere & perdere.

372. Caeli est (NB. scilicet actio: sic in omnibus sequentibus) gyra-
ri, lucis: lucere, solis:
fulgere, lunæ: splend-
ere, stellarum: micare, o-
mnium syderum, oriri
& occidere.

373. Ignis est: gliscere,
ardere, flagrare, hinc
aliquid: urere & cre-
mare, ignita autem rei
est, candere & candere.

374. Nubis est: pluere,
ningere, grandinare,
item: corruscare, ton-
are, fulminare.

375. Aeris est: liquere,
& tremere, calere vel
frigere, aut tepere.

deti: teremteni, táplál-
ni, bôldogítani, az an-
gyalé: jelenni, enyészni,
segíteni, az ördögé: tsábi-
tani, (el-áztatni) tsalni és
el vesztteni.

Az égnek kell (NB.
tudnillik tselekedni, így
mind a'következendők-
ben) forgani, a' világos-
lágnek: világoskodni, a'
napnak: tündöklenni, az
hóldnak: fénleni, a' tsil-
lagoknak: ragyogni, min-
den égi tündöklő álla-
toknak, fel kelni és el-
enyészni.

A' tűznek kell: szök-
dösni, égni, lobogni, in-
nét valamit sütni, és éget-
ni, a' tüzés állatnak pe-
dig kell, tüzelkedni és
fényeskedni.

A' felhőnek kell: ef-
sözni, havazni, jég-ef-
sötteni, ismét: tsillámla-
ni, dörgegni, menny-kő-
vet ejteni.

A' levegő égnek kell,
olvadni és reszketni, me-
legedni avagy hideged-
ni,

376. Auræ est: spirare,
venti: flare, vaporis hi-
lare.

377. Aquæ est: hume-
re & manare, cum ve-
ro alget, rigere, cum ni-
mis calet, fervere &
bullire.

378. Fontis est: scatere,
aut etiam vi salire, ri-
vi: fluere & susurrare,
Gutta: stillare, bullæ:
turgere & rumpi, spu-
ma: spumare, maris:
æstuare & fremere.

379. Terræ est: arere,
lapidis: jacere, metalli:
liquari, rursusque co-
sistere

380. Montis est: emi-
nere, vallis: fidere, cam-
pi: patere, fovea: late-
re.

381. Plantæ est: vive-

ni avagy lágy melegnek
lenni

A' szellőé: lengedez-
ni, a' szélé: fújni, a' gőzé:
gőzelgeni, (a' páráé pá-
rolni.)

A' vizé: nedveskedni
és szivárgani, midőn pe-
dig meg fagy, kemény-
kedni, midőn feletrébb
melegedik, forrni és bu-
zogni.

A' kút főé: ki-buzog-
ni avagy erővel is fel-
szökni, a' folyamaté:
folyni és tsergedezni, a'
tseppé: tsepegni, a' bu-
boréké: dagadni és rom-
lani, a' tajtéké: tajtékoz-
ni, a' tengeré: fel buz-
dúlni és zúgni

A' földé: száradni, a'
kőé: fekünni, az értzne-
mé: olvadni, és vízfon-
tag egyben állani

Az hegyé: ki-tetfzeni,
a' völgyé: ereszkedni,
(fűllyedni) a' mezőé ki-
terjedni, a' veremé: alat-
tomban lenni.

A' plántáé: élni és nő-
re &

re & crescere, (olefcere) vivere aut flaccere (marcere) sursum niti, deorsum vergere.

382. Floris est hifcere & olere, id est fragrare aut foetere, (sordere,) fructuum: maturefcere, aliarum rerum: murescere, rancere.

383. Animalis est nasci aut mori, sugere aut vesci, pinguescere, aut macerare. valere aut agrotare, moveri aut quiescere, sentire aut stupere.

384. Moveri est: volare aut natare, serperere aut repere, gradi aut saltare, ire aut currere, progredi aut hærere.

385. Bestiæ est: grassari & fœvire, avis: rostrare, galinæ. rufpari.

386. Sentire est: videre, audire, odorare, gustare, tangere.

ni, zöldelleni avagy fonnyadni, fel felé húzal-kodni, (emelkedni) alá-felé hanyatlni.

A' virágé: ki-nyilni és szagoskodni, az az: illatozni avagy bűdöfödni, a' gyümölsőké: érdegetni, egyéb dolgoké: penyifzedni, fenyyedni.

A' lelkes állaté: szülni avagy meg halni, szopni avagy enni, kövéredni avagy ösztövéredni, egészségetedni avagy betegesedni, mozgani avagy nyügodni, érezni avagy bámúlni.

Mozgani: repülni vagy úfzni, tsüfzni vagy mászni, lépni avagy ugrani, menni avagy futni, járni avagy heverni.

A' fene vadé: dühösködni és kegyetlenkedni, a' madárnak, orrával vágni, a' tyúknak: vakargatni.

Erezni látni, hallani, szagolni, kóstolni, tapasztni.

Equus

387. Equus solet: hincipire, asinus: rudere, leo: rugire, bos: mugire, sus: grunnire, lupus: ululare, canis: latrare, vel ringi, ovis: balare, vulpes: gannire, lepus vagire, serpens sibilare, &c.

A' ló szokott, nyerteni, a' szamár: szamár módra ordítani, az oroszlán: oroszlán módra ordítani, az ökör: bögni, a' disznó röhögni, a' farkas: ordítani, az eb: ugatni avagy agyarkodni, a' juh: bégetni, a' róka: nyikogni, a' nyúl mokogni, a' ligyó süvölteni. &c.

ACTIONES HOMINIS, primo per membra corporis. EMBERNEK TSELEKEDETI EL- söben testével tagjai által.

388. Homo solet capite nuere, capillis canere vel calvere.

389. Oculis tueri & cernere, aut noctare; dumque aspicit, lustrare, auribus auscultare.

390. Lingvâ libare, lingere, lambere, ore osculari, oscitare, biare, dentibus rodere, mordere, mandere fren-dere, stridere.

Az ember szokott fejével inteni, hajával öfzúlni avagy kopaszúlni. Szemeivel nézni avagy látni, avagy pillogni, és midön néz, szemlélni, füleivel hallgatözni.

Nyelvével kóstolni, nyalni, hörpölni, szájával tsokolni, áfitani, táogni, fogaival rágni, harapni, (marni) enni, agyarkodni, fogait tsikorgatni, Gula

391. *Gula glutire, ventriculo concoquere, ruminari, anò cacare, vesica mejere seu mingere.*

392. *Manu prehendere, capere, rapere, tñm tenere vel mittere, porrigere, (prehendere) vel surripere.*

393. *Digitis premere, aut stringere, vellere, aut vellicare, vel torquere, ungibus scabere, scalpere, radere. lancinare, laniare, lacera-*

394. *Volà unâ, mulcere, palpare, fricare, vola utraque friare, imminui, pugno tñdere, spithamâ metiri.*

395. *Pedibus ambulare, patiari, calcare, scandere, strepere, cæspitare*

396. *Toto corpore stare, sedere, cubare, vacillare titubare. inniti, labere, cadere, surgere.*

A' torkával nyelni, a' gyomrával emészteni, kérődzenni, al. felével ganajlani, az hojaggal. hudyozni.

Kezével meg fogni, kapni, ragadni, oltzán tartani, avagy el-borsátani, nyújtani avagy vízf. sza ragadni.

Az ujjakkal nyomni avagy szoritani, vājni, (szedni) avagy tépni, avagy fatsarni, (tekerni) körmökkel vakarni, vājogatni, nyesni, tsipkedni. (tépni) szaggatni, darabolni.

Egy markával törölgetni, tapogatni, vakarni, mind a' két markával morfolni, aprórátörni, öklével verni, araszszával mérni.

Lábaival járni, (balagni) sétálni, tapodni, fel hágni, zörgeni, botlani.

Egész testével, állani, űlni, fekünni, tántorgani, dőléngezni, támazkodni, esdegelni, és esni fel kelni.

397. *In metu: trepidare & paspitare, in latitia, gestire & tripudiare, in motu, properare ac festinare, aut rursum, morari, tardare, cunctari, passim vagari & palari.*

Félelemben, rettegni és dobogni. örömében, vigadni és tombolni, mozgásban, sielni és hamarkodni, (gyorsfalkodni) avagy vízf. ontog, mulatni, késni, késedelmeskedni, széllyel tsavargani, és széledni.

ACTIONES HOMINIS per animam.

EMBERNEK LELKE ALTAL
való tselekedeti.

398. *Animæ est: vigere aut torpere, vigilare aut dormire, somniare & expergisci, svescere aut desvescere.*

Az ember lelké é, erejében lenni avagy lankadni, vigyázni avagy alunni, álmodozni vagy fel-serkenni, reáfszokni, avagy róla el szokni.

399. *Mentis est: sciscitari, cogitare, meditari, intelligere vel opinari, credere vel dubitare, noscere vel ignorare, scire vel putare & mirari.*

Az elméjé: tudakozni, gondolkodni, elmélkedni, érteni vagy vélekedni, hinni avagy kételkedni, esmérni avagy nem esmérni. tudni avag'alítani, és tsudálni.

400. *Voluntatis est: eligere, velle, nolle, cupere aut spernere, pla-*

Az akaratnak kell, választani, akarni, nem akarni, kívánni avagy u-

tere vel displicere.

401. *Memoria: meminisse vel oblivisci, rursusque recordari, (reminisce.)*

402. *Facultatum est, posse, (quire) pollere, studere & conari, promittere vel prohibere, facere aut sinere, sumere & consummere vel linquere.*

403. *Affectuum est, amare vel odisse, favere vel invidere, aut simulare, desiderare vel abominari, fidere vel diffidere, sperare vel desperare; audere vel metuerere aut pavere, letari vel tristari, gaudere vel mœre, &c.*

404. *Conscientia: actiones regere aut peccare, & de hinc penitere, (resipiscere.)*

405. *Lingua est: loqui aut tacere, fari*

tálni, tetfzeni avagy nem tetfzeni.

Az emlekezetnek: emlékezni v. felejtteni, és viszontag reá-emlekezni.

A' tehetségeké, tehetni, birni, szorgalmatoskodni és igyekezni, ígérni avagy meg. tiltani, tselekedni avagy békét hagyni, venni és el-kölni. avagy hagyni.

Az indulatokéi, szeretni avagy gyűlölni, kedvezni avagy irigykedni, avagy tettetni, kívánni avagy utálni, bizni avagy nem bizni, remélni avagy nem remélni, (kétségben esni) mérészleni avagy félni vagy ijedni, örvendezni, (vigadni) avagy szomorzkodni, örülni avagy kefergeni, (bánnodni), &c.

A' lelki ísméretnek kell: a' tselekedeteket igazgatni avagy vétkezni, és annakutánna meg. térni.

Az nyelvnek kell: szólni avagy hallgatni, be-

inquam

inquam vel filere, clamare aut mutire, mufare.

406. *Loquentis est: salutare vel resalutare, interrogare vel respondere, ajere vel negare, narrare vel mentiri, orare aut mandare, jubere aut vitare, vel suadere, monere vel adulari, laudare vel vituperare, objurgare aut negare, garrire, blaterare, & sic rem turbare aut sedare.*

407. *Affectuum animi solemus per gestum notare, hoc est: ridere, flere, cachinari, plorare, jubilaré, (ovare) ejulare, plaudere, plangere, lamentari, lachrymari, insultare vel supplicare.*

szélleni mondom avagy vesztegleni, kiáltani avagy sügni, suttogni.

A' szólónak kell, köszönteni vagy viszsa köszönteni, kérdeni avagy felelni, meg. mondani, (állatni) av. tagadni, beszélleni av. hazudni, könyörgeni av. parantsolni, meghagyni avag' tiltani, av. javallani, inteni av. hizelkedni, ditsérni av. gyalázni, meg feddeni avagy hazudozni, tsátsogni, dadogni, és így a' dolgot meg háborítani avagy le. tsendefíteni.

Az elmének indulat-tyát magunk viselése által szoktuk jelenteni, azaz: nevetni, sirni, katzagni, rini, vigadozni, jajgatni, örömében tapsolni, jaj szóval sirni, zokogni, könyvezni, ingerkedni avag' esedezni.

ACTIONES HOMINIS variatae per instrumenta.

EMBERNEK ESZKÖZÖK ALTAL
meg különböztetett tselekedeti.

408. *Quilibet potest aliquid aliquo instrumento: ut cultro scindere, securi secare, gladio cadere, mucrone pun gere, fuste verberare, ferula ferire, cuneo findere, i etu frangere, virumpere, vinculo ligare aut solvere, torno tornare, unco adtrahere.*

409. *Veste vestire aut nudare, velo velare aut revelare, tegere aut retere.*

410. *Aqua mergere aut lingere, vel imbuerere, lapidibus obruere, terra humare.*

411. *Tuba clangere, nola tinnere, campana pulsare, &c.*

Mindentől lehet valamit valami eszközzel, mint késsel metszeni, széffel vágni, szablyával tsapni, handsárral szúrni, bottal, (fustéllyal) verni, plágával sujtani, ékkel hasítani, ütőfél törni, erővel rontani, kötéssel kötni, avagy oldani, esztergárral esztergarozni, horoggal hozzávonni.

Ruházattal ruházni, vagy mezteleníteni, fedéllel fedezni, avagy felfedezni, bé takarni vagy ki-takarni.

Vizzel meríteni, vagy mártani, avagy megönteni, kövekkel kövezni, földben temetni.

Trombitával trombitálni, tsengettyűvel tsengetni, haranggal harangozni.

ACTIONES HOMINIS
variatae per objecta.

EM.

EMBERNEK A TSELEKEDENDŐ
dolgok által meg különböztetett
tselekedeti.

412. *Quilibet potest aliquid tentare & parare, nempè.*

413. *Res multas numerare, necere, miscere, jungere aut spargere, (dissipare) aut legere, componere aut dividere.*

414. *Magnas mensurare, ungere, minuere, varas stipare, longas vibrare aut quaterere, graves tolerare, aut ponderare.*

415. *Res bonas optare & nancisci, (adipisci,) querere & invenire, habere & possidere, usque potiri, uti ac frui, sapere autem amittere & carere.*

416. *Malas formida*

Akarki valamit megpróbálhat és megtselkedhetik, tudnillik:

Sok dolgokat számlálni, őszve kötni, elegyíteni, őszve foglalni, avagy egy-mástól elválasztani, el-hinteni (el-szélesztani) avagy őszveszedni, rakni avagy el-ozslatni.

A nagy dolgokat mértekelni, öregbiteni, kisebbíteni, a' ritkákat meg-tönni, az hoszszúkat rázni avagy megrefszkettetni, (rendíteni) a' nehezeket emelgetni, avagy fontolni.

A' jó dolgokat kívánni és el-nyerni, keresni és meg-találni, valakinél lenni és vele birni, és azokkal kedvére élni, hasznosan élni, gyakorla azokat el-vesztetni, és azok nélkül el-lenni.

A' gonoszoktól félni,

E 3

re,

re, *cavere, vitare, ar-
canas, celare aut osten-
dere & monstrare, du-
bias probare aut refu-
tare.*

417. *Aliquid mundum
inquinare, contamina-
re, (param maculare,) ma-
culas verò rursùm
tergere, sordes purgare,
quisquillas scopis ver-
gere.*

418. *Aquam vase
haurire, è vase fundere,
in vase obturare, in flu-
mina sistere.*

419. *Metalla fodere,
liquare.*

420. *Ædificium fun-
dare, struere, fulcire,
munire, diruere aut in-
staurare. Item clavum
malleo figere, palum si-
stucâ pun gere.*

421. *Fores aperire, vel
claudere, obserare vel
referare.*

422. *Manus, lavare,*

el-kerülni, el-távoztatni
titkos dolgokat el tit-
kolni, avagy meg jelen-
teni és ujjal mutatni, a'
kétséges dolgokat meg-
bizonyítani, avagy meg-
tázfolni, (hamisítani)

Valami megtisztúltat
meg undokitani, meg-
motskolni, a' motskokat
pedig ismet el-törlni,
az otsmányfágot el-tisz-
titani, a' szemetet seprő-
vel el-sepreni.

Vizet edénnyel meri-
teni, az edényből tölte-
ni, az edényben bé dug-
ni, a' folyó vizben meg-
állani.

Az értz nemeket, ki-
ásni, meg olvasztani.

Az épületet fundál-
ni, rakni, támasztani, e-
rősíteni, le rontani, av.
fel-építeni. Ismét szeget
pöröllyel bé-ütni, karót
fúlyokkal le-verni.

Az ajtót, meg nyitni
avagy bé zárni, bé laka-
tolni, avagy zárjaikat fel-
nyitni.

A' kezeket meg-mos-
ut

ut niteant, nares mun-
gere, ut ne stillent.

423. *Vestem induere
& exuere, se pallio aut
togâ amicare, cingulo
cingere, fasciâ redimire.*

424. *Cibum esurire, e-
dere, vorare, ligurire.
Potum sitire, bibere, po-
tare, & inde, jejunare,
vel epulari, aut comes-
sari, jentare, prandere,
canare.*

425. *Lychnum accen-
dere, emungere, ex-
tinguere, domum suf-
fire.*

426. *Animalia cicu-
rare, saginare, titillare.*

427. *Hominem vene-
rari, (colere) aut tem-
nere, laderè illum, & ii
nocere, aut prodesse,
consulere illi, aut cum
prodere, irritare aut
placare.*

ni, hogy tiszták legye-
nek, az orr lyukakat fű-
ni, hogy ne tsepegjenek,
A' ruházatot fel-öl-
tözni, és le-vetkezni,
magát paláftal av. felső
ruhával ruházni, övel
környűlkötni, haj fonó-
val ékefiteni.

Az étket éhezni, enni,
mohón enni, (faldokni)
nyalakodni. Az italt
szomjuhozni, innya, id-
dogalni, (hőrpölni) és in-
nét. böjtölni, avagy tob-
zódni, avagy vendéges-
kedni, fölőstökömozni,
ebédlenni, vatsorálni.

A' métsét meg-gyúj-
tani, hamvát el-venni, el-
öltani, az házat meg-fű-
stöltni.

A' lelkes állatokat,
szelídíteni, hizlalni, tö-
rölgetni.

Az embert betsülni,
(tisztelni) avagy meg-u-
tálni, meg sérteni azt, és
néki ártani, avagy hasz-
nálni, tanátsot adni né-
ki, avagy ötet el-árulni,
bölcszontani avagy en-
gefztelni. VI.

428. *Vigilantem*: *fo-*
porare, dormientem ex-
citare, laborantem ju-
vare, mœstum solari,
simplicem vexare, &c.

429. *Ab alio aliquid,*
rogare & petere, postu-
lare & mutuari, impe-
trareque.

230. *Alteri aliquid:*
promittere & præstare,
spondere aut recusare,
dare vel accipere, dica-
re aut private.

431. *Adversario: ce-*
dere aut resistere: hosti-
re & ulcisci illum, ira-
sci ei, aut reconciliari,
bene dicere aut maledi-
cere.

432. *Hostem expecta-*
re, operire aut fugere,
vel eum terrere, arcere
aut fugare, configere
cum illo, & eum afflige-
re, vincere & vincire,

A'vigyázót: el alutni:
az aluvót fel-költeni, a'
munkálkodót meg fegi-
teni, a' keseredettét vi-
gasztalni, az együgyüt
ízóval fogdosni, (zak-
latni) &c.

Mástól valamit kérde-
ni és kérni, kívánni és
költsön kérni, 's meg-
nyerni.

Másnak valamit: igér-
ni és meg tellyesíteni,
fogadni avagy meg-má-
solni, adni avagy venni,
néki ajánlani avagy meg-
fosztani.

Az ellenkezőnek: en-
gedni avagy ellene álla-
ni, véle érdeme szcrint
bánni, és rajta boszszút
állani, haragudni reá a-
vagy véle megbékélleni,
áldani vagy átkozni.

Az ellenséget várni,
utánna várakozni avagy
el futni előtte, avagy azt
el-ijesztetni, el üzni vagy
el-kergetni, meg ütköz-
ni véle, és azt meg-
nyomorítani, meggyőz-
ni és meg-kötözni, a'

captivum ostentare, cu-
stodire aut dimittere.

433. *Mortuum lugere*
& sepelire, eleemosynas
erogare.

foglyot mutogatni, őriz-
ni avagy el bocsátani.

Az holtat gyászolni
és el-temetni, és az ala-
misnát osztogatni.

ACTIONES HOMINIS

variatae per circumstantias.

EMBERNEK KÖRNYŰL ALLO

dolgokkal meg-külömböztetett tselekedési.

434. *Quilibet potest*
aliquid ad se trahere,
à se dimovere, aut per
vim trahere, ante se a-
gere, pellere, volvere po-
nè se raptare, secum
ducere.

Akar kitől-is lehet va-
lamit magához vonni,
magától el-mozdítani,
avagy erővel tasztítani,
előtte hajtani, üzni, hen-
pergetni, háta-megett
húrtzolni, (rángatni)
magával vezetni.

435. *Super se ferre,*
portare, bajulare, sur-
sùm tollere aut jactare,
deorsùm ponere aut ja-
cere, statuere vel ster-
nere.

Ó magán vinni, horda-
ni, hordozni, fel-felé e-
melni, avagy fel-hajigál-
ni, alá felé le-tenni, vagy
el-vetni, meg-állatni av-
el-teríteni, (dűjteni.)

436. *Ad laus aliquid*
flectere vel inclinare, in
laus pendere, in ali-
am partem vertere, per
invicem flectere & vi-
cre.

Oldalára valamit te-
keríteni avagy hajtani,
szélelségre terjesztetni,
más részre fordítani, egy
máshoz foglalni, (tsatol-
ni) és kötni.

437. *Alicubi locare, in angustum cogere, ex angusto laxare, porro urgere, per medium penetrare.*

438. *Domum intrare, domi habitare, è domo migrare, aliquo meare, aut alium mittere, inter extraneos peregrinari, equo equitari, curru proficisci.*

Valaholott helylyhez-
tetni, szoros helyre szo-
ritani, a' szoróságból
tágítani, elébb izgatni
közép aránt által hatni,
(menni rajta.)

Az házba bé-menni,
az házban lakni, az ház-
ból ki költözni, valaho-
vá menni avagy mást kül-
deni, a' kívül valók kö-
zött bújdosni, lovon
nyargalni, (lovagolni)
szekerem menni.

ACTIONES HOMINUM variatae per diversos status AZ EMBERNEK KÜLÖMBÖZŐ.

állapatokkal meg-külömböztetett
tselekedetek.

439. *Omnium hominum est aliquid curare, officio fungi, laborare, fatigari, aliquando tamē feriari, ociari, vagare, ludere, joculari.*

440. *Opificis est: o-*

Minden embereknek
kell valamire gondot vi-
selni, tisztiben el-járni,
munkálkodni, fáradni,
néha mindazáltal dolog-
tól meg szünni, hival-
kodni, dologtól üressed-
ni, jádzani, tréfálodni,
szabad.

A' mester embernek
perare

*perari, hoc est: materi-
am preparare, formare,
firmare, polire, ornare.*

441. *Fabri ferrarii est: cudere, limare, acuere, lignarii asciare, dolare, forare, (terebrare.)*

442. *Pictoris est: pin-
gere, sculptoris sculperre,
textoris texere, sartor-
is sarcire, sutoris fue-
re vel disuere, metris
carminari vel nere, ton-
soris comam tondere,
& pectere.*

443. *Hortulani est se-
pire, serere, plantare,
rigare, runcare, (sarti-
re) putare, corticem glu-
bere, fructum carpere.*

444. *Rustici est, sterco-
rare, arare, seminare,
occare, metere, tribula-
re, (triturare) molito-
ris molere, pistoris pin-
sere, depicere.*

445. *Pastoris est, pa-*

kell dolgozni, az az: a'
materiát (a' miből vala-
mi leszzen) el készíteni,
formálni, erőssíteni, tisz-
títani, ékesíteni.

A' kovácsnak kell: ver-
ni, reszelni, élesíteni, az
átsnak bárdolni, gyalul-
ni, furni.

A' kép-írónak képet
írni, (festeni) a' metsző-
nek metszeni, a' takács-
nak szőni, a' szabónak
varrni, a' vargának bőrt
varrni, avagy ki-fejteni,
a' fonónak gerebenleni
v. fonni, a' borbélynak
az üstököt borotválni és
fűsülni.

A' kertésznek kell ker-
telni, vetni, plántálni,
öntözni, gyomlálni, met-
szeni, (nyesni) haját
hántani, gyümölcstét le-
szaggatni.

A' paraszt embernek
kell, ganajozni, szánta-
ni, vetni, boronálni, a-
ratni, tsépelni, a' mól-
nárnak őrleni, a' sütő-
nek sütni, dagasztani.

A' pásztorának kell, le-
fcere

*fcere & mulgere. lánio-
nis mactare & farcire,
piscatoris piscari, au-
cupis allicere & inescari,
venatoris indagare,
venari, incitare, exen-
terare.*

446. *Promicondi est
condere & promere, co-
qui macerare, colare,
coquere, hoc est: elixa-
re vel assare, fringere vel
torrere, salire & condi-
re.*

447. *Mercatoris est:
mercari, hoc est: e-
mere & vendere, taxa-
re & aestimare, aut per-
mutare, emptoris: liceri
debere, luere, (seu sol-
vere) mendici egere &
mendicare, mendacis
fringere*

448. *Auriga est: rotam
ungere, equos jungere
& instigare, pondera
imponere & vehere.*

449. *Nautæ est navi-
gare & gubernare, via-
toris vadere.*

geltetni és fejni, a' mé-
ízárosnak ölni és burkát
tölteni, az halásznak ha-
lászni, a' madarásznak
magához tsalogatni és
meg-étetni, a' vadász-
nak nyomozni, vadász-
ni, fel-üzni, béliit kivetni.

A'fáfnak kell el tenni
és elő adni, a'szakátsnak
ásztatni, sütni főzni, az-
az, vízben főzni avagy
sütni, rántani vagy piri-
tani, főzni és izit meg-
adni, (fűszerfázmozni)

A' kalmárnak kell:
kalmárkodni, az az ven-
ni és adni, árron tartani,
és reá betsülni, avagy el-
tserélni, a' vévőnek: ár-
ron kérni, tartozni, fi-
zetni, a' kóldús szokott
kóldúlni, az hazugaak
valamit költeni.

A' kotsisnak kell: a'
kereket meg-kenni, a'
lovakat bé-fogni és haj-
tani, a' terheket fel-ten-
ni és vontatni.

Az hajósnak kell ha-
jókázni és hajót igazgat-
ni, az úton-járónak men-

in-

*interdūque vadare, co-
mitis prære aut sequi,
hospitis est: venire, ma-
nere, abire.*

450. *Saturi est, ructa-
re, singultire, sternuta-
re, screeare, spuere, tussi-
re, stertere, vesire, pede-
re, vomere.*

451. *Ægri egrotare,
hoc est: horrere, prurire
dolere, languere, palle-
re, tumere, angi, juda-
re, gemere, suspirare,
queri, quandoque &
dehirare, furere.*

452. *Medici est curare,
mederi, sanare, pharma-
copola medicamenta
parare, emplastrum li-
nere, chirurgi scarifi-
care.*

453. *Proci est: procire,
(ambire,)*

ni's néha gázolni, az úti-
társnak elől menni avag'
követni, a' vendégnek
kell: jönni, meg-maradni,
el menni.

A' meg-elégedetnek
kell, bőfögni, tsuklani,
ptrűszenteni, hákogni,
pökni, horúttni, hortyo-
gni, poszogni, fingani, o-
kádni.

A' beteg szokott, be-
tegeskedni, az az: refz-
ketni, (iszonyodni) vízf-
ketni, fájdalmasnak len-
ni, (fájlalni) lankadni,
fárgúlni, dagadni, szo-
rongattatni, izzadni, o-
hajtani, (nyögni) fohász-
kodni, panaszolkodni,
néha elfzelösködni, dü-
hösöködni.

Az orvosnak kell, az
beteg gondját fel-venni,
orvosolni, gyógyítani,
a' patikáriusnak az or-
volságokat tsinálni, fla-
stromot kenni, a' seb-
gyógyító borbélynak,
köppölyözni, &c.

A' leány nézőnek kell
leányt nézni, (kedvelle-

vir,

*virginis nubere, paren-
tum gignere, (genera-
re,) matrum parere, nu-
triciis fovere, alere, nu-
trire, habere, educa-
re, indulgere.*

454. *Præceptor debet
docere, monere, horta-
ri, exercere, arguere,
castigare.*

455. *Discipulus discere,
obedire, attendere,
magistrum imitari, con-
discipulos emulati, i. e.
scribere, legere, recitare,
repetere, malè scripta
delere, & sic proficere
aut vapulare.*

456. *Cantoris est: ca-
nere, concionatoris,
concionari, præconis
promulgare & prædica-
re: sacerdotis sacrificare,
litare.*

457. *Magistratus est,
imperare, legesque san-
ctare, subditorum pa-*

*ni) a' leányak férjhez
menni, a' szüléknek nem-
zeni, az anyáknak szül-
ni, a' dajkának meleg-
getni, táplálni, dajkál-
kodni, tsókolni, fel ne-
velni, kedvezni.*

A' tanítónak kell ta-
nitani, inten, emlekez-
tetni, gyakorlani, fed-
deni, fanyargatni.

A' tanítványnak kell,
tanúlni, engedni, figyel-
mezni, a' mestert követ-
ni, a' tanuló tárfaival ve-
tekedni, ismét, irni, ol-
vasni, el mondani, elő-
kérni, a' vétkes írásokat
eltörölni, és így öreg-
búlni a' tudományban a'
vagy verettetni.

A' kántornak kell: é-
nekelni, a' prédikátor-
nak prédikállani, az hir-
detőnek kihirdetni és ki-
mondani, az áldozó pap-
nak áldozni, engesztel-
ve áldozni.

A' magistrátusnak kell
parantsolni és törvénye-
ket adni, az hatalom a-

vere,

*vere, legesque vereri,
non fremere aut mur-
murare.*

458. *Domini est: do-
minari, ministri mini-
strare, & mercedem me-
vereri, regis regnare, le-
gatos legare, cum vici-
nis pacisci, hostes doma-
re, stipendia distribuere.*

459. *Militis est: instru-
ere se, explorare, pu-
gnare, pugilis dimicare,
sagittarii collimare, &
jaculari, attingere vel
aberrare, furis furari,
latronis necare.*

460. *Reum auctori
licet vocare, citare,
accusare, reum necesse
est comparere, crimen
que fateri, aut negare,
testibus fas est jurare
& testari.*

latt lévőnek kell, enged-
ni. és a' törvényeket fél-
ni, nem zúgolodni a'
vagy morgolódni.

Az urnak kell, ural-
kodni, a' szolgának szol-
gálni, és a' bért érdemle-
ni, a' királynak országol-
ni, követeket követség-
ben küldeni, a' szomszé-
dokkal békeséget szer-
zeni, az ellenfélegeket
meg-hodoltatni, soldot
osztogatni.

A' vitéznek kell: ma-
gát el készíteni kémelni,
hartzolni, a' bajnoknak
vini, a' nyilasnak ará-
nyozni és löni, meg ta-
lálni (a' tztelt) avagy hi-
bázni, a' lopó, szokott
lopni, a' tolvaj, embert
ölni.

A' fel-peresnek sza-
bad az al-perest, hívni,
cítálni, vádolni, az al-
peresnek szükség elő ál-
lani, és a' vétket meg-
vallani, avagy tagadni,
a' tanúknak szabad es-
künni, és bizonyítani, a'

advoc.

advocatum oportet clientem tueri, excusare, defendere.

461. *Judicem ne tadeat aut pigeat vel pudeat judicare. hoc est: innocentem absolvere, & ei parcere, nocentem condemnare & punire, assessores solum suffragari aut refragari.*

462. *Carnificis est torquere seu cruciare, decollare, aut strangulare, sive suspendere, furis pendere.*

463. *Mortis est omnia perimere & abolere, mortui vivere, putrere, putere.*

464. *Omnes homines decet sapere, futura prospicere, Deum timere, invocare, ei confiteri, & vota vovere.*

465. *Sufficit, habes o-*

prokátornak kell azt a' kinek így't fel-vállalra őrizni, menteni, óltalmazni,

A' bíró ne unnya av. restelleye avagy szégyenlye itélni, az az: az ártatlant fel szabadítani, és néki kedvezni, a' bünnöst kárhozzatni, és meg büntetni, a' tanátsbéliek szoktak egyenlőképpen voxolni, avagy voxal kü-lömbözni

Az hohérnak kell tsigázni avagy kinzani, fejet venni avagy fojtani, avagy fel akasztani, a' lopónak fűggeni.

Az halálnak kell mindeneket meg-ölni és el-törteni, az hóltnak meg-ké-ül-ni, senyvedni, bü-dösödni.

Minden emberekhez illik böltselkedni, a' jóvendőket eleve szemlélni, az Istent félni, segítségül hívni, néki vallást tenni, és fogadást fogadni.

Már elég, minden meg-

omnia

omnia uti reor & autumo, quasi vis recte ob-servare, sapiens fies, si non vis, apage.

vagyon a' mint vélem és itélem, a' mellyeket ha jól elmédben tartani akarsz, böltsé létszefsz, ha nem akarsz, távozzál el.

VI.

MODI ACTIONUM ET
Passionum.

TSELEKEDETEKNEK ES SZEN-vedéseknék módgyok.

466. *Venitne? rogo an venerit? num venerit? utinam veniat! libenter veniet, forsan imo, ne, non veniet, (haud veniet) vix, neutiquam.*

467. *Ubi est: hic, illic, (ibi) foris, intus, infra, supra, ubique, nusquam. Unde venis? hinc, illinc, inde, Quo vadis? huc illuc, eo, foras, intro, &c. Quâ? hac, illâc, eâ.*

468. *Quando redibis? nunc, tunc, nunquam, mox, statim, cras, citò, repente,*

El jötté? azt kérдем ha el jötté? vallyon el-jötté? vajha el jöne! Öröme'st eljő. talám, sőt inkább bizonyára, nem jő, alig, semmiképen nem.

Hol vagy? itt, amott, kin, ben, alatt, fel, mindenütt, sohol. sem, &c Honnan jösz? innen, onnan, amonnan. Hová mégy? ide, oda, amoda, oda ki, bé, &c. Merre? erre, arra, amarra.

Mikor térsz visszâ? most, akkor, soha sem, majd, mindgyárt, holnap, hamar, hirtelen,

lentè, subitò, ocyùs, se-
rò, jam, bodie, semper,
modo, heri, nuper, du-
dum, olim, demùm.

469. *Quamdiu mane-
bis? diu, tamdiu, donec,
dum, usque, adhuc, &c.*

470. *Qui? quomodo?
benè, malè, sic, ita, ut,
ceù, quasi, tanquam, in-
star ægri.*

471. *Quantum? quan-
topere? penitus, affatim,
valdè, plus: minus,
satis, nimirum, parum,
magis, prorsus, ferè:
penè, duntaxat, sat-
tem.*

472. *Quoties venies?
semel, bis, ter, quater,
quingies, &c. Sæpè,
raro, interdum, ident-
idem, &c.*

473. *Quo ordine? si-
mul, junctim, seorsim,
primò, secundò, tandem.*

474. *Cur? (quare) ideo,
temerè, frustra, ultrò.*

lassan, véletlenül, gyor-
san, későn, immár, ma,
mindenkor, most, teg-
nap, minap, régen, haj-
dan, végezetre, &c.

Meddig maradsz? so-
káiig, mind addig, miglen
mig, eddig, meg-eddig,

Miképen? hogy hogy?
jól, rosszul, így, úgy,
a' mint, úgy-mint, mint-
ha, mint beteg módgyá-
ra.

Mennyire? melly igen
tellyesféggel, bőven, i-
gen, többé, kevésbé, e-
léggé, felette igen, ke-
vévsé, inkább, majd,
szintén, csak nem, csak,
akar csak.

Hányszor jössz el? egy-
szer, kétszer, háromszor,
négyyszer, ötször, &c.
Gyakran, ritkán, néha,
ísmét, ottan ottan.

Mitsoda rendel? ed-
gyütt, öszve foglalva,
külön, elsőben, másod-
szor, osztán.

Miért? azért, ok nél-
kül, hijában, önkényén.

CIR-

VII.

CIRCUMSTANTIÆ

Rerum & Actionum.

*A DOLGOK ES A TSELEKEDE-
tek környűl állási.*

475. *Omnes res aut
movetur, aut quiescunt
quod movetur, move-
tur ab aliquo, præter a-
liquid, ad aliquid.*

476. *Vel ex aliquo per
aliquid, in aliquid.*

477. *Aut de aliquo, er-
ga aliquid, aliquo tenus*

478. *Et juxta (secus)
aliquid, trans aliquid,
subter, (subtus infra)
aliquid.*

479. *Quod autem qui-
escit, quiescit vel citra,
vel cis terminum, vel in
termino, vel ultra ter-
minum, aut circiter.*

480. *Et quidem apud
illum, & prope illum,
aut procul illo.*

481. *Moventur autem
& quiescunt simul pro-
pter (ob) aliquem, aut*

Minden dolgok vagy
mozognak, avagy nyu-
gofznak, a' mi mozdúl,
mozdittatik valamitűl,
valami nélkül, valamire.

Avagy valamiből, va-
lami által, valamiben.

Avagy valami felől,
valamihé, valamig.

Es valami mellett, va-
lamin túl, valami felett,
valami alatt.

A' mi pedig nyugszik,
nyugszik az határ felől
avagy az határon innen,
avagy az határban, vagy
az határon túl, avagy az
határ táján.

Még pedig annál, av-
közeli hozzá, avagy tá-
vol tőle.

Mozognak pedig és
nyugofznak egyszer a'
mind valakiért, avagy va-

pro aliquo, aut contra aliquem.

482. *Ante aliquid, aut post aliquid, aut inter illa.*

483. *Intra aliquid, vel extra aliquid, penes illud aut circa illud.*

484. *Cum alio, vel sine alio, clam illo, (clam illum) vel coram illo, palam omnibus.*

485. *Quod abdidisti in cellam, reperies in cella, quod cecidit sub mensa, jacet sub mensa. Avis quæ volavit super arborem, sedet super arbore.*

lamiért, avagy valaki ellen.

Valami előtt, avagy valami után, avagy azok között.

Valami belől, vagy valamin kívül, a' mellett, avagy a' körül.

Mással avagy a' nélkül ő tőle titkon, avagy elötte, mindenek tudtára.

A' mit, a' pintzében rejtettél, meg-találad a' pintzében, a' mi az asztal alá esett, az asztal alatt hever, a' melly madár a' fára el-repült, a' fán ül.

VIII. COHÆRENTIÆ RERUM & Actionum.

A° DOLGOKNAK ES TSELEKEDE-
teknek egyezések.

486. *Varia rerum coherentia sic enunciantur: ego & tu, illeque sumus homines, alii etiam (alii quoque)*

A'dolgoknak különb különb féle egyezési így mondatnak ki: én és te, s ő-is emberek vagyunk, mások-is.

Au

487. *Aut tu fac hoc, aut ego, (vel tu, vel ego) sive tu, sive ego, nec ego, nec tu.*

488. *Tu potius, quam ego, (ac) non ego, sed tu, ego ibo, tu autem (verò) mane, ille vult, at ego nolo.*

489. *Quamquam (et-si) ego ibo, veni tamen tu quoque, ego quidem ibo, verum tu etiam.*

490. *Veni, si vis, nisi (ni) molestum est, veni ut videas.*

491. *Veniam ideo, quod videre cupiam, nempè (nimirum quippe,) amicum illum.*

492. *Nam dilectus est: (dilectus enim est) quia (quoniam dilectus est)*

493. *Ergo ibo, (igitur ibo) deinde revertar.*

Avagy te tseleked-gyed azt, avagy én, sem én, akar te, akar én, sem én. sem te.

Te inkább, hogy sem én, nem én, hanem te, én el megyek, te pedig maradj-meg, ő akarja, de én nem akarom.

Noha én el-mégyek, mindazonáltal jövel te is, én el megyek ugyan, de te is.

Jövel ha akarsz: hanemha nehézségedre vagy, jövel hogy lássad.

El megyek azért, hogy látni kívánom: tudnillik azt az én barátomat.

Mivel szerelmes barátom, mert kedves barátom.

El megyek tehát, osztán viszfza fordulok.

IX. COMPENDIA RERUM & Verborum. A° DOLGOKNAK ES A° SZOKNAK meg-rövidítése.

F 3

Heus

494. *Heus tu! ekem! ecce me! en habes pri-
marias res mundi, prae-
cipuasque voces linguae
totius,*

495. *Itane? papae! fu-
ge! gaudeo, eja perga-
mus! ab! va negligen-
ti? Heu! eheu!*

Hallod. é te! hallom!
im hol vagyok! im itt
vannak e'világi első dol-
gok, és a' kiváltképen
való szók az egész nyelv-
ben.

Ugyé? hajja! jól va-
gyon! örölk rajta, no-
sza mennyünk élébb! ah!
jaj az hivalkodónak!
oh! aha!

X.

MULTIPLICATIO RERUM & Verborum.

A' DOLGOKNAK ES A' SZOKNAK
fokasítása.

496. *Omnes res multi-
plicanti se magna copia,
sicut & verba, nam do-
ctus doctus docet alios
dociles doctrinam, cer-
tis documentis, discipu-
lus discit disciplinas
sub disciplina.*

497. *Ille bonum con-
docet, malum dedocet,*

Minden dolgok meg-
fokasitták magokat
nagy bőséggel, a' miké-
pen a' szók is, mert a'
túdos tanító tanít más
tanulhatókat a' tudo-
mányra, bizonyos tanú-
ságokkal, a' tanítvány ta-
núllyá a' tanulni való
dolgokat fenyték alatt.

Emez a' jó dolgot ed-
gyütt tanította, a' go-
noszról el tanította, és
sem-

*semperque plus addocet
donec planè edocet &
per doceat, hic bonum
condiscit, malum dedi-
scit, semperque plus ad-
discit, donec omnia ne-
cessaria ediscat & per-
discat.*

499. *Beneficus bene
facit multis, maleficus
malè, pannifex facit
pannos, armiger gerit
arma. &c.*

500. *Qualia discis in
Janua Lingvarum, quae
tibi jam patebit, dum-
modo horum usum
promptum didiceris,
ode sequentis Gramma-
ticae & Dictionarii.*

mindenkör többet tanít
hozzá, mig szintén meg-
tanította és által tanította,
ez a' jót együtt tanul-
lya, a' gonoszt le tanul-
lya, és mindenkor töb-
bet tanul hozzá, mig
minden szükséges dol-
gokat meg-tanul, és ál-
tal tanól.

A' jól tévő jól téfzen
fokakkal, a' gonosz té-
vő gonoszúl, a' posztó-
tsináló tsinál posztókat,
a' fegyver hordozó hor-
doz fegyvert, &c.

A' minéműeket tanul-
ni fogsz a' *Nyelveknek
Ajtajában*, a' melly te-
néked immár meg-fog
nyilni, tsak hogy ezekkel
való kész élést jól meg-
tanúllyad, a' követke-
zendő Grammatikának
és szokat magyarázó
könyvnek segitségével.

F I N I S.

RUDIMENTA GRAMMATICÆ.

CAPUT I.

De Literis & Syllabis.

1. A B C D E F G H I Jod, K L M
N O P Q R S T U Vau, X Y Z.

Sunt Literæ Majusculæ.

2. a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v x y z
Minusculæ.

3. Enunciantur singulæ sono proprio, uni-
formi: præter C. G. S. T. duplici.

(Quod interim Præceptor usu docebit.)

4. Ph. legitur ut F. Phi lo so phi a.
5. Characteres Literarum pingēdi sunt pulchrè,
ut sic Scriptura legibilis. *(Exerceatur ergò:)*

6. Syllaba est vel unius literæ, ut: *A*,
vel duarum, ut: *Ab*.
vel trium, ut: *Abs*,
vel quatuor, ut: *Mons*.
vel quinque, ut: *Trabs*,
vel sex, ut: *Stirps*.

CAPUT II. DE NOMINE.

- 7 Vocabula Capitis secundi dicuntur Nomina,
8. Est autem Nomen, vel Masculini generis:

ut,

ut, *hic Rex*, vel *Fœminini*: ut, *hec Regina*, vel
Neutrius: ut, *hoc Regnum*.

*(Hungarica Lingua caret genere Neutro; imo neque Ma-
sculinum & Femininum nisi distinguit.)*

- 9 Quum Nomen per diversas terminationes
flectitur (ut *Dominus*, *e*, *i*, *o*, &c. Ur, Uré. Ur-
nak, &c.) vocatur talis terminatio Casus.

10. Quot autem sint Casus, apparet ex inter-
rogatione & responsione.

11. Singulariter, quum de uno loquimur, Ita:
(1) Quis ibi stat? *DONINUS*, az Ur.
(2) Voca illum? *ô*, e, Uram.
(3) Cujus est vox, i, az Ur-é,
(4) Cui servis? o, Ur nak.
(5) Quem vides? um, Ur-at.
(6) Cum quo ibis? cum o, Ur-ral.

12. Pluraliter autem, quum de pluribus loqui-
mur, sic:

- (1) Qui sunt isti? *DOMINI*, az Ur-ak,
(2) Voca eos? i, -ak.
(3) Quorum vox? orum. -aké.
(4) Quibus servis? is, -aknak.
(5) Quos vides? os, -kat.
(6) Cum quibus ibis? cum is. -akkal.

13. Sunt ergò Latinis (in quolibet numero) ca-
sus sex, qui appellantur:

1. Nominativus	4. Dativus
2. Vocativus	5. Accusativus (seu Activus)
3. Genitivus (seu Possessivus)	6. Abl. (seu Instrumentivus)

14. Nominativus & Vocativus dicuntur Casus
Recti, alii Obliqui.

*(Nusquam enim differunt illi duo, nisi in Declinatione Secun-
da; & quidem tantum in iis Nominibus quæ Nominativo in US
desinunt, ut: Dominus. e.)*

15. Nomina generis Neutrius semper habent Accusativum similem rectis, desinuntque illi tres pluraliter in *a*: ut:

Ecce Verbum *ô-um*: Dîcum.
Ecce Verb-*a ô a*. Dictri-*a*.

16. Quando Nomen per suos Casus deducitur dicitur declinari, quod apud Lat. fit 5 modis.

17. Agnoscitur autem id ex Genitivo, qui Declinationes discriminat.

18. Nam quæ habent in Geni- tivo	{ [æ] [i] [is] [ûs] [ci]	ea sunt De- clinati- onis.	{ Primæ Secundæ Tertiæ Quartæ. Quintæ.

(Ideoque character hic cuilibet Nom: adscribitur in Dictionario.)

TYPUS Declinationis I.

19. Singulariter fic:	Pluraliter fic:
Nominativo a	æ
Vocativo a	æ
Genitivo æ	arum
Dativo æ	is
Accusativo am	as
Ablativo â	is.

20. Sic declinabis: Aqua, Terra, Cista, Tabula, Mensa, Penna, Charta, Scriba, & alia similia (Fœminina & Masculina) in *a*, Genitiv. *æ*.

TYPUS Declinationis II.

21. Singulariter fic:	Pluraliter. fic:
Nominat: us, er, um	i, neutro, a,
Vocativo e, er, um	i, a,
Genitivo i.	orum

Dati-

Dativo	o.	is.
Accusativo	um	os, neutro, a.
Ablativo	ô.	is.

22. Ita declinabis: Dominus, Magister, Verbum, Herus, Famulus. Minister. Vir, Ager, Atramentum, Pomum, & alia similia, Genitivum habentia in *i*.

TYPUS Declinationis III.

23. Singulariter.	Pluraliter.
Nomin. r, s, t, x, &c.	es, neutro a (vel ia)
Vocat. r, s, t, x, &c.	es, a, (vel ia)
Genit. is.	um, vel ium.
Dativo. i.	ibus.
Accusat. em (vel im)	es, neutro a, (vel ia)
Ablat. e (vel i)	ibus

24. Sic declinabis: Pater, Mater, Mulier, Arbor, Doctor: Homo, Caput, Panis: & Neutra, Animal, Nomen, Lumen, Flumen, Marmor, Corpus & alia quæ Genit. habent in *is*.

TYPUS Declinationis IV.

25. Singulariter.	Pluraliter.
Nominativo us	us
Vocativo us	us
Genitivo us	uum
Dativo ui	ibus
Accusativo um	us
Ablativo u.	ibus

26. Sic declinabis: Arcus, Artus, Casus, Curfus, Fructus, Saltus, Spiritus, Vultus, & alia Genitivum in *ûs* habentia.

TYPUS

TYPUS Declinationis V.

27. <i>Singulariter.</i>		<i>Pluraliter.</i>
Nominativo,	es	es
Vocativo	es	es
Genitivo	ei	érum
Dativo	ei	ebus
Accusativo	em	es
Ablativo	e	ébus.

28. Sic declinabis: Res, Dies, Fides, Spes, Glacies, & alia Genitivum in ei habentia,

CAPUT III. DE ADNOMINE.

29. Vocabula Capitis tertii vocantur ADNOMINA, (vulgò Adjectiva nomina.)

30. Est autem omne Adnomen trium generum, ut, Bonus, bona, bonum.

(Hungaricè genus in Adnomine non dignoscitur, dicimus enim perpetuò, Jó, Jó, Jó.)

31. Adnomen (apud Latinos) est vel trium terminationum, ut: Bon-us a-um, &c.

32. Vel duarum terminat: ut: Brevis-is-e.

33. Vel unius terminat: ut: Paup-er-er-er.
(Et sic apud Hungaros semper est unius terminationis.)

34. Adnomen habet tres gradus.

1. Positivum, ut, Brev-is.

2. Comparativum, ut, Brev-ior,

3. Superlativum, ut: Brev-issimus.

35. Quædam tamen paulò aliter, ut:

Pulch-er-rior-errimus, (non Pulcherissimus)

Si-mi-lis-ior-limus, (non similissimus.) 36.

36. Quædam irregulariter, ut:

Bonus,	melior,	optimus.
Malus,	pejor,	peffimus.
Magnus,	major,	maximus.
Parvus,	minor,	minimus.

37. Ad nomina declinantur cum Nominibus suis ut: Bo-nus Dominus,

-e	-e,
-i	-i,
-o	-o, &c.
Bon-a	Domin-a,
-æ	-æ,
-am	-am, &c.
Bon-um	Vin-um,
-i	-i,
-o	-o, &c.

38. Ad nomina unius & duarum terminationum declinantur in declinatione tertia, ut:

<i>Singulariter,</i>	<i>Pluraliter.</i>
Fort-is-is-e.	es, es, ia,
Gen. -is-is-is	ium,
Dat. -i-i-i	ibus,
Accus. -m-m-e	es, es, ia,
Abl. -e-vel-i.	ibus.

(Ita unius Terminationis: Paup-er-er-eris-eri-rem (neutro er) er-eres-erum-eribus-eres-eribus.)

CAPUT IV. DE PRONOMINE.

39. Vocabula Capite quarto comprehensæ, PRONOMINA vocantur.

40. Declinantur omnia, sed serè irregulariter, sic:

41. Quis,

Quis, Voc. caret. Gen. Cujus, Dat. Cui, Accus. Quem, Abl. Quo. *Plur.* caret.

42. Quid, Voc. caret. Gen. Cujus. Dat. Cui. Accus. Quid, Abl. Quo. *Plur.* caret.

43. Ego sum, Gen. pars mei. Dat. Da mihi. Accus. videt me. Abl. venit mecum *Plural.* Nos sumus, Gen. pars nostri vel nostrum, Dat. date nobis, Accus. videres nos, Abl. venite nobiscum,

44. Tu, Voc. Tu, G. pars tui, D. do tibi. A. video te, Ablat. ibo tecum. *Pluraliter.*

Vos. Voc. Vos, G. pars Vestri, v. vestrum, D. dico Vobis, Accus. video Vos. Ablat. ibo Vobiscum.

45. Pars Sui, (Genitivus est, Nom. neutri: & Voc. caret,) Dat. favet sibi. Accus. amat se, Abl. cogitat Secum. *Plur. etiam sic.*

46. Qui, quæ, quod, G. Cujus, D. Cui, Ac. Quem, quam, quod, Abl. Quô, quâ, quô. *Plur.* Qui, quæ, qua, G. Quorum, quarum, quorum, D. Quibus, Ac. Quos, quas, quæ, Abl. Quibus.

47. Hic, hæc, hoc, G. hujus, D. huic. Accus. Hunc, hanc, hoc, Abl. Hôc, hâc, hôc. *Plur.* Hi, hæ, hæc, G. Horum, harum, horum, D. his. Ac. Hos, has, hæc. Abl. His.

48. Is, ea, id, G. Ejus. D. Ei. A. Eum, eam, id. Abl. Eô, eâ, eô. *Plur.* Ii, eæ, ea. G. Eorum, earum, eorum. D. Eis, v. iis. A. Eos, eas, ea, Ab. Eis, v. iis. (Similiter declinantur. Iste, ista, istud, & Ille, illa, illud. & Ipse, ipsa, ipsum. Nempe: G. Ilius, D. Ilti, Ac. Iltum, istam, istud.)

CAPUT. V. DE VERBO.

40. Vo.

49. Vocabula Capitis quinti, dicuntur VERBA, quibus recensetur aliquid gestum.

50. Variatur autem Verbum septem modis.

51. Primò per significationem prout significat aliquid esse, aut agere, aut pati, ut:

Humére	i. e.	humidum esse.
Humectâre	i. e.	humidum facere.
Humescere	i. e.	humidum fieri.

(Et sic Verbum dicitur vel Substantivum, v. Activum v. Passivum.)

52. Secundò, variatur Verbum per tres Personas, ut:

Ego	humecto.
Tu	humectas.
Ille	humectat.

(Et sic Verbum dicitur, primæ, vel secundæ, vel tertiæ personæ.)

53. Tertiò per numerum pluralem, ut:

Nos	humectâmus.
Vos	humectatis.
Illi	humectant.

(Et sic Verbum est singulare vel plurale.)

54. Quartò, per tempora sex, nempe:

1. Præsens: nunc humector.
2. Præteriens: tunc humectabam.
3. Præteritum: jam humectavi.
4. Antepæteritum: jam tum humectaveram.
5. Futurum, postea humectabo.
6. Futuro præteritum: cum humectavero.

(Et sic Verbum est temporis præsentis, aut prætereuntis; aut præteriti, aut ante præteriti, aut futuri, aut futuro præteriti.)

55. Quintò, variatur Verbum per Modos quatuor: 1. Infinitivum: humectare. 1. Im.

2. Imperativum: humecta.
3. Indicativum: humecto.
4. Subjunct. seu Conj si humectem.

(Et sic Verbum est aut Infinitivi modi, aut Imperativi, aut Indicativi, aut Subjunctivi.)

56. Sextò, Variatio Verbi fit per formas duas, Activam & Passivam, ut:

Pluvia humectat terram.

à Pluvia humectatur terra.

(Et sic Verbum est primæ vel secundæ Formæ.)

57. Septimò, per Conjugationes quatuor.

(Et sic Verbum est primæ, aut secundæ, aut tertiæ, aut quartæ Conjugationis.)

58. Conjugationis character est Infinitivus. Nam, quæ verba Infinitivum habent:

in	{	äre, vel ári	{ illa sunt Conjugationis	Primæ.
		ère vel éri		Secundæ.
		ere vel i		Tertiæ.
		ire vel iri		Quartæ.

(NB. Hungaricus Infinitivus, semper exit in ni.)

59. Est autem cujusque Latini Verbi Infinitivus triplex: nempe

Temporis	{	Præsentis,	Humectá re.
		Præteriti,	Humecta-visse.
		Futuri,	Humecta-tum iri.

60. Quæ tria cum scire necesse sit, apponuntur in Dictionario singulis Verbis omnia tria.

(Aut certe indicativi præsens, præteritum & supinum Humecto, humectavi, humectatum.)

61. Sicut inter Verba primum est ESSE. ita Conjugatio ejus reliquarum quatuor Conjugationum clausus est. Quam proinde primum discite.

62. I. Infinitivè dic:

Tu	{	debes	Esse.
		debuiſti	Fuisse.
		debebis	Fore.

63. II. Imperativè:

Es veſto tu, esto ille, seu ſunto illi,
Este vel estote, vos: estote, seu ſunto illi.

64. III. Indicativè: in præſenti:

Sum, es, est: Sumus, estis, ſunt.

65. Indicativè in Futuro:

Ero, eris, erit: Erimus. eritis, erunt.

66. Indicativè in Prætereunte.

Eram, eras, erat: Eramus, eratis, erant.

67. Indicativè in Præterito.

Fui, fuiſti, fuit: Fuimus, fuiſtis, fuerunt.

68. Indicativè in ante Præterito.

Fueram, ras, rat: Fueramus, atis, rant.

69. IV. Subjunctivè in Præſenti.

Quòd ſim, ſis, ſit. Simus. ſitis, ſint.

70. Subjunctivè in prætereunte.

Quòd eſſem, eſſes, eſſet: Eſſemus, eſſetis, eſſent,

71. Subjunctivè in Præterito.

Quòd Fuerim, fueris, fuerit, Quòd Fuerimus, fueritis, fuerint.

72. Subjunctivè in ante Præterito.

Quòd Fuiſſem, fuiſſes, fuiſſet: Quòd Fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

73. Subjunctivè in Futuro præterito.

Si fuero, fueris, fuerit: Si fuerimus, fueritis, fuerint.

74. Participia (id est, Adnomina ex Verbo facta

facta) sunt hic duo: Præsens & Futurum, ut:
 Ens. entis: qui, (quæ, quod) est.
 Futurus, (a, um,) qui; (quæ, quod,) erit.

75. Sequuntur aliorum Verborum Conjugationes Quatuor: quarum terminationes ultimas disco ex hac Tabella:

Typus IV. Conjugationū forma I.

76. I. *Infinitivè.*

1.	-āre,	-āvisse,	-ātum iri
2.	-ēre,	-ūisse,	-ctum iri.
3.	-ēre,	-isse,	-tum iri.
4.	-ire,	-ivisse,	-itum ire.

77. II. *Imperativè.*

1.	-a vel āto, āto:	āte vel ātōte, anto.
2.	-e vel eto, eto:	ēte vel etōte, ento.
3.	-e vel ito, ito:	itō vel itōte, unto.
4.	-i vel ito, ito:	ite vel itōte, iunto.

78. *Indicativè in præsentì tempore.*

1.	-o, as, at:	āmus, ātis, ānt.
2.	-eo, es, et:	ēmus, ētis, ent.
3.	-o, is, it:	imus, itis, unt.
4.	-io, is, it:	imus, itis, iunt.

79. *Indicativè in futuro tempore*

1.	-ābo, ābis, ābit:	ābimus, ābitis, ābunt.
2.	-ēbo, ēbis, ēbit:	ēbimus, ēbitis, ēbunt.
3.	-am, es, et:	ēmus, ētis, ent.
4.	-iam, ies, iet:	iēmus, iētis, ient.

80. *Indicativè in præterente tempore*

1.	-ābam, ābas, ābat:	abāmus, abātis, ābant.
2.	-ebam, ēbas, ēbat:	ēbāmus, ēbātis, ēbant.

3 ēbam

3.	-ēbam, ēbas, ēbat:	ebāmus, ebātis, ebant.
4.	-iebam, iēbas, iēbat:	iēbāmus, iebatis, iēbant.

81. *Indicativè in præterito.*

1. 2.	}	i, isti, it: imus, istis, erunt, velére.
3. 4.		

82. *Indicativè in antepæterito.*

1. 2.	}	eram, eras, erat: eramus, eratis, erant.
3. 4.		

83. IV. *Subjunctivè in præsentì.*

Quòd	{	1.	-em, es, et:	ēmus, ētis, ent,
		2.	-eam, eas eat:	eāmus, eātis, eant.
		3.	-am, as, at:	amus, ātis, ant.
		4.	-iam, ias, ias:	iāmus, iātis, iant.

84. *Subjunctivè in præterente:*

Quòd	{	1.	-ārem, āras, āret:	arēmus, arētis, ārent.
		2.	-ērem, ēres, ēret:	erēmus, erētis, ērent.
		3.	-erem, eres, eret:	erēmus, erētis, erent.
		4.	-irem, ires, iret:	irēmus, irētis, irent.

85. *Subjunctivè in præterito.*

Quòd	{	1. 2.	}	-erim, eris, erit: erimus, ēritis, erint.
		3. 4.		

86. *Subjunctivè in antepæterito.*

Quòd	{	1. 2.	}	-issem, isses, isset: issemus, issetis, issent.
		3. 4.		

87. *Subjunctivè in postfuturo.*

Quòd	{	1. 2.	}	-ero, eris, eris: erimus, eritis, erint.
		3. 4.		

88. *Participia.*

Præsens,	{	1. Amans.	}	Futurum	{	1. Amaturus.
		2. Docens				2. Docturus,
		3. Legens,				3. Lecturus.
		4. Audiens				4. Auditurus.

TYPUS Conjugationum Formâ secundâ.

89.

Infinitivè.

1.	-âri]	um esse, um iri.
2.	-êri]	
3.	-i]	
4.	-iri]	

90.

II. Imperativè.

1. -âre vel âtor, âtor: amini, antor.
2. -êre vel êtor, êtor: êmini, entor,
3. -êre vel itor, itor: imini, untor.
4. -ire vel itor, itor: imini, iuntor.

91. *III. Indicativè, in præsentî.*

1. -or, âris, âtur: âmur, âmini, ântur.
2. -eor, êris, êtur: êmur, êmini, entur.
3. -or, êris, itur: imur, imini, untur.
4. -ior, iris, itur: imur, imini, iuntur.

92.

Indicativè in futuro.

1. -âbor, âbêris, âbitur: âbimur, abimini, abuntur.
2. -êbor, êberis, êbitur: êbimur, êbimini, ebuntur.
3. -ar, êris, êtur, êmur, êmini, êntur.
4. -iar, iêris, iêtur: iêmur, iêmini, ientur.

93.

Indicativè in prætereunte.

1. -âbar, abâris, abâtur: abâmur, abâmini, abantur,
2. -êbar, ebâris, ebâtur: ebâmur, ebâmini, ebantur,
3. -êbar, ebâris, ebâtur: ebâmur, ebâmini, ebantur.
4. iebar, iebâris, iebâtur: iebamur, iebâmini, ieban-

94.

Indicativè in præterito.

1. 2. Sus sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit.
3. 4. Si sumus v fuim⁹, estis v fuistis; sunt v. fuerunt.

95.

Indicativè in ante præterito.

1. 2. Sus eram v. fueram, eras v. fueras, erat v. fuerat
3. 4. Si ramus v. fueram⁹, ratis v. fueratis, rant v. fuerant,

96. *IV. Subjunctivè, in præsentî.*

Quòd	[1. -er, éris, étur: émur, émini, entur.
	[2. -ear, eâris, eâtur: eâmur, eâmini, eântur
	[3. -ar, âris, âtur: âmur, âmini, antur.
	[4. -iar, iâris, iâtur: iâmur, iâmini, iântur.

97.

Subjunctivè in prætereunte.

Quòd	[1. -ârer, rêris, rêtur: rêmur, rêmini, rentur.
	[2. -êrer, rêris, rêtur: erêmur, rêmini, entur.
	[3. -erer, rêris, rêtur: erêmur, remini, rentur.
	[4. -irer, irêris, irêtur: irêmur, irêmini, entur.

98.

Subjunctivè, in præterito.

Quòd	[1. 2. Sus sim v fuerim, sis v fueris, sit v. fuerit
	[3. 4. Si sim ⁹ v. fuerim ⁹ , sitis v. fueritis, sint v.

99.

Subjunctivè in ante Præterito

(fuerint)

Quòd	[Sus esse v. fuissê, esses v. fuisses, esset v fuisset.
	[i effemus v. fuissêmus, essetis v. fuissetis, essent vel fuissent.

100.

Subjunctivè in post futuro.

Si	[Sus ero v: fuero, eris v. fueris, erit v. fuerit.
	[i erimus v. fuerimus, eritis v. fueritis, erint v. fuerint.

101

Participia.

(riunt.

Præteritum	[Amâtus	Futurum.	[Amandus
	[Doctus		[Docendus.
	[Lectus		[Legendus.
	[Auditus		[Audiendus.

NB.

102. Quædam Verba conjungantur in utraque Forma, ut: Amo, amas, amat, &c. Et Amor, amâris, amatur. Significantque in prima Forma Activè, in secunda Passivè.

103. Quædam conjungantur tantum in prima Forma.

Forma, ut: Sto, stas, stat, &c. Dicunturque Verba absoluta, (vulgò Neutra.)

104. Quædam tantum in secunda forma, ut: Precor, precâris, precatur, &c. Vocanturque Deponentia.

105. Ad Coniungendum quodvis latinum verbum, præscribi oportet trinum Infinitivum; qui & in Dictionario cuius verbo apponuntur.

106. Nam ab Infinitivo præsentis fluunt omnia Tempora, usque ad præteritum: à præterito omnia usque ad post futurum.

107. A Futuro verò Infinitivo formantur præterita passiva Participia duo.

108. Vide hoc Schema.

I.	Inf. AM-are,	AMAV-isse	AMA-tum in.
II.	Imp. -a	-i	-tus
III.	Indic. -o	ero	-turus.
	-âbo	-eram	
	-âbam		
IV.	Subj. -em	-erim	
	-ârem	-issem	

CAPUT VI. DE ADVERBIO.

109. Vocabula Capitis sexti dicuntur Adverbia, ut: An, Num, Utinam, Libenter &c.

110. Pauca sunt radicalia: pleraquæ formantur ab Adnominibus, ut à Verus, verè: à Falsus, falsè: à Turpis, turpiter, &c.

(Hungaricè in an, en, on, el, ul, ùl, ut: Igaz-án, szépen, álmof-on, jó, jól, rút-úl, ember-ül.

CAPUT VII. DE PRÆPOSITIONE.

III. Vo-

111. Vocabula Capitis septimi dicuntur, Præpositiones, Ab, ad, cum, de, ex, &c.

(Hic respondente, Voculas Hungari non præponunt, sed postponunt. Illis ergò veris dicenda essent Postpositiones.)

112. Præpositiones iunguntur Nominibus, quædam in Accusativo, ut: Ad, apud, ante, cis, (seu citra) circa, circiter, contra, erga, extra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, præter, propter, prope, secus, supra, trans, ultra.

113. Quædam præponuntur Ablativo, ut: Ab, (seu A,) Coram, Cum, De, Ex, (seu E,) Palam, Præ, Pro, Procul Sine, Tenus.

114. Quatuor sunt quæ Accusativo & Ablativo iunguntur: Clam, in, sub, super.

(Exempla videantur Cap. VII. & I. passim.

115. Sunt præterea quinque, quæ solis Verbis præiunguntur, ut: Ambuere, Disponere, Repondere, Se ponere, Suf tollere.

CAPUT VIII. DE CONIUNCTIONE.

116. Coniunctiones primitivæ paucae sunt, circiter viginti: At, Et, Quæ, &c. Ut videre est in Capite VIII. Textus Vestibularis: aliæ sunt Derivatæ aut Compositæ, ut: Atque, Etiam, quoque.

CAPUT IX. DE INTERIECTIONE.

117. Voculæ, quæ aliis tantum interijciuntur affectûs causæ, aut ponuntur loco integrarum sententiarum, Interiectiones dicuntur, ut Heus, hem, En, Væ, &c. Quas Cap. IX. digessimus.

G 4

CAPUT

CAPUT X. DE MULTIPLICATIONE Vocum, Derivando & Comparando.

118. Vox est aut Primitiva, à quâ aliæ derivantur: sicut à Radice rami, ut: Cœlum, altus, curro: & pleraque in Vestibulo.

119. Aut est vox Derivata, quæ ab aliqua primitiva venit, ut: Cœlestis, Altitudo, Curfus: (Qualia & in Vestibulo occurrunt, ut.* 43. 48. 53. 64 &c

120. Aut est Vox Composita, ex duabus vel tribus simplicibus, ut: Cœlicola. (qui cœlum colit) Alti sonans Circum-curro, &c (Qualia in Vestibulo multa sūt. Vide.* 44. 55. 104. 164. 165. 308. &c.

121. Quomodo autem Voces, per Derivationem & Compositionem, multiplicentur, in Lexico Januali videbis.

CAPUT XI. DE COMBINATIONE Vocum in Phrasin.

122. Omnis Vox sociatur alteri certa lege. De quo sunt Regulæ Generales quindecim.

REGULA I.

123. Ad ostendendum Quid sit, apponitur Nomini aliud Nomen, eodem Casu, ut:

Puer	Discipulus.
Dominus	Magister.
Buda	Civitas, &c.

(Exercitium instituat talia simul declinando, tametsi numero, genere, & declinatione discrepant: Discrepant enim s. p. e, 1. Numero, Urbs Venetia. 2. Genere, Civitas Londinum. 3. Declinatione, ut Buda Civitas, Dominus Rex, &c.

II.

II.

124. Ad ostendendum Cujus quid sit, additur nomini nomē ejus cujus res est, in Genitivo, ut:

Discipulus	Grammaticæ.
Magister	Artium.
Civitas	Hungariæ.

(Exercitium. Declinentur simul. Genitivo semper manente. NB. Hungaris Genitivi loco usitatus ponitur Dativus, ut in exemplis vides.)

III.

125. Ad ostendendum Quale quid sit, adstruitur Nomini Adnomen simili Numero, Genere & Casu, ut:

Discipulus	Charus.
Præceptor	Placidus.
Civitas	Pulchra.

(Declinentur simul. Sed NB Hungaricus sermo Regulam hanc non observat, quia Nominum & Adnominum generibus non variatur.

IV.

126. Ad ostendendum, Cui aliquid tale sit, additur Adnomini aliud Nomen in Dativo, ut:

Charus	Præceptor.
Placidus	Discipulus.
Pulchra	Hungariæ.

(Declinentur simul, ut Dativus maneat immotus.)

V.

127. Ad ostendendum, Unde res talis sit, aut Qua Parte, additur Adnomini Nomen (causæ vel partis) in ablativo, ut:

Charus	Obsequio.
Placidus	Moribus.
Pulchra	Situ.

Sic: Magnus corpore, Sapiens mente, Sævis sermone, &c. Talia dum declinantur, Ablativus manet.

VI.

128. Ad ostendendum aliquid Esse, aut Agere, aut Pati, additur Nominativo Verbum finitum simili numero & persona, ut:

Schola est.	Præceptor docet,	Discipulus docetur.

Exercitium est duplex: 1. Conjugatio Verbi, manente Nomine nativo. 2. Nominativo mutato in numerum alterum, ut: Scholae sient; Praeceptores docent, &c.

VII

129. Ad ostendendum CUI aliquid sit, aut fiat, additur Verbo Dativus, ut:

Schola est nobis. Praeceptor loquitur Discipulis. Quisque discit sibi. Coniungitur Verbum, manente Dativo, aut mutatur Dativus etiam, ut: Discit sibi. discit vire, aliis, &c.

VIII

130. Ad ostendendum IN QUID actio transeat additur Verbo activo illius rei Accusativus, ut:

Docere puerum. Discere linguam. Scribere literas. Coniungitur Verbum, manente Accusativo, Aut variatur etiam Accusativus, ut: Docere pueror, iuvenutem, catus multos.

IX

131. Ad ostendendum, QUO INSTRUMENTO, ut: Cur & Quomodo, aliquid fiat, iungitur Verbo Ablativus, ut:

Loqui linguâ. Scribere calamô. Discere metu.
(Conjugatio Verbi Ablativo in variato, exercitium dabit.)

X

132. Ad ostendendum, Quid res possit aut sciat, velit, conetur, vel debeat, iungitur Verbo alterius Verbi Infinitivus, ut:

Debes discere. Scis scribere? Vis doceri? &c.
(Infinitivus ille, dum Verbum Principale fleclitur, manet fixus.)

XI

133. Ad ostendendum, AN, UBI, QUANDO, QUOMODO &c. Aliquid fiat, additur Verbo Adverbium, ut:

Debes omnino. Scire bene. Velle serio. Studere semper.
(Adverbium, ut invariabile est, ita manet.)

XII

134. Participium adsciscit Casum Verbi sui. Ut quia dicimus: Docere literas, etiam dicimus:

Docens

Docens } Literas.
Docturus }
Docendus }

Quia Scribere calamô: etiam scribens, scriptus, &c. calamô.
(Dum Participium declinatur, Casus ille Rectus manet.)

XIII.

135. Adverbia quædam etiam Adnominibus & Adverbis iunguntur, ut:

Doctus valde, Docte admodum.

XIV.

136. Ad ostendendum Actionis circumstantiam, additur Verbo Praepositio cû Nomine sui Cas⁹, ut:

Docere in Schola. Loqui ad Discipulos, &c.

Quæ Praepositiones requirant Accusativum, quæ Ablativum, quæ utrumque, vide hic supra Capite VII. § 114. &c. Instruaturque Exercitium.

XV.

137. Coniunctio iungit similes casus in Nominibus, similes autem Modos & Tempora in Verbis, ut

Magister & Discipulus.
Docent dicuntque,
Proficerent, si continuarent.

(Exercitium instituitur per omnes Casus, Modos & Tempora donec Regulas vis tota pateat.)

CAPUT XII.

DE COMPLICATIONE

Vocum in Sententiam.

138. Ex ita combinatis, & variè inter se complicatis Vocibus, fiunt Sententiæ. Ut si dicam. Sol, oculus ille Mundi, qui à nobis spectatur in sublimi, quia magnus est corpore, & potens Virtute, sufficit illuminare radiis suis omnia, & nobis reducere diem quotidie: absque quo si esset, perpetuam haberemus noctem, tristem nobis.

139. Hic ecce, omnia Verba coherent bina;
vi præcedentium Regularum. Nam.

Sol oculus, dicitur secundum Reg. I.

Oculus mundi, per Reg. II.

Oculus ille, per Reg. III.

Qui spectatur, per Reg. VI.

à Nobis, per Reg. XIV.

In sublimi, per Reg. XIV.

Sol. quia magnus, per Reg. V.

Magnus & potens, per Reg. XV.

Potens virtute, per Reg. V.

Sol sufficit, per Regulam VI.

Sufficit illuminare, per Reg. X.

Illuminare radiis, per Reg. XI.

Radiis suis, per Reg. III.

Illuminare omnia, per Reg. VIII.

Illuminare & reducere, per Reg. XV.

Reducere nobis, per Reg. VII.

Reducere diem, per Reg. VIII.

Reducere quotidie, per Reg. XI.

Absque quo, per Reg. XIV.

Si esset haberemus, per Reg. XIV.

Haberemus noctem, per Reg. VIII.

Noctem perpetuam, per Reg. III.

Tristem nobis, per Reg. VII.

140. Verum hæc plenius in Grammatica pleniore, Januali, discas.

R. E.

REPERTORIUM VESTIBULARE, SIVE LEXICI LATINI RUDIMENTUM.

A.	
Ab	446 adam-as, antis, m. 20
abac-tus, i, m.	448 adDi-scere, dici, 498
abDere, idi, itam,	486 adDoc-ere: ui, tura, 498
abi-es, etis, f.	96 ad-eps, ipis, m. 173
abire, (vi, vel i, tum)	450 adhuc 470
abſis, vel apſis,	adipisci, vel aPisci,
abSolvere, vel Solvere,	adJut-or, vel juvare.
abyſſus, i, f.	67 adOleſcens, vel Oleſcere.
ac,	489 ad-or, oris, m. vel oris, n. 91
acCendere, vel Cādere,	adulari, atus ſum, 470
acCipere, vel Cāpere,	adulat-or, oris, m. 254
acCipit-er, vel Capere,	adultus, a, um, 323
acCuſare, vel Cauſa,	adVerſarius, vel Vertere:
acer, vel alacris,	adVocātus, vel Vocāre.
acerbus, a, um.	337 Ad-es, ium, f. plurale, 235
acervus, i, m.	161 ædifici-um, i. n. 149. 421
acētum, i, n.	174 æg-er, ra, rum, 32. 452
acia, a, æ. f.	185 ægotāre, 384. 452
acidus, a, um,	337 æmulāri, 456
ac-ies, ei, f.	372 æqv-us, a, um, 319
acinac-es, is, m.	271 æqualis, is, e, 301
acin-us, i, m.	178 aer, aeri, m. 57. 311
acer is, is, e.	337 ærumna: æ. f. 209
acti-o, ōnis, f.	372 æs, æris, n. 77
act-or, ōris, m.	258 æſtimare, 448
acti-re, (i, tum.)	442 æſt-us, us, m. 58
ac us, ūs, f.	184 æſt-as, atis, f. 51
acutus, a, um.	339 æſtuāre, 479
ad	476 æt-her, eris, m. 58

Ævum;

Ævum, i. n.	49	amor, ōris, m.	150
æt-as, ætis, f.	128	amārus, a, um.	337
æter-nus, a, um,	288	ambiguus, a, um,	342
aff-ctum, vel Factum,		ambire, (vi, tum,)	454
aff-ct-us, vel Facere.		ambo, æ, o.	209
affinitas, vel Finitas.		ambulare	326
affligere, xi, ctum, v. Fligere.		amicire, (ui, & amixi, ctum)	424
ag-er, i, m.	159	amicus, ūs, m.	179
agere, ēgi, actum,	386	amicus, i, m.	265
agger, eris, m.	160	amita, æ, f.	229
agil-is, is, e,	333	aMittere, vel Mittere,	
agn-us, i, m.	122	amnis, is, m.	62
an.	496	amœnus, a, um,	351
anen-um, i, n.	175	amor, v. sub amare,	
ajo,	407	amplius, a, um,	297
ala, æ, f.	103	amullis, is, f.	188
alatus, a, um,	117	an?	467
alac-er, eris, re.	352	anas, atis, f.	109
alapa, æ, f.	242	anchora, æ, f.	267
alaud-a, æ, f.	111	ancilla, æ, f.	226
alb-us, a, um,	338	ancus, a, um,	333
alburn us, i, m.	119	angelus, i, m.	56
alco-es, is, f.	124	angi.	452
alea, æ, f.	242	angustus, a, um.	301
ale-re, (ui, tum,)	454	angr-is, is, m.	107
algère, (si, tum,)	378	angvill-a, æ, f.	119
alic a, æ, f.	168	anima, æ, f.	36. 303
alicubi	438	anim-al, ūlis, n.	74. 320
alien-us, a, um,	360	anim-us, i, m.	48. 340
aliment-um, i, n.	144	ani sum, i, n.	87
aliquando	440. 252	annul-lus, i, m.	197
aliqui	300	ann-us, i, m.	49
aliquid	41	annotin-us, a, um.	319
aliquis	300	ansa, (ollæ)	195
aliquò	439	ans-er, eris, m.	109
aliquòtenus	478	antè	483. 435
al-jus, a, ud,	286	antiqvus, a, um,	179
allicere, vel Lacere.		an-us, ūs, f.	128
alli-um, i, n.		ann-us, i,	392
aln-us, i, f.	96	apage	466
alter, era, erum,	299	ap-er, ri, m.	126
altus, a, um,	307	aPer-ire, vel Perire	
alumen, inis, n.	76	ap-es, & is, is, f.	117
alveus, i, m.	236	ap ex, icis, m.	222
alvear, æris, n.	167	apisci, ad ipisci (adeptus sum)	
alvus, i,	145	apPar-ere, v. Parere	(416)
amare,	404	apſis vel orbile,	

Aptus

Aptus, a, um,	290	assul-a, æ, f.	189
apud	481	asſessor. vide Sedere.	
aqua. æ, f.	311	asſus, ūs, m.	239
aquatim (avis)	115	at,	489
aquila, æ, f.	112	at-er, ra, rum	332
ar-ra, æ, f.	281	atque,	326
aran-ea, æ, f.	106	atr-um, i, n.	194
arare,	445	atrox, ōcis, generis o.	355
aratr-um, i, n.	161	atrag-en, enis, m.	112
arb-or, oris, f.	32. 317	atTendere, v. tendere.	
are-a, æ, f.	198	atTingere, vid. tangere,	
arcanus-a, um,	341	auc-eps, upis, m.	172
arcere, ui,	433	audere, ausus sum.	404
arcŭ-us, a, um,	397	aud-ax, acis, g. o.	340
arc-us, ūs, m.	270	audacia, æ, f.	151
arde-a, æ, f.	115	audire, ivi, itum.	187
ar-dere, ſi, lum,	374	audi-ens, entis, g. o.	331
are-a, (domŭs) æ, f.	194	audit-us, ūs, m.	214
aren-a, æ, f.	79	augère, xi, ctum.	415
ar-ere (ui)	380	aug-ur, ōris, o.	222
aridus, a, um.	315	aul-a, æ, f.	254
argent-um, i, n.	77	aur-a, æ, f.	377
argentum vivum	77	auri-Faber, ri, m.	197
argill-a, æ, f.	73	auriga, æ, f.	202
arguere, (i, tum,)	455	aur-is, is, f.	130. 131
ari es, eris, m.	122	auror-a, æ, f.	50
arist-a, æ, f.	92	aurum, i, n.	77
arm-a, orum, num, plur.	268	auscultare	390
armiGer. eri, m.	299	auſt-er, ra, m.	62
aróm a, atis, n.	174	auſter-us, a, um,	337
ars, tis, f.	53	aut-aut	488
artéri-a, æ, f.	145	autem	489
art-us, ūs, m.	129	auth-or, ōris, m.	232
articul-us, i, m.	137	autumare	466
arund-o, inis, f.	94	autumn-us, i, m.	51
arvina, æ, f.	173	auxilium, i, n.	265
at-x, cis, f.	235	avár-us, a, um.	362
as, aſſis, m.	259	avellan-a, æ, f.	99
asol-a, æ, f.	187	aven-a, æ, f.	91
aſciare	442	avid-us, a, um;	332
aſſ-n-us, i, m.	123. 388	av-is, is, f.	104
aſp-er, era, erum,	304	av-us, i, m.	229
aſpicere, (exi, ctum)	390	avi-a æ, f.	329
aſſære	447	avunculus, i, m.	229
aſſ-us, a, um,	357	axilla æ, f.	136
aſſ-er, eris, m.	287	ax-is, is, m.	203

B,

B.		
Bacc-a æ. f.	26	biPennis; is, f.
bacul-us i, m.	200	bi
bajulare	436	blæf-us, a, um.
bajulus i, m.	209	bland-us, a, um.
balen-a æ. f.	119	blaterare
balare	388	bombarda, æ. f.
balb-us, a, um.	335	bon-us a, um.
bâliff-a æ. f.	270	boreas æ. m.
balneum i, n.	210	bos, vis. m. & f.
balte-us, i, m.	272	bracea æ. f.
barbar-us a, um.	364	brachium i, n.
bard-us a, um.	339	bractea æ. f.
bar-o ónis, m.	252	branchiæ, arum, f. plur.
bassare	434	brassica & f.
béare	372	brévis, is, e.
bell-um i, n.	264	brûchus i, m.
benè	471	brûtus a, um.
beneDicere xi, ctum	432	brûtum i, n.
beneFacere fêci factum)	499	bubalus i, m.
beneFicus a, um.	499	bubo ónis, m.
benign-us a, um.	343	bucca, æ. f.
besti-a æ. f.	121	buccina æ. f.
bétul-a æ. f.	96	bulga æ. f.
bib-ere i, itum.	425	bullire iui, itum
bil-is is, f.	145	bull-a æ. f.
bin-us a, um.	285	butyrum, i: n.
biPálum i, n.	160	

C.		
Cacare	392	calceus i, m.
cachinnári	408	calculus i, m.
cadere, cecidi, cæsum	397	calere calui
casus, ūs, m.	43	calidus a, um.
cadere cæcidi, cæsum.	409	calor calóris, m.
cæsum i, n.	188	caligæ caligarum, f. plur.
cæsar, cæsarís, m.	252	caligo caliginis, f.
cæspitare	396	calor, v. sub calére
cæstus ūs; um.	271	calumnia æ. f.
cætera	366	calva æ. f.
cála æ. f.	271	calvus, calva, calvum
calamus i, m.	94	calvére, i.
calamitas calamitatis, f.	266	calx calcis, f.
calcæneum i, n.	139	camélus i, m.
calcar calcaris, n.	201	cámara æ. f.
calcare	396	saminus, a, um.

Campána æ. f.	214.	412	Cagus, cara carum.	359
campus i, m.	70		cala æ. f.	186
campestris is, e,	111		caseus i, m.	166
canubis vel cannabis			casti is, m.	172
canális is, m.	143		castis castidis, f.	269
cancer cancri, m.	120		castus a, um.	318
cancelli orum, m. pl.	192		castanea æ. f.	99
candela æ. f.	249		castigare	455
candere candui.	374		castrum i, n.	235
acCendere accendi, sum	423		cæstus casta castum	345
canére, ui	389		casus v. subcadere	
cânus aum,	327		catena æ. f.	191
canere cecini, cantum,	457		cathedra æ. f.	224
cantor cãtoris, m.	281.	457	catinus i, m.	175
canis, is, m.	125		catill us i, m.	175
cánna, æ. f.	94		caud-a, æ. f.	108
cannabis is, f.	192		caul-a æ. f.	164
cantnarus i, m.	248		caulis is, m.	89. 316. 223
capere, cæpicaptum.	393		caupón-a æ. f.	200
acCipere accepi, ptum.	431		cauf-a, æ. f.	45
ac. ipi-er tris, m.	114		acCusare	416
capillus i, m.	130		cautus vide sub Cavére	
capitrum i, n.	201		cave a, æ. f.	171
capo ónis, m.	109		cavére, cavi cautum	417
capra æ. f.	212		cautus, a, um	359
caprea, i	124		cavilla, æ. f.	254
caper i, m.	122		cavus, a, um.	316
capla æ. f.	237		cedere: (cessi, cesum)	432
captivus, a, um.	433		celäre	417
capulus i, m.	273		celeber & celebris, ris, re,	364
caput capitis, n.	129.	327	celer, celeris; celere	291
carbatæ. carbatiarum, pl.	179		celsus ūs, m.	252
carbo onis, m.	61		cent-o, centonis, m.	241
cancer carceris, m.	260		centrum, i. n.	216
cardo cardinis, m.	191		centum	300
carduus i, m.	95		centenári-us i, m.	219
carduelis is, f.	113		cep-a æ. f.	167
carére uiitum,	416		cerafum i, n.	98
cårere ui itum	443		cerebrum i, n.	144
carina æ. f.	206		cereemonia vide cerimonia	
carnosa a, um,	143.	334	cerevisi:, æ. f.	176
carnifex carnificis, m.	263		cerimonia, æ. f.	278
carpentum i, n.	204		cernere, (vi, cretum)	300
carpere carpi carptum	444		certus, certa, certum.	341
carpio carponis, m.	119		certamen, certaminis, n.	242
carrus i, m.	204		cervix, cervicis, f.	113
cartilágo cartiláginis, f.	142		cerv-us i, m.	124

Cen
 chalybs, ibis, m.
 chârus, a, um.
 charitas, âtis, f.
 chirurgus, i, m.
 chord-a, æ, f.
 chord-um, i, n.
 christus, i, m.
 cib-us, i, m.
 cicad-a, æ, f.
 cicatrix, cicatricis, f.
 cic-er, ciceris, n.
 ciconia, æ, f.
 cicur, generis o.
 cicutare
 ciere, civi, citum,
 cili-um, i, n.
 cimet-um, i, n.
 cim-ex, icis, m.
 cingere, cingi, cinctum.
 cingul-um, i, n.
 cin-is, cineris, m.
 cipp-us, i, m.
 circa
 circin-us, i, m.
 circulus i, m.
 (Indolio)
 circiter
 circum-Ferenti-a, æ, f.
 circumstanti-a, æ, f.
 citrea, v. hirnea
 cis, v. citra.
 cit-a, æ, f.
 citare.
 cithar-a, æ, f.
 citò
 citra.
 civ-is, is, m, & f.
 civit-as, civitatis, f.
 clad-es, is, f.
 clam illo,
 clamare.
 clam-or, oris, m.
 elangere, xi, ctum,
 clarus, clara clarum,
 clallis, is, f.
 clath-rus, i, m.

471 Claudere-fi, sum,
 78 claudus, a, um,
 354 clâv-a, æ, f.
 279 clav-is, f.
 453 clâvus i, m,
 214 clem-ens, entis, gen. o.
 162 cliens, entis, m. & f.
 283 cluere.
 357 clypeus, i, m.
 117 cne-lea, æ, f.
 134 cochle-r aris, n.
 89 coctus, v. sub coquere.
 110 cœcus, a, um.
 320 coel-ebis, ibis, m. & f.
 427 cœlum, i, n,
 370 cœna, æ, f.
 131 cœnare.
 197 cœnaculum, i, n.
 106 cœrulæus, a, um.
 424 cœgere, cœgi, coctum,
 424 cogitare
 61 co-Natio, v. Natio, onis,
 261 coHærentia, æ, f.
 160 coHabitatio, nis, f.
 188 colare, v. sub colum.
 216 colere, colui, cultum.
 199 colLimare, v. limus, a, um.
 480 coli-is, is, m.
 216 coll-um, i, n.
 476 deCollare, avi, atum,
 collar-e is, n.
 color, ôris, m.
 198 collum, i, n.
 461 colare.
 214 columb-us, i, m.
 469 column-a, æ, f.
 480 col-us, i, & us, f.
 256 com-a, æ, f.
 251 com-es, itis, m,
 275 comessari.
 485 coMinus
 406 com-is, is, e.
 275 comMeatus, vide Meatt.
 412 commodus, a, um,
 310 communis, is, e,
 256 comœdia, æ, f.
 192 comParere, v. sub apParere.

compes

Compes, v. sub Pes.
 comPonere, vide Ponere.
 conâri
 concha, æ, f.
 concilium, i, n.
 concio, onis, f.
 concionâri
 concionâtor, ôris, n.
 conClave, is, n.
 conCœquere, v. coquere,
 conCordia, æ, f.
 conDemnare, v. damnum.
 condere, condidi, itum.
 condire, condidi, itum,
 conDiscre, v. sub Dicere,
 conDiscipulus v. Discipulus,
 conDocere, vide Docere,
 cõdit-us, i, m.
 conFiteri, vide Fateri.
 conFligere, v. Fligere.
 congius, i, m.
 conJugatus, v. Jugum,
 conjunx, v. Ibidem.
 conScientia, vide Scire
 conSiderare
 consilium, i, n.
 consiliarius, i, m.
 consul, consulis, m,
 consulere, ui tum.
 consiliter, vide Sistere
 conStans, vide Stans.
 conSumere, vide Sumere.
 contra
 contrarius, â, um,
 contumax, âcis, gen: o,
 contumelia, æ, f.
 contus, i, m.
 conViva, vide Vivere.
 conVivium, v. Ibidem,
 copia, æ, f.
 copula, æ, f.
 coquere, coxi, coctum;
 conCoquere, concoxi.
 coctus, a, um.
 coqv-us, i, m.
 cor, cordis, n.
 corallium, i, n.

coram,
 cor-is, is, m.
 cordum v. chordum.
 cori-um, i, n.
 cornix, icis, f.
 cornu, u, n.
 corona, æ, f.
 corp-us, oris, n.
 corReptio, vide Rapere.
 corRectio, v. Regere,
 corRumpere, v. Rumpere.
 cors, tis, f.
 cortex, icis, m, & foem,
 corrumpere.
 corvus, corvi, mascul:
 corylus, coryli, foemin.
 cos, cotis, foem,
 coita, æ, foem.
 coturnix, icis, foem.
 coxa æ,
 crabro, onis, masc:
 cranium, i neut:
 cras,
 crassus, a, um,
 crates, is, foem,
 craticula, æ, foem.
 creare, avi, atum,
 creber, bra, brum,
 credere, credidi, itum,
 creditor, creditoris, m.
 cremare
 crematum vinum
 créna, crenæ, foem.
 créPido inis, foem.
 crepusculum, i, neut.
 crefcere, crevi, crérum,
 créta, æ, foem.
 cribrum, cribri, neut:
 crimen, inis, n.
 crinis, is, masc.
 crinitus, a, um,
 crispus, a, um.
 croc-us, croci, masc:
 cruciare, vide sub crux.
 crudelis, is, c.
 crudus, a, um,
 crumena, æ, foemin.

H 2

crucior

Crux; crucis, masc.	154	cultus ſus, m.	278
crus, cruris, neu.	138	cultus culta cultum,	364
crusta, cruſtæ, fœm.	169	cum	485
crux crucis, fœm.	262	cuminum, i, neut.	97
cruciare.	463	cunæ, cunarum, f. pl.	212
crystalus, i, fœm.	81	cunctari,	298
cubare, cubui, itum;	397	cuneus, i, masc.	208. 408
cubatus, ſus, masc.	211	cuniculus, i, masc.	125
cubitus, i, masc.	136	cupere cupivi capitum	401
cuculus, i, mascul.	179	cupidiæ, arum, f. pl.	212
cuculus, i, masc.	112	cuprum, cupri, neut.	77
cucumis, cucumeris, m.	87	cur	475
cucurbita, æ, fœm.	211	curare	440 453
cudere (cudi cufum.)	442	curia, curiæ, f.	235
culcita æ, fœm.	211	currere (currui, cursum)	385
culeus culci, m.	218	curtor, curtoris, masc.	352
culcx culci, masc.	117	curr-us, ſus, masc.	202
culina æ, fœm.	194	curvus, a, um,	306
culinaria, fuppellex	175	cuſpis iſis, fœm.	272
culmen culminis, neut.	192	cultos, cultodis, masc.	274
culmus, culmi, masc.	90	cultodire, iuitum.	433
culpa, culpæ, fœm.	257	cutis, is, fœm.	327
culter, cultri, masc.	409		

D.

Damn-um, damni, neut.	239	deinde,	494
conDemnare.	462	delere (delevi deletum)	456
daps; dapis, fœmin.	247	delirare.	452
dare (dedi datum)	431	delubrum, i, neut.	28
de.	478	deſiſſus, a, um,	340
debere.	448	demum	469
debi-lis, is, e,	316. 358	denarius i, masc.	239
decem,	300	dens, dentis, masc.	140
deceſ.	465	denſus, denſa, denſum,	312
deCollare vide Collum.		de-riſum,	382. 436
decus, decoris, neut.	277	deſpere, deſpui, itum,	445
decor-us, a, um.	358	deſiderare.	404
déDecus.	277	deſiderium, i, n	146
deDiſcere vide Diſcere.		deſperare	404
deDocere vide Docere		deſveſcere, deſvevi, tum.	399
deFendere di, ſum,	361	Deus, Dei, masc.	42. 288
deſenſiva (arma)	369	deVotio, ónis, fœminini,	278
deFicere vide facere.		dexter, dextera, dexterum	308
deFactus, vide Ibidem,		diabolus, boli, masc.	56
deForm-is, is, e.	322	dica, dicæ, fœm.	357
deFunctus, a, um,	325	dicare	431

dicere

Dicere, dixi, dictum,	267	docere (docui doctum)	455
ditio ditionis, f.	233	adDocere.	498
dies, diei, m. & f.	49. 309	conDocere,	408
difficilis, e.	349	deDocere.	498
difficiliter, diffiſus ſum.	404	dócilis, is, e.	497. 339
digitus (in manu) i. m.	136	doctor, óris, masc.	224. 497
(in pede)	139	doctrina, æ, fœm.	497
digitale, is, neutrum.	384	doctus, doctâ, doctum,	497
dignus didna dignum.	253	documentum, i, neut.	497
dilectus	493	d. lare.	442
diligens, entis, gen. o.	353	dolabra, æ, fœm.	198
diligentia, entis, fœm.	225	dolere (dolui, tum)	452
dilutus diluta dilutum,	319	dolor, óris, masc.	141
diMicare.	460	dolum, i, neut.	199
diMidium, i, neut.	46	dolus, i, masc.	339
diMidius dimidia ium.	310	domare (domui, itum)	419
diMittere vide Mittere:		dominus, i, masc.	226 459
diMovere vide Movere.		domina, æ, fœm.	226
diReſtor, óris, masc.	283	dominari.	450
diripere diſpui, itum.	359	domus, ſus, fœm.	186
diRuare. vide Rûere.		domi	439
dirus dira dirum.	355	domesticus, a, um.	125. 109
diſcere didici.	456	donec.	498
adDiſcere.	498	donum, i, n,	265
deDiſcere Ibidem;		dormire (dormivi, itum)	399
conDiſcere.	498	dormiens entis, g. o.	229
diſciplina, æ, fœm.	225. 497	doſum, i, neut.	134
diſcipulus, i, masc.	424	dos, dotis, fœm.	227
conDiſcipulus. i, masc.	456	drachma, æ, fœm.	210
diſCordia, diæ, fœm.	264	draco, ónis, masc.	107
diſcus, diſci, masc.	146	dubius, dubia dubium.	342
diſparere. vide parere		debitare.	400
diſplicere v. Placere.		ducere duxi ductum)	435
diſſimilis v. Similis.		dudum	469
diſſipare	414	dulcis, is, e,	337
diſſuere (diſſui, diſſutum)	443	dum	370. 470
diſcantia, æ, fœm.	52	dummodò	500
diſui;	470	dumus, i, m.	102
diVerſorium, i, neut.	200	duntaxat	472
diverſus, a, um,	286	duo duæ duo,	299
dives divitis, g. o. 241. 324.	362	durus dura durum.	313
dividere (diviſi, diviſum)	414	duare	369
diviſio, ónis, fœm.	41		

E.
H 3

Ea

Ea.	468	erga	478
ebrius, ebriz, ebrium.	357	ergo.	494
ecce	495	erinaceus, i. m.	125
ecclesia, æ, foem.	2, 9	erogare,	434
edere (edi esum)	425	ab Errare,	460
edocere (edidici)	498	eruca, erucæ, foem.	105
edocere, edocui, ctum,	498	eruditus, a, um.	339
educere.	454	esca, æ, f. (pro avibus.	171
egere (egui)	448	(pro piscibus)	170
ego	19	esse, fui.	308
ehum	495	e urire, esurivi; esuritum.	425
ehen	496	et.	497. 487
eja	426	etiam	367. 487
eiulare	408	etli,	490
electrum, i. n.	78	euge.	496
eleemosyna, æ, foem:	279	eurus, euri, masc:	62
elementum, i, neutr.	56	eVolare, evolavi,	486
elephas, elephant is. m.	123	ex.	477
eliere (elegi, electum.)	401	exâmen, examinis, n.	167
eLixare	447	exCitare. exCitavi, atum.	429
eLixus, a. um.	357	exCrementum, i, n.	146
emendare.	300	exCusare, excusavi.	461
emere (emi, emptum)	448	exemplum, i. neutr.	225
emtor, eintoris, n.	448	exenterare.	446
eMinere (eminui)	381	exercere (exercui, itum.)	455
eMinus.	270	executus, us masc.	268
emplatrum, i. neutr:	453	exiguus, a, um.	357
eMungere (emunxi, ctum)	426	exilis, is, e,	301
en.	495	exidium, exilii. neutr:	260
enim.	493	eximius, a, um,	450
enlis.	271	exItus, us, masc,	365
eNunciare.	487	exper, i ci, experectus sum.	399
eo	468	explorare. exploravi,	460
ephippium, i. n.	201	exSequor, oris, masc:	263
epistola, æ, foem:	276	exSpectare, expectavi,	433
epulura, i. n.	244	exStingvere, extinx, extin-	
epulari.	425	ctum.	446
equus, i, m.	123. 388	extra	484
equilis, is, neutr:	164	externus, a. um.	294
eque, equicis, n.	201. 252	exterus, externa, exterum,	249
equitare.	439	exuere, exui, exutum	424

F

Faba, æ, foem:	89	fabula, æ, foem.	276
faberferarius.	196. 448	facere, feci, factum,	403
faberignarius	187. 442	affectus, us, m.	150. 343

defectu

deFectus, us, masc:	152	femur, oris, n.	138
deFicere, defeci, defectum.	371	fenestra, æ. foemin:	192
factitius, a, um.	78	fera, feræ. foem:	121
facies, faciei, f.	130. 328	ferè.	472
facilis, is, e,	349	ferlari.	440
factitius vide subfacere.		ferire.	409
facultas, atis: foem.	403	ferox, ocis, gener: o.	345
facundus, a. um.	347	ferre (tuli, latum)	436
facopyrum, i, neutr.	91	ferum, ferri, neutr.	77
fagus, fagi, foem.	96	ferula, æ, f.	225. 409
falco, falconis, masc,	114	ferus, fera, ferum.	320
fallere, fefelli, fallum,	372	fervere. ferui, & fervui.	378
falsus, falsa, fallum.	341	fessus, fessi, fessum,	352
falx, falcis, foem.	161	festinare (vi sum.)	398
fama, famæ, foem.	276	festuca festucæ, foem.	165
fames, is, foem.	146	festus festa festum.	300
famulus, i, m.	226	fec, fecis, foem.	178
familia, æ, f.	217	fiber, fiberi, masc:	127
fanum, i. neutr:	280	fibula, æ, foemin:	181
far farris, neutr:	91	ficus i, & us. foem:	98
fascire (itum, vei ctum)	446	fidere, fides sum.	404
farcimen, farciminis, neut	173	fides, fidei, foem:	379
fari (tus sum.)	406	fidus fida, fidum.	355
farina, æ, foem.	168	fides, fidium, foem. pl:	214
fas.	461. 342	fieri, factus sum,	183. 369
fascia æ, foem,	181. 424	figere, xi, fixum.	421
fasciare.	372	figulus i, masc:	195
fastus, us, masc.	151	figura, æ, foem:	306
fastidium i, neutr.	150	filium filii masc.	239
fateri (falsus sum)	461	filia filie foem.	Ibidem
confiteri, confessus sum.	465	filium filii, neutr.	282
fatigati, fatigatus sum.	440	fimbria fimbriæ, foem.	184
fatum fati, neutr.	282	firmus firmi, masc:	165
afFatim,	472	findere fidi, fidum.	409
fatuus, fatua, fatuum.	239	ingere fixi, fictum.	448
faustus fausta faustum	465	finis, is, m. & foem,	47
faux, faucis, foem.	132	afFinitas, afinitatis, f.	230
favere, favi, fautum.	404	finire, finiri, finitum.	470
favor, oris, masc:	150	firmus firma firmum.	316
favilla faville, f.	61	firmare	441
favonius i, m.	62	fiscus, fisci, masc:	253
favus favi, masc.	167	fistula, æ, foem:	208. 421
fax, facis, foem.	249	fistula fistulæ foem.	171
fbris, is, foemin:	156	fixus fixa fixum.	310
feli, fellis, neutr:	144	flabrum (& flabellum) n.	243
felis, felis, foem.	125	flaccere.	382
felix felicitis, gen: o:	365	flagellum vide sub flagrum.	

H 4

Fla.

Flagitium, flagitii, neutr:	257	Fors, vel fortuna.	283	fulmen, fulminis, neut.	63	far, furis, masc.	263. 460
flagrare,	374	fortan,	467	fulminare.	375	furari furatus sum:	460
flagrum, flagri, neutr:	166	fortis, fortis, forte.	348	fumus, fumi, masc:	61	furca furcæ, f.	162
flagellum, flagelli, neutr.	202	fortuna fortunæ f.	282	funda, fundæ, foem:	270	furere,	452
flamma flammæ, foem.	61	forum, fori, n.	235	fundere, (fudi, futum.)	419	furfus: furfuris, masc:	168
flare.	371	fossa, fossæ, foem.	224	fundus (in vase) i, m.	199	furus furni, masc:	169
flavus, flava, flavum.	338	fovea foveæ, foem:	381	(in flumine.)		fustis fustis, masc.	409
flectere, flexi, flexum.	437	fovere: fovi, tum,	454	fundamentum, i, neut:	189	fusus, i, masc,	182
flere, flévi, flétum.	408	fracidus, fracida, idum:	318	fungi, (functus sum.)	440	furilis, is, e,	347
figere, flixi, flictum.		fragilis, is, e.	317	fungus, i, masculini.	82	futurus futura, futurum,	296
affligere, affixi, ctum.	432	fragrare,	383	funis, funis, masc,	199		
confilge e confilixi, ctum.	433	fragum, frari, n.	100				
floccus flocci, masc,	182	framea frameæ, foem,	271				
flos, floris, masc.	84. 383	frangere, fregi tractum.	409				
fluctus, ūs, mascul:	67	fractus fracta tractum.					
fluere, fluxi, fluxum,	379	frater, fratris, m.	238. 326				
fluens flueris, gen. o.	46	fraus, fraudis, foem.	239				
fluentum fluenti, neutr:	66	fremere, ui itum.	397. 458				
flumen, inis, neutr:	312	frondere, frendit, frensit.	391				
fluvialis, (piscis,) i, m.	119	frequens, entis, generis, o,	298				
focus, f, ci, m.	194	fri re.	95				
fodere, fodi, fossum.	420	fricare, fricui, tum.	395				
foedus, foederis, neutr,	265	frigere frixi, xum, & ctum.	447				
foedus foeda foedum	305	frixus frixa frixum.	37				
foemina foeminæ, f.	103	frigus frigoris, neut:	58				
foenum, foeni, neutr.	162	frigere,	376				
foenus oris, neutr:	240	frigidus frigida idum:	311				
foere foetui	383	fringilla fringillæ, f,	113				
foetus, ūs, masc.	301	frons frondis, foem:	84				
folium, folii, neutr:	84. 222	frons, frontis, f.	130. 229				
foliis, folijs, masc.	196	frugalis, is, e,	362				
fons, fontis, masc.	64	frugis generis omnis.	345				
forare.	442	frui, frui sum,	416				
foramen, foraminis, neut.	187	fructus, ūs, m.	84. 318. 383				
foras,	468	fruges, ūm, f. plurale.	85				
forceps, forcipis, f,	196	frumentum, i, neutr:	88				
fores, ium, f. pl:	191. 422	frustra.	475				
forfex, forficis: foem,	184	frustrum frustri, neutr:	46				
foris.	468	frutex, fraticis, masc:	82				
forma formæ, f.	55. 305	fuga, fugæ foem:	275				
formare formavi atum.	441	fugere, fugi, fugitum.	433				
formosus a um.	322	fugare,	433				
formica formicæ, f.	106	fulcire, fulsi, fultum.	471				
formidare.	417	fulgere, fulsi, fultum.	373				
fornax, fornacis, foem.	194	fulgur, fulgoris, neut:	63				
fornix, fornacis, masc:	193	fulica fulicæ, foem,	115				
forpex, forcipis, f.	210	fuligo, fuliginis, foem.	61				

fulmen

fulmen, fulminis, neut.	63	far, furis, masc.	263. 460
fulminare.	375	furari furatus sum:	460
fumus, fumi, masc:	61	furca furcæ, f.	162
funda, fundæ, foem:	270	furere,	452
fundere, (fudi, futum.)	419	furfus: furfuris, masc:	168
fundus (in vase) i, m.	199	furus furni, masc:	169
(in flumine.)		fustis fustis, masc.	409
fundamentum, i, neut:	189	fusus, i, masc,	182
fungi, (functus sum.)	440	furilis, is, e,	347
fungus, i, masculini.	82	futurus futura, futurum,	296
funis, funis, masc,	199		

G.

Gallus, i, masc:	109	glans, dis, foeminini.	96
galina, æ, foem:	109. 386	glarea, glareæ, foem:	97
gannire.	288	gleba, glebæ, foem:	72. 313
garrire.	407	glacere.	374
gaudere, gavissus sum.	496	globus, globi, masc:	216
gaudium, i, neutr:	150	glomus, glomi, masc:	182
gausape, es, foeminini.	201	gloria, æ, foeminini,	277
gavia, æ, foeminini.	115	glubere, (i)	444
gaza, æ foeminini.	253	gluma: glumæ, foem:	92
gehenna, æ, foem:	284	glutem & inum, i, masc:	198
gelu, gelu, neutrius.	58	glutire.	392
gemere, (ui, itum.)	452	gnavus gnava gnavum	39
gemini.	326	gracilis, is, e.	332
gemma, gemmæ: foem:	79	graculus, i, masc:	110
genæ, arum: foem: pl.	130	gradi, gressus sum,	385
gener, eri, masculini.	230	gradus, gradus, masc:	194
generare.	454	gramen, graminis, neut:	85
genere vide gignere.		grammatica, æ, f.	500
gens, gentis, foem:	364	grandis is, e.	304
genu, neutrius	138	grandinare.	375
genuinus, a, um.	325	granum, grani, neut:	92
genus, eris, neutr.	228	graffari	386
gerere, (gelli, gitum,)	499	gratia, gratiæ, foem:	265
germanus, a, um,	326	gratus, grata gratum.	356
gestire.	398	gravis, gravis, grave,	302
gestus, ūs, masculini.	408	grémium, gremii, n.	184
gibbus, i, masculini.	353	grex, gregis, masc:	166
gigas, gigantis, masc:	158	grumus grumi: masc:	71
gignere, genui, itum.	454	grunnire.	278
gingiva, æ foeminini.	132	grus, gruis, foemin:	111
glaber, ra, rum.	327	gryllus grylli, masc:	127
glacies, ei, foeminini.	68	gubernare,	456
gladius, i, masculini.	262	gubernaculum, i, n.	205

H 5

Gula

Gula gulæ, fœm.	147	gutta, guttæ, f.	86. 379
gummi, i, neutr.	96	guttur, gutturis, n.	133
gurgis, gurgitis, masc.	66	gutturium, i, n.	245
gustare.	387	gyrari,	273

H

Habena, habenz, f.	201	hirudo, hirudinis, fœm.	105
habere, habui, habitum.	367	hirundo, hirundinis, f.	110
habitare, habitavi,	439	hiscere:	383
hacitaculum, i, n.	56	historia, æ, fœmin:	275
hac,	368	histrio, histriionis, m.	243
hædus, vel hoedus		hoc.	286
hædere, hæsi, hæsum,	385	hodiè,	369
hæres vide heres,		hoedus, hoedi, masc.	122
hæresis is, fœmin:	280	homo, hominis, masc.	128
hæsitans,antis, gen. o.	347	homines,	440
halare.	377	honor honoris, masc.	265
halæc, halæcis, n.	119	honestus honesta, um.	346
halitus, ùs, masc:	145	hora horæ, fœmin:	49
hallus halli, m:	139	hordeum, i, neutrum.	96
hamus, i, masc:	170	hornus, borna, hornum.	319
hara haræ, fœmin.	274	horologium, i, neutr.:	220
hasta hatæ, fœmin:	271	horreare, horru	452
hand.	467	horreum, i, neutrum.	163
haurire, hausi haustum	449	hortari, hortatus sum.	455
hebes, hebetis, gen. o.	339	hortus, horti, mascul.	159
hepar vide Jecur.		hortulanus, hortulani, m.	444
herba æ, fœmin:	87	hospes (activus) is, m.	356
hères, heredis, m. & f:	231	(passivus) 200.	356
heri	469	hostire	432
herus heri, masc,	226	hostis, is, mascul.	266. 433
heu.	496	huc.	468
heus.	495	humanus, humana, um,	356
hiare	391	humare.	411
hic.	367	humere.	378
hiems, hiemis, fœm.	51	humidus, a, um.	313
hilaris, is, e,	328	humérus, i, masc.	237
hinc,	468	humilis, humilis, humile.	308
hincire.	438	hydrops, hydropis. m.	156
hircus, hirci, masc;	122	hypocaustum, i, neutr.	194
hircvus, hircui, masc.	131	hypocrius, is, fœmin.	278
hirsutus, hirsuta, tum.	327		

Ibi

Ibi.	468	inCella, (cella)	486
ibo.	490	inæqualis, is, e.	301
ictus, ùs, masculinum.	409	inAmœnus, a, um.	351
id, vide is.		inanis, is, e.	318
Idem	286	inCautus, a, um.	359
ided	475	incelebris, is, e,	364
idolum, idoli. neutr.	280	inCicare	446
idoneus, idonea, um,	290	inClinare	437
igitur	494	inCommodus, a, um,	308
ignavus, ignava, um.	349	ineus, incudis. f.	196
ignis, ignis, mat:	51	indagare	446
ignitus, ignita, ignitum.	374	inde.	425. 468
ignobilis, is, e.	322	inDecorus, a, um.	353
ignominia, æ, fœm.	277	inDignus, a, um.	353
ignorare	400	inducere, arum f. plur.	274
ignotus, ignota, um.	328	inDuere, indui, indutum.	424
illia. orum, n plurale.	245	indulgere, indulgi, tum.	454
ille, illa, illud.	367	inDulium, ii, neutr.	180
illac	468	ineprus, a, um.	290
illic	468	inFicare	446
ilinc	Ibidem	infans, tis, masc.	128. 323
ilius	361	inFautus, a, um.	365
illorum	Ibidem	inFenius, a, um.	363
illuc	468	inFidus, infida, um,	355
illud	286	inFlare	214
imago, imaginis, f.	215	inFrà	368
imbuere, imbui, tum;	421	infra	479
imitari	456	ingenium, i, n.	149. 339
imitatio, imitationis, f:	225	ingens, entis, gener. n.	301
imManis, is, e.	307	ingluviæ, ingluviæ, f:	108
imMaturus, a, um.	318	inGratus, ingrata, um.	356
imò	467	iniquus, a; iniquum	359
imMortis, is, e.	287	inIustus, a, um.	363
im-Par, is, generis. o.	298	inniti, innixus.	382
imParatus, imparata, um.	350	inNocens, tis, generis o.	462
imPedimentum, i, n.	238	inquam	406
imPerare	458	inquinus, i, masc:	226
imPerfectus, a, um,	350	inquinare	418
imPetrare	430	inSectum, i, neutr:	104
imPius, a, um.	303	inSidiæ, arum, f. plur.	214
imPonere, sui, situm.	449	inSons, tis, gen. omnis:	363
imProsper, a, um:	365	instar	471
imPurus, impura. um.	314	inStaurare	421
in	447. 480	inStigare.	448
in (cellam)	487	inStruere, instruxi, &um.	460

instru-

inStrumentum, i, neut.	45	inVenire, inveni, tum	416
insula, insulae, foem:	67	perInvicem.	437
insulfus insulsa insulsum.	337	inVidere, invidi, invifum.	404
inSultare	403	inVifus, invifa, invifum.	354
integer, ra, rum.	292	inVicus invita invitum.	342
intelligere, intellexi, intel-		inVocare	465
ctum.	400	ipfe, ipfa, ipfum.	367
intellectus, us, mafc.	149	ira, iræ, foemin.	150
inter	483	irafci, iratus fum.	432
interdum	450	ire, ivi, itum.	435
interitus, us, mafc.	284	iris, iridis, foemin.	62
internus, a, um.	294	irRitare	428
interpre, interpretis, m.	253	irRitus a um	341
interRogare	407	is, ea, id.	367
interula æ, f.	183	ifte, ifta iftud,	ibidem
intellinum, i, neut.	145	ita	471
intrà	464	icane ?	496
intrare	439	item, itemque	456
intrò	468	iter, itineris, n.	200
intus	468	iterum	472

Jod.

Jacere, jacui, itum,	486	judex, icis, mafc.	258
jacere, jeci, jactum,		judicare, judicavi	462. 258
jactare	463	judicium judicii, n.	250
jactum, i, neut.	270	juglans, juglandis, foem.	99
jaculari	460	jugum, jugi, neut.	203
jam	469	conjugatus a um.	343
jantæ, jantæ, foem:	190	conJunx, gis, m. & foem.	227
jaspis, jaspidis, foemini	80	jumentum, i, neut.	121
jecur, jecoris & jecinoris		junctum, vide fubjungere.	
	144	juncus junci, mafc.	49
jejunus, jejuna? um	332	jungere, junxi, junctum.	44
jejunare	425	junctim,	474
jejunium ii, neutrum	279	jurare	461
jeutare	425	jurgium jurgii neut:	266
jeutaculum i, neut.	244	jus juris: neut.	250
jocus joci, m.	242	justus iusta iustum	363
jocari	440	jus, juris, neut.	174
jocofus jocofa jocofum	346	jufculum, i, neut.	147
juba jubæ foemin.	123	jovare, juvi, jutum.	429
jubere, jussi juffam.	407	adjutor, adjutoris, mafc.	228
jubilare	408	juvenis, is.	321
jucundus, a, um.	356	juxta.	479

L.

Labare	397	later, lateris, m.	488
labæ, labis, foem.	152	latere, latui.	381
labi lapsus fum.	371	latrare	338
labium, i, n.	130	letro latronis, m.	460
labor laboris, m.	277. 349	latus, lateris, u.	134
laborare	440	adLatus	437
laborans, laborantis, g. o.	429	latus, lata, latum.	301
labrum, i, neut.	210	inLatum	437
lactis, lactis, neut.	166	laudare.	407
lacerare, laceravi	394	laus, laudis. f.	277
lacerus a um	292	lavare, lavi, lavatum: lotum	
lacere, (xi, ctum.) unde		& lantum.	423
allacere	446	latus, lata, latum.	358
laccare, laccæ, f.	107	laxare.	438
lacinia lacinæ, f.	181	lebes; lebetis, m.	275
lacrima, æ foemin:	131	lectus, lecti, mafc.	211
lactuca, æ, foemin.	87	legare.	459
lacuna, lacunæ, f.	72	legatus, i, m.	353. 459
lacus, us, & i. m.	65	legere, legi, lectum.	414. 456
lædere, læsi, læsum.	428	lepio, legionis, f.	273
lætus a um.	328	legumen, leguminis, n.	88
lætari	404	lemmifcus, i, m.	184
læticia, lætitiæ, foemin.	398	lenis, lenis, e.	343
lævis, is, foem.	304	lens, lendis, f.	89
lævus-læva, lævum	308	lens, lentis, f.	106
lambere, lambi, tum.	391	lentigo, lentiginis, f.	153
lamentari	408	lentus, lenta, lentum.	317
lamina, æ: foem.	196	lente	469
lampas, lampadis: f.	249	leo, leonis. m.	126. 388
lana lanæ, f.	121	lepidus, a, um.	347
lancea lanceæ, f.	271	lepra, lepræ, f.	157
lancinare	394	lepus, leporis, m.	388
langvere langvi.	452	levis, is, e.	302
langvidus a um.	349	lex, legis, f.	250. 458
laniare	394	libere,	391
lanio Lanionis, m.	173. 446	libenter.	467
lapis, idis, m.	75	liber, libri, m.	84. 221
lapidarius, i, mafc.	188	liber, libera, liberum.	324
lappa lappæ, f.	86	liberi, liberorum, m. pl.	325
laquear, aris, neut.	193	liberalis, is, e.	362
laqueus laquei, m.	173	libra, libræ, f.	219
largus, a, um.	357	libum, libi, neut.	212
larva larvæ, foem.	54	licet.	440
lascivus, a, um.	345	liceri,	448
lassus, lassæ, lassum.	352	lichen, énis, m.	153

Lictor, lictoris, m.	263	locare	438
lien, enis, masc.	144	locusta, locustæ, f.	117
ligare	429	lodix, lodicis, f.	211
ligula, æ, f.	181	lolum, lolii, neutr.	92
lignum, ligni, neutr.	187	longus, longa, longum.	301
ligo, ligonis. m.	160	longus, a, um.	437
ligurare	425	loqui locutus sum.	406
lima, limæ, f.	196	loquens, loquentis, g, o.	467
limare	442	lora, loræ, f.	178
limax, acis, m. & f.	120	lorum, lori, neutr.	202
limbus, limbi, m.	184	lorica, lorice, f.	269
limen, liminis, neutr.	190	lubricus, lubrica, um.	351
limes, limitis, m.	233	lucius, lucii, m.	119
limpidus, a, um.	311	lucrum, lucri, m.	239
limus, limi, m.	72	lucta, luctæ, f.	242
limus, lima, limum,	330	ludere, lusi, lusum,	440
collimare.	460	ludus, ludi, m.	242
linea, lineæ, f.	222. 306	luere, lui, luitum,	448
lineale, is, neutr.	223	lugere, luxi, luctum,	434
linere, linivi, linium.	453	lumbicus, i, m.	105
lingere, linxi, linctum.	391	lumbus, lumbi, m.	134
lingva, lingvæ, foemininum,	132. 391. 459	lumen, luminis, neutr.	60
linquere, liqui.	304	luna, lunæ, f.	59. 310
linter, linteris, m.	164	lupulus, i, m.	178
linum, lini, neutr.	182	lupus, lupi, m.	116. 388
luteum, lutei, neutr.	183	lusciniæ, lusciniæ, f.	113
lippus, lippe, lippum.	330	luteus, a, um.	230
liquare.	380. 420	lustrare	390
lique, liqui.	376	lustrum, lustrum, n.	124
lis, litis, foemininum,	257	luteus, a, luteum.	338
litare.	457	luteola, luteolæ, f.	113
litera, literæ, f.	222	lutra, lutræ, f.	127
littus, oris, neutr.	69	lutum, luti, n.	72
livere, livi.	464	lux, lucis, f.	60
livor, oris, masc.	154	lucere, luxi.	373
lixivium, i, neutr.	210	luxus, us, m.	211
locus, loci, m.	47. 297	luxus, luxa, luxum.	334
		lychnus, lychni, masc.	426

M.

Macer, macera, macerum,	321	macula, maculæ, f.	418
macrescere, macerui	384	maculare	ibidem
macerare	447	madidus, a, um.	313
machina, æ, fæm.	208	magis	472
maetare	446	magister, i, m.	456
maetra, maetræ, f.	469	magistratus us, m.	250

Magnæ, ætis, masc.	79	comMeatus, us, masc.	268
magnus, a, um,	293	mechanicus, i, masc.	208
magus, magi, m.	263	mederi	453
majalis, is, m.	122	medicamentum, i, neutr.	453
major, oris, m. & f.	124	medicus, medici, masc.	453
mala, malæ, f.	140	medimnus, medimni, m.	218
maleDicere xi, ætüm.	432	mediari.	400
maleficus, a, um:	499	medius, media, medium.	295
malignus, a, ull.	442	medium, medii, m.	47. 238
malleus, mallei, m.	194. 421	perMedium.	432
malum, i, neutr.	98	medula, æ, f.	84. 142. 169
malus, a, um.	303	meiere, (minxi, mictum.)	392
malè	436. 471	mel, mellis, neutrius.	167
mamma, æ, f.	121	melo, onis, oni, masc.	87
manâre	378	membrum, i, neutrius.	129
mancus, a, um.	333	membrana, æ, foeminini.	142
mandare	407	meminisse.	402
mandere, mandi, sum,	391	memoria, æ, fæm,	149
mane	50	mendax, vide sub mentiri.	462
manere, manfi, mansum.	456	mendicus, i, masc.	241. 448
manica vide manus,		mendum, i, n.	331
manifestus, a, um.	341	mens, mentis, f.	148
manna, mannæ, f.	63	mensa, æ, f.	245
mansuetus, a, um.	345	mentis, is, m.	49
mantica, æ, f.	241	mensura, æ, f.	49. 217
manus, us, f.	145. 433	mensurare	415
manica, æ, f.	181	mentiri	457
mantile, is, n.	245	mendax mendacis, m:	448
mappa, mappæ, f.	246	mentum, i, n.	130
macere macui.	382	mercari, & mercator. vide	
mare, maris, n.	65	sub merx.	
marinus, a, um.	119	merces, edis, f.	226
marginata, æ, f:	81	mercenarius, i, m,	256
margo, marginis, f.	222	merenda, æ, f.	244
maritus, i, m.	227	mereri, meritis sum.	459
marmor marinoris, m.	79	meretrix, icis, f.	263
marfupium; i, n.	200	merga, mergæ, f.	161
martyr, yris, m.	263	mergere, merfi, merfum,	411
mas maris, m.	103	merges, mergitis, f.	161
massa, æ, f.	169	mergus: mergi, m.	115
mater: matris, f.	229	meridies, ei, m.	50
matertera, æ, foemin:	229	merula, merulæ, f.	112
materia, æ, foeminini, 55.	441	merus mera, merum	319
maturus, matura, um.	318	merx, mercis, f.	239
maturefcere, (maturui.)	383	mercari	448
maxilla, maxillæ, foem,	140	mercator, oris, m,	ibidem
mare.	439	meilis, vide sub metere.	

Metallum, i, neut.	75	molere, molui, tum,	445
metere, (messi, messum.)	445	molitor, oris, m.	445
messis, messis, foeminini.	161	moles, melis, f.	208
metiri, (mensus tam.)	395	moestus, a, um.	356
metuere. (metui)	404	m l i s, e.	221, 313
metus, metus, masc.	150	momentum, i, n.	49
meus, mea, meum.	361	m nêre, monui, tum.	455, 407
mica, micæ, foeminini.	46	moneta, æ, f.	253
micare, (micui,)	373	mons, montis, m.	70
migrare.	439	mentosus, a, um,	313
miles, militia, m.	273	monstrare.	417
milium, i, neutrius.	91	monstrum, i. n.	158
milie.	300	mora, æ, foem.	49
milliare, milliaris, neur:	217	morari	398
milvus, milvi mascu:	114	mor ili	155
minæ, minarum, f. plu:	266	morbus, i, m.	156
minera, mineræ, f.	74	mordere, momordi, morum.	391
mingere, (xi, ctum:	392	mores, morum, m. pl.	233
minister, ministri, masc:	459	morigerus, a, um.	345
ministrare.	459	morosus, a, um.	356
minor, oris masc: & foem.	125	mori, mortuus sum.	384
minuere, (i, tum.)	415	mois, mortis, f.	464
minas.	472	mois, mortis, f.	464
minutus, minuta, tum,	304	morialis, is, e.	288
mirari.	400	mortuus, a, um.	321
miraculum, i neutr.	182	morio, onis, m.	254
miscere, miscui, mistum &	414	mortarium, i, n.	237
mixtum.	414	morum, i, n.	100
miscellus, a, um,	310	molchus, i, m.	213
miser, misera, miserum.	365	motacilla, æ, f.	115
misericors, dis, gen. o.	343	motus vide sub movere	370
mitis, mitis, e,	355	move, movi morum,	370
mitra, æ, f.	180	moveri	384
mittere, misi, missum.	393	diMovere	435
amittere, amisi, ssum,	416	motus, ūs, m.]	43, 103
diMittere, dimisi, ssum,	433	mox	469
modestus, a, um.	344	mucus, i, m.	145
modicus, a, um.	360	muccinum, i, n.	183
modiolus, i, m.	203, 218	mucere	381
modò.	469	mucro, onis, m;	273
modulus, i, m.	185	mugire, mugivi, mugitum,	388
modus, i, m.	43	mucere, mulli, mullum,	395
moenia, um, n. pl.	234	mullæ, æ, foem:	359
mœrere.	404	mulgere, mulli, mullum,	446
mætor, oris, m.	150	mullier, éris, f.	128
mœstus, a, um.	328	mullum, i, n,	176
mola, æ, f.	268	multa vide mullæ.	

mul-

Multus, a, um.	298	mus, muris, m.	125
multiplicare.	427	musca, muscæ, f.	117
multiplicatio, onis, f.		musculus, i, m.	143
mulus, i, masc.	123	muscus, i, m.	86
mundus, mundi, m.	42, 188	mustare.	406
mundus, munda, um,	344	mustum, i, n,	178
mungerere, munxi, ctum,	423	mutare	370
munire,	421	mutilus, a, um.	292
munus, eris, n. plurale.	265	mutire.	406
munia, plurale,	250	mutus.	335
murmurare.	458	mutuus, a, um:	346
murus, muri, m.	188	mutuari:	430
murarius, m,	Ibidem.	mylterium, i, n.	279

N.

Næ.	467	négare, negavi.	461, 407
nævus, i, masc.	152	negligens, tis, generis o.	333
nam.	493	negligentia, entiae, f.	225
nancisci, nactus sum,	416	negotium, negotii neut.	
nanus, i, m.	307	negotiatio, ationis,	2, 8, 238
nare, vide natære,		nempe	413, 493
natis, is, foem.	132	nemus, nemoris, m.	102
narrare.	407	nepos, nepotis, m.	229
nasci patus sum,	384	neptis, neptis, f.	Ibidem.
nasia, nassæ, foem.	670	nequam, generis omnis,	345
nasturtium, i, neutr.	87	nêre, ueri, nêtum.	443
nafus, i, masc.	130	netrix, netricis, f.	182, 443
natære.	385	nervus, nervi, m,	145
nates, ium, f. plurale,	134	neutipuum.	467
natio, nationis, f.	228	nex, necis, f.	260
coGnatio, onis, f.	229	ni, vel nisi,	491
natura, naturæ, f.	53	nictare	390
nausea, nausæ, f.	207	nidus, nidi, m.	108
navis, navis, foem.	205	niger, nigra, nigram,	330
navita & nauta, æ, m.	207	nihil.	41, 287
navigare,	450	nimirum.	472
navus vide gnavus		nimis.	378
ne.	467	nimium.	472
nê.	462	nimius, nimia, um.	360
nebula, nebulæ, f,	62	nifus, i, m,	114
nec.	488	nitere, nitui.	423
decare.	460	nitri, nixus sum.	382
neccesse	461	nitrum, i, n.	76
neccessarius, a, um.	498	nivere videt nictare	
nectere, nexui, nexum,	414	nix, nivis, foera.	63
nefas	341	ningere, nixi,	375

I

Nobilis

Nobilis, is, a.	322
nocere, nocui, nocitum:	423
nocens, nocentis: g. o.	462
nodulus, i, masc.	181
nolle, nolui.	401
nomen, inis; n.	41
non,	467
norma normæ, f.	183
noscere novi, novum;	400
nostrum nostra nostrum.	361
notare	408
notus a, um.	323
novacula, æ, f.	210
novem,	300
noverca, æ, f.	230
novus a, um.	196
nox noctis, f.	50
noctui	248
nocturnus, a, um,	176
noxius, a, um.	280
nubere nupli, nuptum,	454
nubes nubis, fœm.	62
nubilus a, um.	311

O.

Ob.	482
obba obbæ, f.	248
obedire obedi	456
obelus a, um.	332
obex, icis; m & f.	191
oblectum, i, neutr.	403
objurgare	407
oblectare.	213
obliviſci oblitus sum.	402
obulus, obuli, masc.	239
obruere (obruui, tum)	411
obſcenus, a, um.	310
obſe are,	422
obſervare.	466
obſonum, obſonii, neutr.	174
obſurare,	419
obſulus vide obulus.	
occa, occæ, fœm.	161
eccare,	445
occafio, occaſionis, f.	238
occidere, occidi, ſum.	373

ocrea, ocreæ, f.	189
octo.	300
oculus, oculi, masc:	139
ocyſus.	469
odium, odii, neutr.	150
odiffic, odi	404
odor, odoris, masc.	147
odorari.	387
offa, offæ, f.	247
offenſiva arma.	270
officium officii, neut.	259
olère, olèvi & ui, olitum,	383
oleſcere	382
ad Oleſcens, tis, masc.	323
ad Oleſcens, tis, generis o.	
abolère, abolèvi, itum.	364
olfaſtus, ſus, masc,	213
olim.	186
oliva, olivæ, fœm.	100
olla, ollæ, f.	195
olor oloris; m.	109

olus

olus, olenis, neutr.	85
omen o ninis. n.	282
ab Ominari.	404
omnia.	41. 285
opacus opaca opacum.	304
operari	441
operarius, arii, m.	226
opes, opum f. plurale.	241
opifex, opificis, m.	441
opimas, æ, um.	320
opinari	400
opinio, opinionis, f.	341
opitulari,	377
oportere.	461
opperiri, oppertus ſum,	433
oppidum, oppidi, neutr.	233
oppoſitè.	285
optare, optavi, atum.	416
opus, operis, neutr.	350
ora, oræ. fœmin.	69
orare, oravi, atum.	407
orbis, orbis. m.	216
orbile, is, neutrum.	203
orbita, orbitæ, fœm.	400
orcas, orci, mafculinum.	56
ordiri. orſus ſum,	370
ordo, ordinis. m.	47
ordinatim.	285
orgya, oryæ, fœmin.	217
orychalcum, i, neutr.	78
o iri, ortus ſum.	373
origo, originis, fœm.	53
ornare.	441
orphanus, i, masc.	231
oryza, oryæ, fœm.	91
os, oris, neutrum.	130
os, offis, n (in animali)	140
os ſacrum.	141
oſciens. inis, m.	113
oſcitare,	391
oculâri, atus ſum,	ibidem
oſtendere, oſtendi, ſum.	47
oſtentare.	433
oſtrea, oſtreæ, f.	120
otium, otii. n.	277
otari,	440
ovare.	408
ovis, ovis, f.	122
ovum, ovi, neutr.	108

P.

Pabo, pabonis, m.	209
pabulum, pabuli, n.	163
paci ci, ſus ſum.	459
pagina, æ, f.	222
pagus; pagi, m.	233
pala, æ, f.	260
palam.	485
palanga, æ, f.	209
palari.	398
palatium, palatii, n;	186
palatum, palati, neutr.	132
palea, paleæ, f.	163
palla, æ, f.	180
pallore, ui.	452
palium, ii, n:	180
palma, æ, f. (in manu)	136
palmes. ſuis. m.	177
palmus, palmi, m.	217
palpare.	395
palpitare.	498
palpebra, æ, f.	131
palus, udis, f.	65
pampinus, i, m.	177
pandere, di, ſum,	437
pangere, pepigi, & panxi,	
paſtum,	421
panicula, æ, f.	99
paniculatum, (far)	91
pantis, is, m.	109
pannus, i, m.	164. 499
pannifex, icis, m.	499
pape.	456
papaver, e, is, n.	87
papilio. onis, m,	117
papula, æ, f.	155
papyrus, i, f.	121
par, generis o.	298
paradyſus, i, m.	284

I 2

Pa.

Parare, 435
 paratus, a, um, 350
 parcere, parsi. & peperci, par-
 tum & parcitum, 462
 parcus, a, um, 362
 pardus, pardi, m. 126
 parentes, um, m. plur. 227
 parere, parui, tum. 458
 apparare, ui, 372
 comparare, ui, 461
 disparere, ui, 372
 parere, perperi, partum. 454
 paries, etis, m, 189
 pars, partis, fœm. 44
 parum, 472
 parus, i, m. 114
 parvus, a, um, 293
 pascere, pavi, pastum, 446
 pascuum, i. n. 159
 pastor, oris, m. 166
 passer, passeris, m. 110
 passim. 398
 passus, i, m, 217
 pastinum, i. n. 177
 pater, patris, m. 229
 patere, ui, 381
 pati, passus sum. 68
 passio, onis, f. 467
 patibulum, i. a. 262
 patina, æ, f. 246
 patrare. 413
 patria, æ, f, 232
 patruus, ii, m. 229
 parcus, a, um. 298
 pauper, eris, gen. o. 324
 pavere, i, 404
 pavimentum, i. n. 193
 pavo, onis, m. 109
 pax, pacis, f. 264
 peccare. 405
 pectere, ui, & pexi, xum, 443
 pecten, inis m. 210
 pectus, oris, n. 134
 pecunia, æ, f. 239
 pecus; pecudis, f. & oris, n. 121
 pedere, pedi, itum, 401
 pediculus, i. m. 100

pedum, i. n. 164
 peller, pepuli, pulsum 435
 pelis, is, f. 195
 pellicum. i. n. 185
 pellicio; onis, m. 185
 pellucidus, a, um, 304
 pelvis, is, f. 245
 pendere; pependi, pensum. 463
 pendere, vide suspendere.
 penè. 472
 penes. 484
 penetrare. 438
 penicillus; i. m. 215
 penis, is; m. 123
 penitus 478
 penna, æ, f, 208. 223
 penuarium, i. n. 194
 penuaria, æ, f. 200
 per. 435. 477
 péra, æ, f. 166
 perca, percæ, f. 119
 percipere, percepi, ptum. 147
 perdere; perdidit, tum. 372
 perpitus, a, um. 305
 perDicere, dici. 498
 perdix; perdicis, f. 211
 perDocere, ui, ctum, 498
 peregrinari. 479
 perfectus, a, um, 550
 pergamenta, æ, f. 221
 pergere, (perexi, rectum) 370
 pergula; pergula, f. 194
 periculum, i. n. 267
 periculosus, a, um, 351
 perimere (emi, emtum) 464
 perire, (perii) 369
 rePertorium. 509
 aPerire (aperui, tum) 422
 perMutare. 448
 perna, æ, f. 173
 pernices, ei, f, 266
 perpetuus, a, um. 344
 perficium, i. n. 98
 persona, æ, f. 322
 pertica, æ, f. 171. 217
 pes, pedis, m. 135. 334
 cornPes, f. 261

Pessu-

Pessulus, i. m. 191
 pettis, is, f. 157
 pétère (petivi, & il, itum) 430
 périlus, a, um. 394
 periolus, i. m. 101
 Pharmacopœum, i. n. 237
 Pharmacopola, æ. m. 453
 phasianus, ni, m. 112
 pica, æ, f. 110
 piger, a, um. 352
 piger. 362
 pignus, oris, n. 240
 pila, æ, f. 168. 189
 pileus, i. m. 280
 pilum, i. n. 168
 pius, i. m. 121
 pincerna, æ, m. 248
 pingere, pinxi; pictum. 443
 pictor, oris, m. 215
 pigmentum, i. n. 215
 pingvis, is, e. 321
 pingvescere. 384
 pinna, æ, f. 118
 pinsere, (sui; situm.) 445
 pistor, oris, m. 169
 pinus, i, & us, f. 96
 piper, eris, n. 174
 pirum, i. n. 98
 pisces, is, m. 104
 piscari. 446
 piscator, oris, m. 170
 pistillum, i. n. 237
 pistinum, i. n. 168
 pisum, i. n. 39
 pituita, æ, f. 145
 pius, a, um. 303
 pix, picis, f. 69
 placare. 428
 placenta, æ, f. 212
 placere placui, placitum, 401
 displicere, displicui, tum. 401
 placidus, a, um. 355
 plaga, æ, f. 122
 plaga, æ, f. 52
 plâgula, æ, f. 221
 planca, æ, f. 160
 plangere, planxi, ctum. 408

planta, æ, f. 82. 138
 plantare. 444
 planus, a, um. 313
 platea, æ, f. 235
 plaudere, plausi, plausum. 408
 plaustrum, i. n. 204
 plebs, plebis, f. 255
 plectere, plexi, plexum. 437
 plenus, a, um: 310. 318
 plenè. 498
 plica, æ, f. 184
 plorare. 408
 pluer, pluui, & iui: itum. 375
 pluvia, æ, f. 63
 pluma, æ, f. 108
 plumbum, i, n. 77
 plus. 472
 pluteus, i, m. 281
 poculum, i. n. 242
 podium, i. f. 194
 poëna, æ, f. 295
 poenitere 405
 poenitudo. inis, f. 151
 polenta, æ, f. 178
 polire 441
 pollere, pollui, 403
 pollex, pollicis, m. 136
 pollutus, a, um, 345
 pomum, i. n. 97
 pondè, gen. n. 219
 ponderare, 415
 pondus. eris, n. 48
 pone, 435
 ponere, posui, itum. 436
 comPonere, sui, situm, 414
 pons, pontis, m. 205
 ponticulus, i, m. ibid.
 ponto, onis, m: ibid.
 poples, iis, m. 138
 populus, i. m. 255
 porcus, i. m. 120
 porrigere, porrexi, ctum. 330
 porro 438
 porrum, i. n. 87
 porta, æ, f. 234
 portare. 436
 portus, us, m. 207

I 3

posse

Posse (potui)	403	privatus, a, um.	322
possidere possidi, ssum.	416	privignus, i, masc.	230
post.	483	privigna, æ, fœm.	ibid.
post.	283	privilegium, ii, n.	252
postea.	ibidem	pro	482
postis, is, m.	290	probrum, i, n.	277
potulære.	430	probus, a, um.	344
potestas; atis, f.	259	probare.	417
potiri.	416	proceres, um, m. pl.	
potius.	489	procerus, a, um.	317
potus, us, m.	176. 425	procul.	481
potare.	425	procus, i, masc.	454
præbere, præbui, itum.	393	Procire.	ibidem
præceptum, i, n.	225	Prodere, prodidi, itum.	428
præcipuus, a, um.	495	Prodessè.	ibid.
præco, onis, m.	457	Prodigium, ii, n.	282
præcox, ocis, generis o.	318	Prodigus, a, um.	362
præda, æ, f.	276	ProFanus, a, um.	297
prædo, onis, m.	200	Profestus, a, um.	309
prædicare	457	ProFicere, profeci, profectum.	
præire.	450	Profici, profectus sum.	439
prælium, ii, m.	258	Profundus, a, um.	312
præmium, ii, n.	229	ProGredi, progressus sum.	385
præparare.	441	Prohibere, ul, itum.	403
præsens, tis, generis o.	296	Promere, prompsi, tum.	447
præcipe, is, n.	164	ProMittere, si, ssum.	403
præstare, præstiti, itum.	431	Promulgare.	457
præter.	476	Promptus.	500
præteritus, a, um.	296	PromiCondus, i, m.	477
prætor, oris, m.	251	Prope.	481
prandium, ii, n.	244	properare.	398
prædere, di, sum.	425	propitius, a, um.	363
pratum, prati, n.	159	proprius, a, um.	360
prævus, a, um.	344	propter.	328. 482
præces, um, f. pl.	279	propra, æ, f.	206
præcium, vide pretium.		Proflus.	472
prehendere, (di, sum.)	393	prospere, era, erum.	265
prelium, preli, n.	208	prospicere, exi, ctum.	465
præmere, pressi, sum.	394	prætervus, a, um.	344
pretium, i, n.	239. 359	providentia, æ, fœm.	282
primus, a, um.	295	pruina, æ, fœm.	63
primò.	474	pruna, prunæ, f.	61
primarius, a, um.	495	prunum, i, n.	98
princeps, ipis, m. & f.	252	prurire.	452
principium, ii, neut.	47	publicus, a, um.	322
piscus, a, um.	296	pudère.	462
privare.	431	puer, pueri, m.	128

Puel-

Puella, æ, fœm.	128	punctum, puncti, n.	222
pugil, pugilis, m.	460	pungere, pupugi, ctum.	409
pugilares, ium, m. plur.	224	punire, punivi, punitum.	462
pugio, onis, m.	271	pupila, æ, fœm.	131
pugna, pugnæ, f.	275	pupillus, i, masc.	231
pugnare.	460	puppis, is, fœm.	206
pugnus, i, m.	136	purus, a, um.	24
pulcher, ra, rum.	280	purgare.	408
pulex, icis, m.	106	pus, puris, neut.	155
pullus, puli, masc.	108	puscula, æ, fœm.	155
pulmo, pulmonis, m.	247	puscula. æ, fœmin.	ibid.
pulpa, pulpæ, f.	144	putamen, inis, n.	101
pulpitum, i, n.	101	putare.	444. 400
puls, pulsus, fœm.	281	putare.	464
pukare.	412. 214	pu eus, i, masc.	236
pulvis, eris, m.	72	putrere, ul.	464
pulvinar, aris, n.	211	putris, is, e.	318
pumilio, onis, m.	158	putus, a, um.	314
		pyxis, idis, f.	237

Quæ.	468	Quid?	367
quadratus, a, um.	306	quidem.	481. 490
quadrupes, edis, gen. o.	104	quies, etis f.	267
quæque, vel quisque.		quiescere, evi, etum.	207. 384
querere, fivi, litum.	416	quolibet.	435
qualis, is, e.	289	quinque.	300
quam.	489	quinqvies.	473
quandiu.	470	quippe.	492
quando.	469	quire, vi, tum.	403
quandoque.	452	quis?	367
quanquam.	400	quisque, quæque, quodque.	
quantopere.	472		363
quantus, quanta, quantum.	301	quisquize, arum, f. plurale.	165
quantum.	471	quod.	468
quare.	475	quod.	255. 367
quasi.	471	quodd.	472
quatere, (ssi, ssum.)	414	quomodo?	491
quatuor.	52. 300	quoniam.	493
quater.	473	quoque.	487
que.	487	quot?	299
quercus, us, fœm.	96	quoties?	473
queri, questus sum.	452	quotus, a, um.	295
quia.	493		

I 4

Rabi-

Rabi, es, ei, fœm. 156
radere (si, sum) 394
radius, i, masc. 60. 203
radix, radicis, fœm. 87
ramus, i, masc. 83
rana, ranæ, fœm. 127
rancère, 383
rapa, rapæ, fœm. 87
rapere, rapui, tum. 393
corReptio, ónis, f. 225
ranax, ácis, generis o. 114
raptare 435
raphanus, i, m. 87
rarus, rara, um. 290. 312
rare 473
râkrum, i, neutr. 162
ratio, ónis, fœm. 148
rationalis, is, e. 320
ratis, is, fœmin. 205
ratus a, um. 341
raucus, rauca, raucum. 335
recens, tis, gen. o. 318
reCitare, avi, atum. 456
reConciliari, 432
reCordari 402
rectus; recta, um; 306
rectè, 466
reCusare 431
redimere 423
redire (redii, tum. 460
reFerus, a, um. 297
reFici 371
reFragari 462
reFatâre 417
régere, rex, ctum. 405
corRectio, ónis, fœm. 225
regimen, inis, n. 250
regio, ónis, fœminini. 233
regno, regnavi, atum. 459
regnum, regni, neutr. 233
regula, æ, f. 188
religio, ónis, fœm. 378
reliquus, a, um. 366
remitti 402
reMissus, remissa, sum, 349
reMotus, a, um, 207

R 156
rémus, rémi, masc. 206
ren, renis, n. 144
repentè 469
répere, repsi. reptum. 385
rePerire, ii, tum. 466
rePétere, vi, tum. 456
réni, ratus sum. 466
res, rei, fœm. 43
reSalutare 407
reSerare 422
refina, refinæ, f. 96
resipiscere, ui, 405
résiltere, restiti, restitum, 432
respondere, di, sum. 407
restis, restis, masc. 199
restio, ónis, masc. 109
rete, is, neutr. 170
reTégere, xi, ctum, 410
reus, rea, reum. 258
reVelare 410
reVerti, reversus sum. 494
Rex, regis, masc. 248
rheda, rhedæ, fœm. 204
ricinus, ús, mascul. 125
ridère, risi, risum. 408
rigare. 444
rigère, ui. 378
ripa, ripæ; fœmin. 69
ritus, us, masc. 228
rivus, rivi masc. 64
rixa, rixæ, fœm. 206
robustus, a, um, 315
rodere, si, sum, 391
rogare. 430. 467
rogus, rogi, masc. 262
ros, rosis, mascul. 63
rosa, rosæ, fœm. 93
rostrum, rostri, n. 168
rostrare 386
rota, rotæ, fœm. 203
rotundus, a, rotundum. 306
ruber, rubra, um. 338
rubrica, æ, fœm. 73
rubinus, rubini, f. 80
rubus, rubi, masc. 93
ructare 451

rudere

Rudère 388
rudis, rudis, e. 339
rudus, rudicris, n. 189
ruere, rui, ruicum; 371
diRuere. 421
rufus, rufæ, rufum. 327
ruga, rugæ, f. 153
rugosus, a, um. 329
rugire. 388
ruminare 392
rumor, rumoris, m. 276
rumpere, rupui, ruptum 409
corRumpere, upi, uptum, 370
runcare. 444
rusticus, i, masc. 159
rupari 386
ruta, rutæ, fœm. 95

S. 174
Saccharum. neutrum, 174
saccus, sacci, m. 168
sacer, a, um. 297
sacerdos, otis, m. & f. 281
sacrificare 457
sacrificium, ii, neutr. 281
sæpè 416. 472
sævus, a, um. 355
sævire. 386
saga, sagæ, fœm. 263
sagena, sagenæ, fœm. 170
saginare. 427
sagitta, sagittæ, f. 270
sagittarius, ii, m. 460
sal, salis, mascul. 76
salinum, i, n. 246
salire, 447
salsus, a, um. 337
salire, ivi, & lii, tum, 379
saltare, avi, atum. 385
saliva, æ, fœm. 146
salix, salicis, fœm. 96
saltem. 200
salsus, ús, m. 102
salus, salutis, fœm. 284
salutare 407
salvare 372
salvus, a, um. 305
salvia, æ, fœm. 95
sambuccus, i, m. 93
sancire, xi, citum, & ctum, 345
sanctus, a, um. 145
sangvis, inis, m. 155
sanies, ei fœm. 254
sanna, sannæ, f. 392
fanus, a, um; 321
fanâre, avi, atum, 453
sapere, (ui, & lii,) 465
sapiens, entis, gen. o. 339
sapo, ónis, m. 209
sapor, óris, m. 147
sapphirus, i, fœm, 80
sarcire, si, tum. 443
sartor, oris, m. 384
sarcina, æ, f. 200
sartire. 444
sartago, inis. fœm. 175
sat, satis. 472
satanas, anæ, masc. 283
satelles, itis, m. 353
sator, ura, urum, 332
saucius, a, um, 353
saxum, i, neutrum. 79
scâb-ère, i. 394
scaber, ra, rum. 351
scabies, ei, fœm. 157
scævus, æ, um. 333
scala, æ, fœm. 294
scalpere: scalpsum, 304
scalpellus, i, m. 203
scamnum, i, neutr. 211
scandalum, i, neut. 200
scandere, di, sum, 396
scandula, æ, fœm. 192
scapha, æ, f. 205
scapula, æ, f. 141
scapus, i, m. (chartæ,) 221
scarabæus, i, m. 107
scarificare, avi, 453
scatire, vi. 370

I 5

Scabe-

Scaber, a, æ.
 scelus, eris, n.
 scena, scenæ, fœm.
 sceptrum, i, neutr.
 schola, æ, f.
 scoliasticus, i, m.
 scindere, sci-i, flum.
 scintilla, æ, fœm.
 scire, sci-i, scitum.
 scirpus, i, masc.
 conscientia, æ, f.
 sciari.
 sciars, i, m.
 scopetum, i, n.
 scots, scotis, fœm.
 scopæ, arum, f. pl.
 scopus, scopi, m.
 scorbutus, i, m.
 scoria, æ, fœm.
 scorpius, ii, m.
 scrare.
 scribere, pli, ptum.
 scriba, æ, fœm.
 scriptura, æ, f.
 scinnum, i, n.
 scrobs, bis, m & f.
 scopus & scrupulus, i, m.
 sculpere.
 sculptor, oris, m.
 scura, æ, f.
 seutum, i, neutr.
 sebum, bi, neutr.
 secre, ui, tum.
 secamentum, i, neutr.
 secta, æ, fœm.
 secula, æ, f.
 seculum, i, neutrum.
 secum.
 secundò.
 securis, is, f.
 secura, cura, curum.
 securitas, atis, fœm.
 secus.
 sed.
 sedare.
 sedere, di, flum.
 asessor, oris, m.

64. sedile, is, neutr.
 257. seditio, onis, f.
 243. sedulus, a, um.
 253. seges, etis, fœm.
 224. segnis, is, e.
 313. semel.
 409. semen, inis, n.
 61. seminare.
 371. semis.
 94. semita, æ, fœm.
 405. semper.
 40. semuncia, æ; f.
 125. separator, oris, m.
 270. senex, is, gen. o.
 187. seneca, æ, fœm.
 481. sentire, si, tum.
 238. sensus, us, m.
 157. sentis, is, m.
 196. teosim.
 265. separe.
 451. sepelire.
 456. sepire, si, tum.
 223. sepes, is, fœm.
 222. sepe, m.
 198. septimana, æ, fœm.
 172. sequi, utus sum.
 79. sequens, tis, gen. o.
 443. sera, æ, fœm.
 443. serenus, a, um.
 354. serere.
 269. serius, a, um.
 173. sermo, onis, m.
 409. serò.
 199. serotinus, a, um.
 280. serpere.
 162. serpens, tis, gen. o.
 49. serra, æ, fœm.
 435. sertum, i, n.
 474. servus, i, m.
 187. servire, iui, itum.
 340. sessio, onis, fœm.
 267. sêta, æ, f.
 479. severus, a, um.
 486. sex.
 407. sexus, us, m.
 387. si.
 464. sibilare.

118. Sic
 166. sica, ficæ, fœma.
 253. siccus, a, um.
 161. sicut.
 332. sedere, sedi.
 473. sidus, sideris, neutr.
 161. signum.
 445. silere silui.
 289. flex, flucis, m.
 200. siliq, siliqis, fœm.
 469. siliqua, æ, fœm.
 219. silveltris, is, e.
 251. silva, silvæ, fœm.
 128. simia, simiæ, fœm.
 107. similia, similiæ, fœm.
 384. similis, is, simile.
 103. 147. disSimilis.
 93. simul.
 474. simulare.
 414. sinus, ima sinum.
 434. sincerus, a, um.
 424. sine.
 160. sinere, sinivi, finitum.
 300. singuli, æ, i fœm.
 49. singulare, singulivi.
 450. siniter, sinistra, um.
 373. sinus, us, m.
 195. siser, is, neutr.
 311. sistere, itici, statum.
 444. consistere, consisti.
 346. sitis, sitis, fœmin.
 346. sitire.
 469. stula, stulæ, f.
 318. five-five.
 385. smaragdus, i, m.
 104. sobrius, a, um.
 187. focer, masculini.
 213. focus, us, m.
 226. focus, a, um.
 294. focus, ii, masc.
 211. societas, atis, f.
 121. focus, vide focer
 355. sol, is, masc.
 300. solari.
 103. solatium, atii, neutr.
 491. solère, solitus sum.
 288. sollicitus, a, um.

471. solum, solli, neutr.
 271. solum (pedis) i, neutr.
 313. solus, a, um.
 497. solitarius, ariæ, arium.
 381. solvere, solvi, solutum.
 58. absolvere, i, utum.
 275. somnium, ii, n.
 46. somniare.
 19. somnus, i, m.
 91. sons, tis, gen. o.
 89. sonus, i, m.
 112. sonare, sonui, itum.
 103. sonorus, a, um.
 115. soporare.
 109. sorbere, ui, itum, & ptum.
 285. sordes, is, fœm.
 ibidem. sordere, sordui.
 474. soror, oris, fœm.
 404. fors, tis fœm.
 331. sorpes, itis, gen. o.
 319. spargere, sparsi, sum.
 485. spatium, atii, neutr.
 403. spatiosi.
 326. specus, us, m. f. & n.
 451. spelunca, æ, fœm.
 308. sperare.
 184. spes, spei, fœm.
 87. spernere, spreui, tum.
 419. spica, æ, fœm.
 380. spiceus, a, um.
 146. spina, æ, fœm.
 425. spina dors.
 236. spira, æ, fœm.
 488. spiare, avi, atum.
 80. spiritus, us, m.
 357. spissus, a, um.
 230. spithama, æ, fœm.
 ibid. splendere, ui.
 299. spolum, ii, neutr.
 265. sponda, æ, fœmin.
 226. spondere, spondidi, sum.
 59. spongia, æ, fœm.
 429. sponius, i, mascul.
 265. sponia, æ, f.
 370. 462. spontaneus, a, um.
 340. spuere, (i, tum.)
 462. spuma, æ, f.

Spumare	379	stultus, stulta, stultum,	339
spurcus, a, um.	344	stupa, stupæ, fœm:	183
spurius, a, um.	325	stupere, stupui,	384
squalor, oris, masc.	261	sturnus, sturni, m.	112
iquama, æ, fœm:	118	stylus. vide stilus	
stabulum, i, neutr.	163	sub	486
stadium, itadii, neutr.	217	subditus,	250
stagnum, stagni, neutr.	65	subitò	469
stannum, stanni, neutr.	77	subSellium, ii, neutr.	224
stapes, stapedis, m.	201	subter.	479
stare, steti itacum, i	397	subtus	ibid.
stans, stantis, g. o.	65	subula, subulæ, fœm,	185
statim	469	succinium, i, n.	76
constans, tis, gen. o.	342	succus, succi m.	75
statio, onis, f. (navium)	207	succus mineralis.	76
statuere, statui, tum.	436	sudare,	452
status, us, m.	439	sueor, oris, masc:	146
stega, æ, fœm.	206	sudes, is, fœmin.	160
stella, stellæ, fœm.	59	sudum, generis n.	311
stercus, oris, neutr.	146	suere.	443
stercorare	445	futura, futuræ, fœm:	184
sterilis, is, sterile,	313	sufficere.	466
sternere, stravi, stratum.	436	suffire.	426
sternum, sterni, neutr.	141	suffragari.	462
sternutare.	465	suffrutex, icis, m.	95
sternutinium, i, neutr.	165	sugere: xi ctum.	438
stertere, i, & ui:	451	sulcus, sulci, m.	161
stillare.	379. 423	sulphur, uris, neutr:	76
stilus, stili, m.	223	sum	487
stipare.	415	sumere, sumi, ptum.	402
stipendium, ii, neutr.	459	consumere	ibid.
stip-es, stipitis, m.	83	suppellex, suppellectilis, f.	175
stips, stipis, fœm.	268	super.	486. 205
stipula, æ, fœm:	161	superbus, a, um,	340
stirps, stirpis, fœm.	74	superCilium, ii, n.	131
stragma, æ, fœm.	201	superFicies, ei, fœm:	55
stramen, straminis, n.	163	superLiminare, is neutr:	190
strangulare.	463	superStes, itis, gen. o.	325
stœnuus, stœnuæ, um.	349	superstitio, onis, fœm.	283
strepere, ui, itum.	396	supinus, supina, um.	308
stridere, i,	191	supplicare.	408
strigilis, is, fœm.	402	supplicium, ii, neutr.	259
stringere, xi, ctum.	358	supra.	479
strictus, a, um,	358	sura, suræ, fœm.	138
struere, struxi, ctum,	421	surdus, surda, surdum,	331
struma, æ, fœm.	113	surgere, xi, ctum.	397
studere, (ituduij)	403	surripere, surripui, reptum.	393

sursum

Sursum.	782. 436	futura, æ, vide suere.	
sus, suis, m. & f.	122	suus, sua, suum.	41
susPendere, di, sum,	463	svadere, svasi, svasum.	407
suspirare,	452	svavis, is, svave,	336
sultentare.	372	svescere, vi tum.	390
sufurrare.	379	sylva, vide silva.	
sator, satoris, m,	185	syngrapha, æ, f.	240

T.

Tabellarius, i, m.	276	temetum: temeti, n.	176
tabernaculum, i, neutr.	186	temnere (psi, ptum)	482
tâbes. is. i.	156	temo, temonis, m:	202
tabula, tabulæ, f.	224	templum, templi, n.	281
tabum, cabi, m.	155	tempora: um, plur.	130
tacere, tacui, itum,	406	tempus, temporis, neutr.	47
tæda, tædæ, fœm,	249	temporarius, a, um.	282
tædere.	462	tendere, tendi, tentum,	437
talis, talis, e.	289	atTendere, di, tum.	371
talitrum, talitri, n.	242	tenebræ, arum, f. plur.	60
talpa, talpæ, fœm.	225	tener tenera, tenerum.	315
talus, tali, masc:	138	tenere (tenui, tum)	293
tamdiu.	470	ten-æ tenæis. neutr.	362
tâmen	490	tentare.	412
taminare	418	tentorium tentorii, n:	274
tandem	274	tenuis tenuis tenue.	305
tângere, tetigit, tactum,	387	tenuis.	472
at i ngere, igitactum.	460	teperere.	376
tanquam	471	tepidus tepida tepidum.	312
tantus tanta tantum,	301	terebrare terebræ, f.	187
tapes, tapetis, m.	246	terebrare.	242
tarda, tardæ, fœm.	111	teredo tereidinis.	105
tardus tarda tardum.	291	terere (trivi, tritum.)	395
tardare.	398	tergere (teti, sum.)	412
taurus, tauri, masc.	122	tergum tergi. neutr.	134
taxare,	449	terminus, i, masc:	52
tégere. xi, ctum.	410	terra, terræ, f.	57
tectum, tecti. neutr:	189	terrestis, is, e,	93
teges, tegetis, fœm:	311	terrere: ui, itum,	433
tégula. æ, fœm:	192	cessera. cesseræ, f.	242. 275
tegumentum, i: neutr,	180	testa, testæ, f. (in olla)	195
tela telæ fœm.	183	testis, testis, masc:	258
telonium, nii, n.	170	testâri.	462
telum, teli, neutr:	252	testudo, inis, fœm.	127. 214
temere.	475	teter, ra, rum.	226
temeritas, atis, f.	351	tetivus, tetivæ, um.	229

Tetrao

Tetrao, tetraonis, m.	412	at' Trahere.	409
texere, ui, tum,	443	traha trahæ, foemin.	203
textor, textoris, m.	183. 443	trans.	479
theatrum, i, neutr.	243	tremere, tremui.	376
thesaurus, i, m.	241	tremulus, a, tremulum,	333
thorax, acis, masc.	180	trepidare.	398
thus, thuris, neutrum.	213	tres, tria,	390
tibia, tibis, foem.	214	ter.	473
tignum, tigni, neut.	187	tribulare.	445
tigris, is & idis, foemin.	126	tribus, tribus, foemin.	256
tilia, tilis, foeminini.	96	tributa.	252
timere, timui.	465	trice, tricarum, foem. pl.	165
timidus timida, timidum,	340	triginta.	300
tinea, tineæ, foem.	185	trinus, trita, um,	285
tingere, tinxit, ctum.	411	tripudare.	398
tinnire.	412	tritit, tritit, triste.	328
tipula, tipulæ, foem.	106	tristiti, tristatus sum,	404
tiro, trionis, masc.	273	trititum, tritici, neut.	91
titillare.	427	tritor, tritoris, masc.	163
ticio, ticionis, m.	61	tritorare, tritoravi atum,	445
titubare.	397	triumphus triumphi, m.	275
toga, togæ, foem.	180	trophæum, trophæi, n.	175
toile-re.	415	tuna, æ, foem.	435
tollere.	432	trudere (si, sum,)	83
tollere, tollentis, m.	236	truncus, trunci, masc.	329
tondere, torondi, tonsum.	443	trux, truxis, gen; o.	367
tonfor, tonforis, m.	214	tu.	214
tonus, toni, masc.	375	tuba, tubæ, foem.	152
tonare, tonui, tum,	163	tuber, eis, neut.	188
tonitru, u, n.	177	tudes, tudis, masc.	390
torcular, aris, neut.	570	tucri.	286
tormentum, i, neut.	409	tugurium, tugurii, neut.	452
tomus, tomi, masc.	399	tumere, tumui.	154
torpere, torpui.	394	tumor tumoris, masc.	267
torquere, torxi, tum.	197	tumultus, tumulæ, masc.	71
torques, is, m. æ f.	64	tunc	469
torrens, entis, masc.	447	tondere, tundi, tum.	395
torr-ere, ni. tostum.	357	tunica, tunice, foem.	180
tosus, tosta, tostum,	61	turbare (turbavi, atum.)	407
torris, torris, masc.	299	turbidus, a, turbidum.	311
tot.	44	turdus, turdi, masc.	112
totum totius, neutr.	289	turgere,	379
totus tota totum.	193	turma, turmæ, foemin.	273
trabs trabis, foem.	145	turpis, turpis, turpe.	289
trachæa, trachææ, foem.	243	curris, turdis, i. foem.	194
tragoedia tragoediæ, foem.	435	turtur, uris, masculini.	112
trahere, traxi, tractum.			

Tullis, is, foeminini.	156	tutus, tuta, tutum.	451
tullire,	451	tympanum, tympani, n.	214
tutor, oris, masc.	231	tyrannus, tyranni, masc.	252

U.

Uber, eris, neutr.	121	unguis unguis, m.	137. 125
uber, eris, gen: omnis.	313	ungula, ungulæ, foem.	123
ubertas, ubertatis, f.	267	unio unionis, m.	81
ubi,	200. 468	unus, una, unum.	299
ubique.	568	upopa, upopæ, f.	233
udus, uda, udum.	311	urbs, urbis, foem.	388
ulfici, ulcus sum.	452	arceus, arcei, masc.	195
ulcus, eris, neutr.	152	urere, ussi, ustum.	374
ulcusculum, i, n.	155	urgere (si, sum)	438
uligo, uliginis, foem.	92	urina, urinæ, foem.	146
ulina, ulinæ, foemin.	217	urna, urnæ, f.	218
ultimus, ultima, um,	295	ursus, urfi, masc.	126
ultra.	480	urtica, urticæ, foem.	86
ultræ.	475	aque.	470
ululare.	383	usus, usus, masc.	409
uula, ulalæ, foem.	216	ut.	369. 471
umbilicus, i, m. c.	134	uter, ra, rum.	299
umbra, umbræ, foem.	60	uterus, i, masc.	121
unica, unicæ, foem.	219	uterinus, uterini, m.	326
unicus, unica, unicum.	409	uti.	466
uniculus, unculi, masc.	181	uti, usus sum.	416
uncus, unca, uncum.	331	utili utilis, e.	289
unda, undæ, foem.	67	utinam.	467
undæ.	228. 468	uva, uvæ, foem.	178
ungere, unxi, unctum.	449	uxor, uxoris, foem.	225
unguentum, i, neutr.	213		

V.

Vacare.	440	valde,	478
vacca, vaccæ, foem.	122	valere, valui, tum,	384
vacillare.	397	valgus, valga, valgum.	334
vacuus, a, um.	297	vallis, vallis, foem.	70
vad-um, vadi, neut.	66	vallum, valli; neut.	234
vadere, vasi, sum.	450	vannus vanni, foem.	202
væ.	496	vanus vana vanum.	341
vat-er, ra, um.	339	vapor, vaporis, m.	68
vagari.	310	vapulare.	456
vagus, vage, vagum.	310	varius, varia, varium.	189
vagina, vaginæ, f.	272	variatus, ata, atum.	409
vagare.	388	varus, vara, varum.	334

Vas, vasis, neutr.
vates, vatis, masc:
vectis, is, masc:
végetus, a, vegetum,
vehemens, tis, gen. o.
vehere, veki, vectum.
vel
velaré.
velum, veli, neutr.
velle, volui.
vellere, velli, vulsum.
velox, ócis, gen. o.
véna, venæ, foem.
venari,
venator, venatoris, m.
venabulum, abuli, n.
vendere, vendidi, ditum,
vénal-is, is, venale.
venenum, veneni, neut,
venerari.
venia, veniæ, foem.
venire (i, tum.)
venit na?
venter, ventris, m.
ventriculus, i, m.
venustus, a, um.
ver, veris, neut.
verberare, avi, atum.
verbum, verbi, n.
verèri
végere,
vermis, vermis, masc.
vernix vernicis, m.
verò.
verres, verres, masc.
veruca, verucæ, foem.
versus ñs, masc.
vertere, ti, sum.
adVersarius, ii, m.
vertex (capitis) icis, m.
veru, u, neutr:
verum.
verus, vera, vérum.
vervex, ecis, masc:
vesci,
vescus, vesca, um,
vesica, æ, foemin:

419
282
208
348
345
449
285
410
206
369
394
291
145
446
172
ibidem
448
359
107
428
259
450
467
134
144
305
51
409
222
458
382
102
198
489
122
153
222
447
432
130
175
490
341
122
384
320
144
vespa, vespæ, foemin,
vespera, æ, foemin:
vespertilio, onis, masc:
vester vestra vestrum,
vestigium, i, neutr.
vestis, is, foemin,
vestire,
vestitus, vestita, um,
vetare.
vetus, etis, gen. o.
vetulus, a, um,
vexare.
via, viæ, foemin,
viator, viatoris, masc:
vibex, icis, foemin.
vibrare.
vices, ium, foemin. pl.
vicia, viciæ, foemin:
vicinus, ni elubvicus.
victoria, vide vincere.
victus, victus, masc:
vicus, vici, masc.
vicinus, i, m. vicinus a, um.
videre, di, sum.
videns, tis, gen. o.
viduus i, masc.
vidua, æ, foemin,
viere, evi, etum.
vietor, oris masc:
vigère, vilui.
vigil, ilis, gen. o.
vigilare,
vigilans, tis, g. o.
vi, inti.
vilis, vilis, e.
villa, æ, f.
vincere vici, victum,
victoria, æ, f.
vincire, xi, etum,
vinculum, i, n.
vinum, i, n.
vineæ, æ, f.
violare,
vir, viri, m,
virère.
viridis, is, e.
virga, æ, f.

119
50
116
361
200
410
410
323
407
296
321
429
200
200
154
115
282
89
226
235
297
387
330
231
231
437
199
399
274
399
429
300
359
159
433
275
433
490
176
177
370
128
383
315
160
vires, is, masc,
viscus, eris, n.
visfire.
vitis, vitis, f.
vitium, vitii, n.
vitricus, i, m.
vitrum, vici, n.
vitriolum, i, n.
vitta, vittæ, f.
vita, vitæ, f.
vitulus, i, masc.
vituperare.
vivere, vixi, etum.
conviva, æ, m.
convivium, ii, n.
vivus, viva, um.
vix.
vocalis & vocale, vide sub vox.

128
277
45, 409
343
171
143
451
93
277
230
31
76
189
103
122
407
382
357
357
321
467
vires, is, masc,
volans, utis, f.
vis, vis, foem.
vires.
viscus, i, masc,
viscus, eris, n.
visfire.
vitis, vitis, f.
vitium, vitii, n.
vitricus, i, m.
vitrum, vici, n.
vitriolum, i, n.
vitta, vittæ, f.
vita, vitæ, f.
vitulus, i, masc.
vituperare.
vivere, vixi, etum.
conviva, æ, m.
convivium, ii, n.
vivus, viva, um.
vix.
vocalis & vocale, vide sub vox.

136
389
221
147
ibid
435
451
155
425
465
ibide
455
335
464
258
255
350
152
125
114
328

Z.

Zelus, i, m.
Zingiber, eris, m.

150
174
Zizania, æ, f.
Zephyrus, i, masc.

29

K

Do

Virgo

DE INSTITUEN-

DIS è Latinæ Lingvæ Vesti-
bulo exercitiis, ad Præceptorem
commonefactio.

Dilecte, non ignoras tu illud:
*Solus usus facit artífices: Usum-
que parari exercitiis.* Et ob eam
rem nos voluisse Methodum no-
stram totam esse practicam: Ubi
scilicet Discipuli Omnia ipsimet
agunt. Magistro tantummodò exemplis ubique
præcunte imitationem dirigente, errataquæ (quæ
à primo rerum tentamine abesse non solent) emen-
dante. Sic proinde Tu etiam agere proponito,
charissime, ut Exercitiis tota tua Schola ferveat,
& quidem circa materias omnes, quæ tractandæ
obveniunt quotidie, horisque singulis Exercitia
si intermiseris, aut frigide urseris, certus esto, pro-
fectus tuorum esse tardos, nec abfore nauseam.
Ad quod præcavendam, non pigebit iterato sug-
gerere, quomodo omnia Tua Exercitiis impleas,
atque sic Discipulis amcenè procedendi egregieq;
proficiendi, perpetuas occasiones ministres. At-
tende igitur:

1. Ante omnia rogo cave tetricus esse. Præ-
stat

stat ingenia humanitate, allici, quàm tetricari
morositate.

2. Inchoaturus operas, lauda quàm potes
Latinæ Lingvæ Rerumque Studia; Ut quàm avi-
dissimos subeundi labores (quem tamen à facili-
tate & suavitate commendabis) efficias.

3. Ut singuli Discipulorum Vestibuli exem-
plaria propria habeant, monebit, si operas inof-
fensè procedere voles

4. Sed è quibus errata Typographica (si
quæ editioni irrupserunt, annotataque ad calcem
videbis) tolli curabis: Ut ne quis ex corrupto
Exemplari corruptelam addiscendi occasionem
habeat, illique, pari prudentiâ in aliis post Li-
bris versari condiscant.

5. Ipsum verò hoc Latinitatis Tyrocinium
pertranseundum. Tibi cum illis erit ordine par-
tium, quò positæ sunt Primò Nomenclatura
Rerum Vernacula, Latina; Tum Grammatica,
Tandem Lexicon.

De Textu Vernaculo rectè per-
tractando.

Monui id in Dedicatoria: repetam paucis, &
accomodabo ad Exercitiorum praxin propriis

7. Primum eò Te collimare volo, ut Ver-
nacula hæc Nomenclatura intra bimestre percur-
ratur: Quod commodè poterit, si quotidie cum
Discipulis unicam absolves pagellam. Quid nū
autem? Sunt quippe pauca,

K 2

8. Sumes

8. Sumes ergò particellam Textûs, quantum Exercitiis unius horæ, pertractari queat (nempe quartam circiter pagellæ partem.) Quàm auctusculantibus omnibus præleges, eosque idem legendo, & clarè ac distinctè pronuntiando, imitari jubebis; 2. 3. 10. &c. Prouti ad promptos in vernaculis etiam efficiendum lectores, necessarium esse judicabis.

9. Peractâ sic Lectione (per horæ quadrantem) jubeantur eundem Textum in Libellos suos transcribere, ad manûs velocitatem comparandam: Quod iterum ultra horæ quadrantem non exiget. Aut si qui tardiores non sufficiant, permittantur privatim explere lacunas. Ut nemini prorsus manum Exercendis occasio desit.

10. Tertio quadrante horæ, (aut paulò ultra) Vocabulorum sensum illis explicabis, & num dextrè percipiant res significatas examinabis.

11. Tandem sub horæ finem incipies Textum pertractatum memoriter pronuntiare. Discipulos ad imitandum provocans. Ingeniosiores enim mox in æmulationem prorumpent, alii sequentur. Si qui autem hebetiores, ne quidem istâ toties repetitione adjuti poterunt, discant hoc idem privatim (horâ intermediâ) subque horæ alterius initium reddant.

12. Hac ratione si ad Vernaculi usque Textûs finem cum Discipulis processeris, fieri non poterit, quin & legendi habitus in robur illis eat, & manus ad scribendi velocitatem magis magisque se disponat, & sensus pueriles objectis suis

suis realiter se obvertere, intellectusque rerum imaginibus pingi, memoria denique majorem ad capacitatem extendi, incipiant.

De Textu Latino Exercitiis pertractando.

13. **L**atinus Textus ad lustrationem sui, tanquam ignota Novæ Lingvæ Sylva, plus requirit spatii Duplum itaque damus: Menses nimirum quatuor. Ita enim pensum horarium vix ultra quatuor lineolas exclerescet: Quantillum hoc?

14. Methodus autem utiliter hic Ingenia exercendi, non erit à priore diversa. Nempe sub initium cujusque horæ Tu ipse pensum horarium (unius & alterius commatis,) accuratè illis præleges, Lectionemque castam imitari jubebis.

15. Mox Latinè, Vernaculè, illis auscultantibus, reddes; Monens, eadem hic inesse, quæ in Hungarica, (jam prænota) rerum Nomenclatura, Verbum verbo, reddi posse. Si ergò sibi familiarescere volunt Latinas voces, conferant privatâ diligentîâ (antequam ingrediuntur Scholam) utrumque Textum, quem tractari ordo postulat.

16. Mandabis inde pensum hoc Libello Exercitiorum inscribi ab omnibus, Vernaculo Latinè aut vice versa: Usu duplici, Primò ut Latinæ Orthographiæ adsvescant: Deinde ut immoratione mentis circa eadem objecta diuturniore, omnia facilius memoriæ imprimant.

17. Jubebis autem scripta relegi, ut quàm

rectè transtulerint pateat: Ubi errata, si quæ admiserit hic vel ille (nihil enim sine peccato discitur) emendari à condiscipulis curabis; Aut si nemo illorum animadvertat, emendabis ipse.

18. Horæ appropinquante fini, recitabis pensum memoriter, ut imitetur quisquis potest: Imitabuntur enim, alii post alios tardioribus ad horæ sequentis initium reservatis. Quos quia verisimile est pudore suffusum iri, toties rejici, semperque inter ignavos & ineptos numerari, æmulationis & majoris diligentiae stimulum hoc fore confidimus egregium.

De Grammaticæ Vestibularis Praxi.

19. **P**ERtractantis hisce Rudimentis abundè sufficiet trimestre: Hebdomadæ scilicet 12. horas continentes 192.

20. Optarem verò, ut antequam hæc cum Discipulis tractare incipias, Grammaticam ipsam nostram pleniorē, cum Annotationibus suis, legere non pigeat: Ut ne rationum, cur tali Methodo hæc tradantur ignarus ulla parte hæsites. Subdam tamen hoc loco hypomnemata, quomodo cujusvis Capituli, imò Præcepti & Regulæ, transferenda sit Theoria in Praxin.

21. Vides autem præcepta hic dari, Latine tantum sine translatione Vernacula. Ergò Exercitii prima pars erit, quavis hora transferre in Vernaculū, ut præscripti sensus patet. Quod ut ipsi tentent Discipuli, mandabis: Demumq; si hæsitabūt Tu succurres,

22. Pro-

22. Proximum erit, ut præceptum (si nō jam perceptum) illustretur Exemplis quam plurimis. Exempli gratia. Cap. 1. § 1. 2. Differentiam inter I. J. V. & V. ut observent melius jubebantur è Lexico inquirere vocet, ubi illæ occurrunt: ut Inanis, Jejunus. Uva, Vulpes, &c.

23. Præceptum § 3. Tu ipse illustrabis Exemplis, ubi & quomodo, quatuor illæ Consonæ, diversimodè sonent (Consule Grammaticam Janualem.)

24. § 5. Requiret, ut illis ostendas quomodo Literarum Characteres pingendi sint, infusi, indistracti, &c. quod & illi mox tentent, non prima tantum horā, sed pluribus, isthōc Calligraphiæ Exercitio continuo, multum enim interest, illos sibi elegantem comparare manum, elegantiaque hujus à fundamento intelligere rationem, (vide Grammaticam.)

25. Ad § 6. Leviculum erit, nec tamen inutile, Examen. Quot Literarum sit hæc vel illa Syllaba: Item, quot Syllabarum hæc vel illa Vox? ut differentiam inter Unisyllabas, Bisyllabas. Plurisyllabasq; notent, ut: Ars, Ar. bor, Ar. bi. tri. um, &c.

26. Ad § 7. 8. Exercitium ipsis injungatur, ut Nominum (ordine quō posita sunt Cap. 11) exquirant genera, ope Lexici. Cujus rei modum si eos docueris. & illi cujusvis Nomini Cap. 11. Generis notam (m. f. n.) adscripserint, referent inde utilitatem duplicem. Nempe intelligere incipient Lexici (hac parte) usum, & addiscent Latinorum Nominum genera, sic usu, veluti lusu.

27. Ad

27. Ad § 9. 10. 11. 12. 13. Fiat Examen Casuum, ut eos per sensum distingvere discant. Ex gr. Audi Petre, quis Casus? Vocativus: Non est hic Petrus, quis? Nominativus. Liber Petri, quis? Genitivus, Dedi librum Petro, quis? Dativus. Scribere calamò quis? Ablativus, Id tamdiu exposcatur, repetatur, iteretur, donec usum Casuum planè intelligant, in utroque numero.

28. Ad § 16 17 18 Subsistes, ostendesq; in adjuncto Lexico Characterem illum Declinationis, cuius Nomini additum, ut hujus rei usum post intelligant.

29. Declinationis Primæ Exercitium erit, ut Nomina posita § 20. Flectant, intuendo Typum § 19. Non enim cogendi sunt declinandi Formulas mandare memoriæ Sed Typum inspectando imitari, donec inspectionis pertæsi Typum ipsimet seponant, & memoriter declinent: Id enim certò futurum est, atq; infantes gressu firmato serperastrâ abjicere, libereque discursare, gaudent.

30. Idem fiat cum Declinatione II. III. IV. V.

31. Ad § 31. 32. 33. Ostenditur illis in Lexico quænam Adnomina unius, vel duarum, vel trium terminationum sunt: Quòd ut intellectum sibi esse ostendant, ipsimet aliquot exquirent.

32. Ad § 34 &c Progressi, jubeantur omnia Adjectiva (Cap. 3. Vestibuli comprehensa, à § 285 ad § 366) percurrere, & comparare: Etiam si quædam incomparabilia sunt Nunc enim non usus spectatur, sed formatio. Obiter tamen moneri poterunt, quænam superlativum forment per ssumus, quæ per rimus, & limus: Dumq; aberrant emenda.

33. Ad

33. Ad § 37. 38. Exercitii materia erit, Adnominum cum suis Nominibus declinatio Pertranseat igitur denuò idem Caput Vestibuli, assumtoq; quovis Adjectivo cum suo Substantivo declinari jubeatur, Ut è § 288. Deus æternus, Mundus temporarius, Homo mortalis. 289. Qualis res? Res talis. Res varia. Res informis, utilis, &c.

34. Caput de PRONOMINE. Regulam Generalem habet ullam, omnia particularia. Nihil ergò restat nisi ut hæc ipsa Exercitiis iterentur.

35. Doctrina de VERBO (Cap. V) ut à Tyro-nibus rectè percipiatur, singula præcepta singulis Exercitiis illustranda, roborandaque erunt.

36. Ergò post explicatum § 50. 51. Jubeantur pertransire Caput Vestibuli V. separareq; à Verbis Activis, (quorum maximus est Exercitus) Substantiva & Passiva: Non ex terminatione illa dignoscendo, sed è significatione reali, donec penitus quid intersit intelligant. Nihil hic suprâ captum esse, Res ostendet.

37. Explicatio § 52. Offeratur discipulis (ex temporali Examine) aliquot notæ significationis, Verbum jam hæc, jam illâ singulari personâ: respondereque jubeantur, cujus personæ hoc aut illud sit? Donec planè intelligi pateat.

38. Idem fiat numerum Verbi examinando § 53

39. A TEMPORUM Doctrinæ § 54. Ne discatur, nisi post exactè ab omnibus perceptam Temporum differentiam: Præsertim Præteritorum Imperfecti, Perfecti & Plusquamperfecti, uti quidem antiqui parùm aptè appellitarunt, eoque illorum vim veram obscurarunt. Rémediū duplex est: Pri-

num in meliore Nomenclatura. Prætereuntis, præteriti & ante præteriti. Secundo in exemplis tam clarè inculcatis, ut verum sensum & usum non percipere nemo possit. — Quale hoc rite Discipulis Exercitii loco proponendum :

Librum tuum jam legi (est Præteritum)

Heri nondum Legeram (ante Præteritum)

Cùm mitteres puerum, Legebam (Præteriens)

Mitte alteram partem, Legam quoq; (Futurum simplex)

Et cùm Legero, remittam. (Futuro præteritum)

Talia exempla dicuntur plura, jam Latina, jam Vernacula, jubeanturq; transferri, & revideantur.

41. Similibus Exercitiis doceantur Modorum differentias, Exempli gratia :

Tu debes Legere (Infinitivus est)

Lege igitur (Imperativus)

Diligentes Studiosi Legunt (Indicativus)

Si quotidie Legeres, fieres doctus (Subjunctivus)

Et similia plura. Memento tantum de Conjunctivo modo : sicut ille nullum per se habet sensum (nisi Ellipticè) ita usum illius docere non debere solum, sine antecedente Verbo & particula connexiva. Si, Ut, &c. Juber ut Venias. Jussit ut venires : Benè fecisses si venisses, &c.

Duas Verborum Formas in O & OR dic peculiare esse Latinis : Quarum usum satis commodè exemplo apposuit § 29. discant : Si plura illis similia proposueris.

42. Post § 57. ad 50. Benè explicatos, ostendat illis in Lexico. 1. Quomodo Character Conjugati-

jagationis omni Verbo addatur. 2. Quomodo Infinitivus trinus seu trinum cardinale tempus Doceris ergò in Lexico hæc eos observare, sive Infinitivè, ut: Abdere, & enunciare Abdidisse, Abditum, Abeo, abivi, abitum &c. Non obesset vel totum ita percurrere Lexicon. Intra enim horas aliquot absolvi poterit, nullo tædio, usu ad sequentia permulto. Nempe ut antequam Verba conjugare incipiant, cardinale verborum tempora teneant, aut certè inquirere sciant

43. Verbo Substantivo insistendum erit, donec conjugandi ejus rationem ex tæte teneant omnes. Proponenda ergò illis sunt Exercitia, formati ex hoc Verbo, & additis Nominibus aut Pronominibus, sententiolis certis. Ex gr. Debes esse diligens: Imò debuisti esse ab infantia diligens, Sed spero te jam fore diligentem. Quæso te, esto diligens: Rogo vos, estote diligentes. Ego sum diligens: Tu non es, Ille est ne? Non sumus diligentes, &c. Pater meus non erat Heri domi, nec erit Cras. Fuistine in Horto? Ego non fui. Quæris ubi sum? Aut ubi fuerim? ô si fuisset tecum! Doctus ero, si fuero diligens, &c. Talibus ne pigeat prolesteri puerilem captum, jam Latina in Vernaculum transferenda proponendo, jam vice versa.

44. Typi quatuor Conjugationum, duarumq; Formatum, (à § 75. ad 108.) Exercitiis pertransendi sunt, ut inde discant. 1. Eorum usum, deinde Verborum ipsorum, ita conjugatorum sensum.

45. Usus TYPORUM docetur quidem § 102. 103. 104. Verum ut illa intelligantur meliùs, exemplis aliquot Verborum illustranda res fuerit, ut: ARARE

in qua

in qua forma conjugabitur? *3.* In prima. Quia Infinitivus desinit in re. Et cujus erit Conjugationis? *3.* Primæ. Quia habet Infinitivum in *âre* Conjugatur igitur, inspectando Typum. Quod dum fecerit, aberrare vix poterit: Sin, emendetur, donec Typi usum prædicat.

46. Sensus VERBORUM ita conjugatorum docebis viâ trinâ.

47. Primò, Singulis terminationibus Latinis Vernacula semper adjungi curando, Ex. gr. Ar *âre* Szántani. Ar *a* Tu, Szánts Te. Ar *âte* Vos. Ti Szántsatok. Ar *o* Ego, Szántok én, Ar *as* Tu, Te Szántasz. &c.

48. Secundò Exercitia styli (ex compositis inde sententiolis quibusdam) proponendo. Ex gr. Dùm Verbum SCRIBO tractatur, poteris omnia ejus in contextum sic redigere: Scribere debeo Epistolam. Imò jam debui scripsisse. Quia promissam me Scripturum esse. Quæso Scribe Tu quoq; Aut Scribite ambo: Cæteri Scribunto, etiam Scribis! Aut Scribe! Ego jam Scripsi. Cùm aderat Tabellarius, nondum Scripseram, sed Scribam demùm Conjunctivè. Nam si scriberes Tu, Scriberem ego quoque. Utinam Scripsissetis jam ante! Cùm scripseris, significa mihi, &c. Sic in Passivis: Amari debent studia, ut Ameris à Præceptore, sicut amantur diligentes, &c. Talia Pueris multa proponi elaboranda, erit Ingenii lusus, sed boni usus.

49. Tandem interrogare abstractè poteris: Scribam, cujus est temporis? Cujus modi? Si scripsisses, cujus temporis & modi? &c. Ita ludibundus aperientur in omnia oculi.

50. Contenta Capitis VI. VII. VIII. IX Nihil ad ò Exercitiis egent, sufficit ista sic explicari, ut intelligentur.

51 Capite X. Satis Exercitii dabit vocum Derivatarum & Compositarum (allegatarum § 119. 120.) inquisitio: ut composita à simplicibus, & derivatas à primitivis internoscere incipiant.

52. Capite XI Traduntur Regulæ Syntacticæ XV, Quarum quæq; sibi habet adjunctum de Praxi sua Hypomnena (paranthesi sic ansata) Observa hanc manductionem, Syntacticisq; Exercitiis non malè eos initiabis.

53. Quanquam si ultra monitiones illas ingeniosè processeris, pulcherrimorum Exercitiorum occasionem dare poteris. Ex gr. Si ad Reg. VI. Infinitivos verborum (Cap. V. Vestibuli) permutare doceas Indicativo, proponique suum cuique Nominativum, &c. Ut si § 368. Sic transformes: Unaquæque Res aliquid est, & aliquid agit, & aliquid patitur, Ut Lapis est durus: Qui me læsit, egit aliquid: Si ego illum confregi aut amovi, ille passus est. Ita § 369. Quicquid est illud primum oritur, tam aliquandiu durat, tandem perit. Et § 370. Nemo sapiens orditur negotium alio fine quam ut pergat, donec finiat, &c. Inexhaustus hic est Fons innumeras sententiolas formandi: quarum in Vernaculum translatione (aut contra) tum sapientiores fiant Discipuli ad attendendum Rebus naturalibus, artificialibus, moralibus, sic excitati; Tùm in præpère Nomina declinando, Verba jungendo, Vocesque construendo, pulchrè Exercitati.

54. Capitis item XI. XII. Exercitium erit, si Discipulos per omnia Vestibuli capita deducendo, ubicunque Vocum combinatio occurrerit perquam Regulam cohæreant examinaveris: cui Exercitio primo potissimum columna materiam supeditabit perpetuam. Ex. gr § 42 Omnia sunt, per quam dicitur Regulam? Respondeat Discipulus per VI. eamq: mox recitet. NB. E Libro tamdiu donec memoriter poterunt § 43. Aliquid est. R. Per eandem 44. In Rebus R. per XIV. § 23. Rerum origo, R. per Reg II. Et sic per totum Vestibulum eundo. Ubi si attentum non defuerit (nec quomodo abesse possit video) certò futurum est, ut Regulæ XV. Sensem & usum probè assequatur Syntaxeosq: si posito etiam fundamento, ad pleniorē post Grammaticam tantò oculatiores accedant.

De Lexici usu.

55. Percurratur Lectio totum (si qualibet hora pagellâ unicâ, absolvetur intra duas hebdomadas) sine & usu quadruplici.

56. Primò ut Legendis Abbreviaturis (quarum Lexicon Januale plenum erit) advescant.

57. Secundò, ut Interpretari omnia ex tempore iussi: quàm firmiter Nomenclaturam Rerum hauserint, cognoscant: Atque si diffidunt sibi, ante Lectionem sese præparandi occasionem habeant.

58. Ubi quia vocem, cuius significationem amiserunt, inquirere necesse habebunt in Textu utroq: Ad discant eadem opera & Cifrâ usq: ad 300 notitiam, & Indicum, qui Libris annecti solent usum.

59. Tan-

59. Tandem serviet hoc instituendo Examinum Grammatico. Nempe inquirendo 1. Num Vox occurrerit; simplex, an composita? 2. Num Primitiva an derivata? 3. Num Nomen an Verbum, Adnomen vel Adverbium, &c. 4. Si Nomen, cuius generis & declinationis? Quot adjecti Char. ætæres ostendent? 5. Si Adnomen, quot terminationum, & quomodo moveatur? 6. Si Pronomen, quomodo declinetur? 7. An Verbum Substantivum, an Activum, vel Passivum? Et cuius Declinationis ac Formæ? Quomodo item cardinalia formæ Tempora, &c.

60. Satis autem commonefactionem: Reliqua Tuæ committenda sunt industriæ ac circumspeditioni. Vale, & rem juventutis Christianæ strenuè age.

F I N I S.

